

DOSYA/DERLEME**11 EYLÜL DÖNEMECİ
VE
"YDD" TERÖRÜ***Temel DEMİRER**

Tıpkı Marx ile Engels'in ifade ettikleri gibi oldu: "Burjuvazi, üstünlüğü ele geçirdiği her yerde, bütün feodal, ataerkil, pastoral ilişkilere son verdi. İnsanı 'doğal efendiler'ine bağlayan çok çeşitli feodal bağları acımasızca kopardı ve insan ile insan arasında, çıplak çıkardan, katı 'nakit ödeme'den başka hiçbir bağ bırakmadı. Dinsel tutkuların, şövalyece coşkunun, dar kafalı duygusallığın kutsal titreyişlerini, bencil hesapların buzlu sularında boğdu. Kişisel değeri, değişim değerine dönüştürdü ve sayısız yok edilmez ayrıcalıklı özgürlüklerin yerine o biricik insafsız özgürlüğü, ticaret özgürlüğünü koydu. (...)

Burjuvazi üretim araçlarını ve böylelikle üretim ilişkilerini ve onlarla birlikte, toplumsal ilişkilerin tümünü sürekli devrimcileştirmeksizin var olamaz (...) Bütün sabit, donmuş ilişkiler, beraberlerinde getirdikleri eski ve saygıdeğer önyargılar ve görüşler ile birlikte çözülüyorlar, bütün yeni oluşmuş olanlar kemikleşmeden eskiyorlar. Yerleşmiş olan ne varsa eriyip gidiyor, kutsal olan ne varsa lanetleniyor ve insan, kendi toplumsal durumlarına ve karşılıklı ilişkilerine sonunda ayık kafa ile bakmak zorunda kalıyor.

Ürünleri için sürekli genişleyen bir pazar gereksiniminin itmesiyle, burjuvazi, yeryüzünün dört bir yanına yayılıyor. Her yerde tutunmak, her yerde yerleşmek, her yerde bağlantılar kurmak zorundadır.

Burjuvazi, dünya pazarlarını sömürsüyle, her ülkedeki

üretim ve tüketime kozmopolit bir nitelik verdi. Gericileri derin kedere boğarak, sanayinin ayakları altından, üzerinde durmakta olduğu ulusal temeli çekip aldı (...) Eski yerel ve ulusal yalıtımın ve kendine yeterliğin yerini, ulusların çok yönlü karşılıklı ilişkileri, evrensel karşılıklı bağımlılığı alıyor. Ve maddi üretimde olan, zihinsel üretimde de oluyor (...)

Burjuvazi, bütün üretim araçlarındaki hızlı iyileşme ile, son derece kolaylaşmış iletişim araçları ile, bütün ulusları, hatta en barbar olanları bile, uygarlığı içine çekiyor. (...)

Bütün ulusları, yok etme tehdidiyle, burjuva üretim tarzını benimsemeye zorluyor; onları uygarlık dediği şeyi benimsemeye yani bizzat burjuva olmaya zorluyor. Tek sözcükle, kendi imgesinden bir dünya yaratıyor"du.¹ Öyle de oldu... Tıpkı "Yeni Dünya Düzen(sizliği)" ("YDD") alt başlığında anılan emperyalist-kapitalist "küreselleşme"nin yerküresindeki üzere...

1- "KÜRESELLEŞME" NİN YERKÜRESİ

"Yoksulluğun dibi, insanı gelecek duygusundan kurtarır...

Gelecek duygusundan boşanmış insan, ürkütücüdür... Yoksulluktan korkmayan, salaktır..."²

İşte; Henry Kissinger'in dahi, "Serbest pazar kapitalizmi, ekonomik büyüme ve hayat standardı bakımından hâlâ en etkili araç. Ama XIX. yüzyılın pervasız 'Bırakınız yapınlar kapitalizmi' nasıl Marksizmi doğurduysa, 1990'ların

* Yazar

1 K. Marx-F. Engels, Komünist Manifesto, 1847.

2 Yıldırım Türker, "Yoksulluk Çirkindir", Radikal İki, 18 Kasım 2001, s.3.

rasgele küreselciliği de, serbest mali piyasalar kavramının kendisine yönelik dünya çapında bir saldırıya yol açabilir,"³ diye betimlemek zorunda kaldığı; "tek sözcükle, burjuva imgesinden yaratılan dünya"nın; "küreselleşme"nin somutu!⁴

"Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun (UNFPA) 'Dünya Nüfusunun Durumu 2001' raporuna göre, dünya nüfusu, 1960'tan bu yana özellikle fakir ülkelerdeki artışla ikiye katlanarak 2001'de 6.1 milyara ulaştı. 1970'lerden beri zengin ülkelerin tüketim harcamaları iki mislinden fazla arttı. Buna karşın dünyanın yarısının günlük harcama gücü 2 dolardan az. (...)

Çok sayıda ülke su ihtiyacını karşılayamayacak duruma geldi. 1.1 milyar insan temiz su kullanma imkânından mahrum. Kanalizasyon sularının yüzde 90-95'i, endüstriyel atıkların yüzde 70'i arıtılmamakta. Şu anda dünya temiz su miktarının yüzde 54'ü kullanılıyor. Bu oran 2025 yılında nüfus artışından dolayı yüzde 70'e, gelişmiş ülkelerde yüzde 90'a ulaşacak... 2001 yılında 31 ülkede, toplam 508 milyon insan su sıkıntısı çekti. 2025'te ülke sayısı 48'e, nüfus 3 milyara çıkacak. 4.2 milyar insan, günlük su ihtiyacının ancak yüzde 50'sini karşılayabilecek. Bugün dünyada 800 milyon insan kötü beslenmekte. 2 milyar insan besin güvencesinden yoksun... 2025'te 8 milyar nüfusun düzenli beslenmesi için, dünya besin üretiminin ikiye katlanması ve dağıtımının düzenlenmesi gerekiyor.

Öte yandan katledilen çevre koşulları ve genetik bozulma nedeniyle toplam 60 bin bitki çeşidi 2025 yılına kadar yok olabilecek... Denizlerdeki balık stokları tehdit altında. Ticari deniz balık stoklarının yüzde 69'u fazladan tutulmuş, istismar ve yok edilmiş.

Dünyada karbondioksit yayılması tam 12 misli arttı. Dünya nüfusunun yüzde 4.6'sını teşkil eden Amerika, küresel seraya yayılan gazın yüzde 25'ini üretiyor... Ormanların yok edilmesi tarihin en yüksek değerine ulaştı... Çevre üzerindeki insan unsuru, yaşanan doğal afetlerin yoğunluğunu artırıyor, yoksullar da sonuçlarını çekiyor. 25 milyon insan çevresel mülteci konumunda.

Dünya nüfusunun yüzde 20'sini oluşturan en zengin ülkeler, tüketimin yüzde 86'sını sahip. Tüketimin yüzde 1.3'ü ise en yoksul yüzde 20 tarafından yapılıyor... 4 milyar 400 milyon insanın yaklaşık yüzde 60'ı temel sağlık hizmetinden yararlanamıyor... Nüfusun yüzde 25'i barınacak bir yer imkânından yoksun... Her gün 160 bin insan köyden kente göç ediyor. Nüfusun yüzde 50'si artık kentlerde yaşıyor.

³ Henry Kissinger, NPQ Türkçe, Kış-1999 s.41.

⁴ Bu somut; "Sanıyorum, küreselleşme denince Türkiye'de pek çok kişinin kafası karışıyor. Kafası karışmayanların küreselleşme kelimesine verdikleri anlam da hayli tartışmalı. Türkiye'de pek çok kişi, küreselleşmeden yeni tür bir emperyalizmi anlıyor. Böyle düşünenler çok da haksız sayılmazlar ama söylediğim gibi bu 'yeni bir tür' ve o yenilik, küreselleşmeyi tek taraflı bir sömür aracı olmaktan çıkarıyor." (İsmet Berkan, "Küreselleşmeden Anlaşılan", Radikal, 4 Haziran 2001, s.3.) diyenlerin dikkatine bir kez daha "sunulur"!

Dünyadaki ölümlerin yüzde 20-25'ine neden olan bulaşıcı hastalıklar, kötü çevre koşullarıyla yayılıyor. Küresel hastalıklar ancak çevresel müdahalelerle önenebilir... Pis sular ve sağlıksız koşullar her yıl 12 milyon kişinin ölümüne yol açıyor. Kalkınmakta olan ülkelerde de her yıl yaklaşık 3 milyon insan hava kirliliğinden ölüyor... 1900'den bu yana sanayileşme 100 bin kimyasal maddenin çevre yoluyla taşınmasına yol açtı. Çoğu kimyasal maddenin sağlık üzerindeki etkisi araştırılmamış, sanayileşmiş ülkelerde yasaklanan bazı maddelerin kalkınmakta olan ülkelerde kullanımı devam ediyor."⁵

"Yılda ortalama 80 milyon artış kaydeden dünya nüfusunun büyük bir kısmı gelişmekte olan ülkelerde bulunuyor. Nüfus artışının yarısı kentlerde yaşıyor. Bu nüfusun yüzde 20'si dünyanın yüzde 75'lik alanını işgal ediyor ve dünya kaynaklarının yüzde 75'ini tüketiyor. 2010 yılında dünya nüfusunun üçte ikisinin kentler yaşayacağı tahmin ediliyor.... Dünyaya her 20 dakikada 3 bin 500 yeni bebek gelirken, bir ve birden fazla bitki ya da hayvan türü de yok oluyor. Halen yaklaşık 1.5 milyar insan yeterince sağlıklı içme suyundan yoksun, önümüzdeki 25 yıl içinde dünya nüfusunun üçte ikisi mutlak susuzluk tehlikesi ile karşı karşıya kalacak..."⁶

"Dünya üretiminin yüzde 77'si sanayileşmiş 25 ülke tarafından gerçekleştiriyor. Üretimde ABD'nin payı yüzde 27'ye kadar ulaşıyor. Dünyanın en zengin 200 kişinin sahip olduğu toplam servet, yeryüzündeki en yoksul 2.5 milyar insanın toplam gelirinden daha fazla bulunuyor. Bu 200 zenginin 112'sinin ABD'li olması dikkat çekerken, yine ABD'li 3 zengin kişinin servetinin toplamı, en yoksul 48 ülkenin GSMH'sından daha fazla bulunuyor. En yoksula göre en zenginin, kişi başına geliri 228 kat daha yüksek olduğu da verilerle ortaya konuluyor. 89 ülkenin 10 yılda büyük ölçüde yoksullaştığı belirtilirken, en yoksul 48 ülke ise dünya üretimi ve ticaretinin sadece yüzde 1'ine sahip bulunuyor. 6 milyara yakın dünya nüfusunun 1 milyara yakınının işsiz olduğunu ortaya koyan verilere göre, dünya işgücü yılda yaklaşık 100 milyon artmasına karşılık, küreselleşme sürecinde, yılda sadece 50 milyon kişiye istihdam yaratılıyor."⁷

"Dünyanın en büyük 100 ekonomisinden 50'sini artık devletler değil bu ulus ötesi firmalar oluşturmaktadırlar. Bunların en büyük 200 tanesi dünya gayri şafi hasılasının yüzde 31.2'sini gerçekleştiriyor. İstihdam ettikleri işgücü ise dünya işgücünün yüzde 1'i bile değil. Köken olarak Japonya, ABD, Alman, Fransız, İngiliz, İsviçre ve Güney Kore adresli bu transnasyonallerin iki binli yıllarda ciroları tahminlere göre 10.000 milyar dolar olacakken, ABD'nin GSH'sı 7.600 milyar dolardır..."⁸

⁵ Hanife Şenyüz, "Dünya Tüküyor", Radikal, 5 Kasım 2001, s.4.

⁶ "Nüfusla Birlikte Uçurum da Büyüyor!", Evrensel, 21 Aralık 2001, s.16.

⁷ "Yoksulluk da Küreselleşti", Radikal, 11 Kasım 2001, s.13.

⁸ Carlos M.Vilas, Özgür Üniversite Forumu Dergisi, "Küreselleşme", No:2.

İlk 500 firma arasında yıllık geliri 100 milyar doların üzerinde olan 16 firma (milyar dolar)⁹

Sıra	Firma	Ülke	Yıllık gelir (dolar)
1	Exxon Mobil	ABD	210.392
2	Wal-Mart Stores	ABD	193.295
3	General Motors	ABD	184.632
4	Ford Motor	ABD	180.498
5	Daimler Chrysler	Almanya	150.070
6	Royal Dutch	Hollanda	-
7	Shell Group	İngiltere	149.146
8	Bp	İngiltere	148.062
9	General Electric	ABD	129.853
10	Mitsubishi	Japonya	126.579
11	Toyota Motor	Japonya	121.416
12	Mitsui	Japonya	118.014
13	Citigroup	ABD	111.826
14	Itochu	Japonya	109.757
15	Total Fina Elf	Fransa	105.870
16	Nippon Telegraph&Telephone	Japonya	103.235
17	Enron	ABD	100.789
34	Philip Morris	ABD	63.276
37	Carrefour	Fransa	59.887
47	Fiat	İtalya	53.190
50	Boing	ABD	51.321
57	Hsbc Holdings	İngiltere	48.632
61	Nestle	İsviçre	48.225
72	Unilever	İngiltere/Hollanda	43.973
89	Protec And Gamble	ABD	39.951
99	Renault	Fransa	37.128
206	Intesabci	İtalya	22.512
233	Coca-Cola	ABD	20.458
234	Pepsico	ABD	20.438
366	Mcdonalds	ABD	14.243
500	Sodexho Alliance	Fransa	10.306

İlk 500 firmanın büyüklüğü (milyar dolar)¹⁰

Sıra	Miktar (milyar dolar) ¹⁰
İlk 100 Firmanın Toplam Geliri	66.376.822
101. İle 200. Sırada Yer Alan. Top.	28.454.813
201. İle 300. Sırada Yer Alan. Top.	19.502.047
301. İle 400. Sırada Yer Alan. Top.	14.673.303
401. İle 500. Sırada Yer Alan. Top.	11.605.789
Tüm 500 Firmanın Toplamı	14.064.960
Tüm 500 Firmanın Toplam Kârı	667.210
Tüm 500 Firmada Toplam Çalışan	47.225.289

İlk 500 firmanın sektörel dağılımı¹¹

Sıra	Sektör	Toplam (Dolar)
1	Bankacılık	1.436.143
2	Petrol	1.290.455
3	Motorlu Araçlar Ve Parça	1.286.994
4	Ticaret - Trading	873.963
5	Elektronik Ve Elektrikli Alet	758.770
6	Telekomünikasyon	730.090
7	Yiyecek Ve İlaç	592.264
8	Sigortacılık:Yaşam-Sağlık	561.815
9	Market Zincirleri	505.453
10	Enerji	432.272

⁹ Fortune Dergisi, "2000 Yılında Dünyadaki En Büyük 500 Firma", Haziran 2001.

Firma", Haziran 2001.

¹⁰ Fortune Dergisi, "2000 Yılında Dünyadaki En Büyük 500

¹¹ Fortune Dergisi, "2000 Yılında Dünyadaki En Büyük 500 Firma", Haziran 2001.

İlk 500 firmanın ülkelere göre dağılımı¹²

Sıra	Ülke	Şirket Sayısı	Top. Gelir (Dolar)
1	Abd	185	5.503.906
2	Japonya	104	2.934.457
3	Almanya	34	1.176.002
4	Fransa	37	1.006.623
5	İngiltere	33	839.626
6	İsviçre	11	314.642
7	Hollanda	9	289.566
8	Güney Kore	11	278.921
9	Çin	12	272.195
10	İtalya	8	253.140

Dünyadaki 151 ülkenin GSMH'sının bölgelere göre dağılımı (Dünya Bankası 1998 verileri)¹³

Bölgeler	TOP. GSMH(Milyar Dolar)	Yüzde
Asya (Güney ve Doğu) ve Pasifik	7.119.60	25
Avrupa ve Orta Asya	9.786.20	35
Ortadoğu ve Güney Afrika	614.60	2.2
Kuzey ve Orta Amerika Ve Karayipler	8.933.60	32
Güney Amerika	1.430.70	5.1
Sahra Altı Afrika	316.20	1.1
Genel Toplamı	28.200.90	100.0

Dünya GSMH'sının bölgelere göre dağılımında kimin payı ne kadar?¹⁴

Asya (Güney ve Doğu) ve Pasifik: 7.119.60			
Sıra	Ülke	GSMH	Yüzde
1	Japonya	4.089.1	57
2	Çin	923.6	13
3	Hindistan	427.4	6
4	Avustralya	387.0	5
Avrupa ve Orta Asya: 9.786.20			
Sıra	Ülke	GSMH	Yüzde
1	Almanya	2.179.8	22
2	Fransa	1.465.4	15
3	İngiltere	1.264.3	13
4	İtalya	1.157.0	12
Ortadoğu ve Güney Afrika: 614.60			
Sıra	Ülke	GSMH	Yüzde
1	Suudi Arab.	143.4	23
2	İran	102.2	17
3	İsrail	96.5	16
4	Mısır	79.2	13
Kuzey ve Orta Amerika ve Karayipler: 8.933.60			
Sıra	Ülke	GSMH	Yüzde
1	Abd	7.903.0	88
2	Kanada	580.9	6
3	Meksika	368.1	4
4	Guatemala	17.8	1
Güney Amerika: 1.430.70			
Sıra	Ülke	GSMH	Yüzde
1	Brezilya	767.6	54
2	Arjantin	290.3	20
3	Kolombiya	100.7	7
4	Venezuela	82.1	6
Sahra Altı Afrika: 31620			
Sıra	Ülke	GSMH	Yüzde
1	Güney Afrika	136.9	43
2	Nijerya	36.4	11
3	Kenya	10.2	3
4	Kamerun	8.2	2.5

¹² Fortune Dergisi, "2000 Yılında Dünyadaki En Büyük 500 Firma", Haziran 2001.

¹³ Fortune Dergisi, "2000 Yılında Dünyadaki En Büyük 500 Firma", Haziran 2001.

Firma", Haziran 2001.

¹⁴ Fortune Dergisi, "2000 Yılında Dünyadaki En Büyük 500 Firma", Haziran 2001.

"UNCTAD'nin 2001 Dünya Yatırım Raporu'nda, dünyada 2000 yılında gerçekleştirilen uluslararası yatırımların 1.3 trilyon dolara ulaştığına dikkat çekilirken bu yatırımların yüzde 79'u gelişmiş ülkelere gitti... Gelişmiş ülkelere yapılan yatırımların 1995-2000 yılları arasında yüzde 388 oranında yükselerek 1 trilyon 5 milyar dolara çıktı... 63 bin uluslararası şirket ve bunların 800 bin yatırımı dünya ticaretinde 2/3 paya sahip... En fazla yatırım çeken ülke, 281 milyar dolar ile ABD oldu. İkinci sırada 176 milyar dolar ile Almanya, üçüncü sırada 130 milyar dolar ile İngiltere oldu."¹⁵

"Time dergisinin seçtiği 'dünyanın en başarılı 25 küresel yöneticisi' listenin bir numarası Carlos Ghosn adında biri. Ghosn, Renault'un yöneticilerinden; ve lakabıyla 'maliyet kasabı' imiş. 'Maliyeti azaltmak' ve aşırı kâr elde etmek için başta işçi çıkarmak olmak üzere, işçilere karşı tüm saldırıları yöneten kişi. Renault, Japon Nissan'ın yüzde 35'ini satın alınca, bu yöneticiyi Japonya'ya gönderiyor ve Ghosn zararda olan Nissan'dan 25 bin işçiyi atarak şirketi 2.6 milyar dolar kâra geçiriyor! Kendisinin yılın en başarılı şirket yöneticileri listesinin başına konmasına da, işte bu 'başarısı' yol açıyor..."¹⁶

"Amerikan işçi sınıfı 1980'lere göre neredeyse batarken büyük şirketlerin genel müdürleri refahlarına refah katıyorlar. 1980 yılı itibarıyla bir genel müdürün maaşı aynı şirket grubunun fabrikasında çalışan ortalama bir işçinin maaşının 42 katıyken, bu rakam 1998'de 419, 1999 yılında ise 475 katına çıkmıştır."¹⁷

"Günümüzde okul çağındaki 250 milyon çocuk en ağır koşullar altında çalıştırılıyor. Bunlar yakın geleceğin işsiz yığınları..."¹⁸ En az 2 milyar insanın aylık geliri 30 dolardan daha düşük. İnsanlar on yıl öncesine göre çok daha fakir... 850'yi aşkın Serbest Bölge'de ne en temel insan hak ve özgürlükleri, ne ülke yasaları geçerli. Ne sendika, ne toplu pazarlık hakkı, ne grev! Eşit değerde iş karşılığı eşit ücret ilkesi ayaklar altında. Zorunlu çalıştırma egemen. Zengin - fakir ülke uçurumu hızla büyümekte. 20 kat derken 40 kat..."¹⁹

¹⁵ "Yatırımların Kaymağı Yine Zengine", Cumhuriyet, 19 Eylül 2001, s.13.

¹⁶ Ahmet Yaşaroğlu, "Hayvanlar ve İnsanlar", Evrensel, 10 Aralık 2001, s.9.

¹⁷ Ayda Erbal, "Yoksulluk ve İstisnaları", ...Vs Dergisi, No:2, Ağustos-Eylül 2001, s.53.

¹⁸ "Günümüzde 'sağlıklı' kabul edileh çocuklar, 1950'li yıllarda ruhsal tedavi gören çocuklardan daha stresli... ABD'de 1952-1993 yılları arasında, 50 bin çocuk üzerinde yapılan araştırmaları analiz eden Dr. Dean Twenge'ye göre şimdiki çocukların hali harap... '80'lerin sağlıklı çocukları, 50'lerin psikolojik bakıma alınmış çocuklarından daha stresli. 1950'lerde sıradan bir çocuğun stres seviyesi '50' ise, 1980'lerde 'normal' bir çocuğun stres seviyesi 84,' diyen Twenge, 50 yıl önce insanların komşularını daha iyi tanıdığını, doğdukları yerleri terk etmeye daha az hevesli olduklarını, 'aitlik' ve 'istikrar' duygularını yaşadıklarını söyledi." ("Eski Topraklar Stresiz", Radikal, 16 Ekim 2001, s.22.)

¹⁹ Şükran Soner, "Kader Değil", Cumhuriyet, 10 Kasım 2001, s.11.

Dahası: "Küreselleşme'nin egemenleştiği 1990'lı yıllarda beş milyon insan savaş yüzünden öldü... Dünya nüfusunun yarısının, yani üç milyar insanın günlük geliri iki doların altında. Dünyadaki askeri harcamalar 800 milyar doları aştı... Kuzey ülkelerinin dünya silah satışındaki payı yüzde 90'ın üstünde... BM verilerine göre, en yoksul ülkeler grubunda 1990'da 36 ülke varken 2000 yılında bu sayı 48'e yükseldi..."²⁰

Evet "Küreselleşmecilerin aksi yöndeki tüm iddialarına rağmen, dünyada yoksul ile zengin arasındaki uçurum giderek artıyor. İktisatçı Branko Milanović'in araştırmasına göre, zenginler ile yoksullar arasındaki uçurum, 1988-1993 arasındaki beş yıl boyunca, yüzde 5 gibi rekor bir düzeyde arttı. Bu yıllar, Batılı devletlerin, az gelişmiş ülkeler üzerindeki gümrükleri kaldırma, özelleştirme ve kuralsızlaştırma baskısının sonuç verdiği yıllar.

Eşitsizlik öyle büyük boyutlarda ki, dünya insanların en zengin yüzde 1'lik dilimi, yani 50 milyon ailenin yıllık ortalama geliri 24 bin dolar civarında. Buna karşılık, gelir piramidinin en altında bulunan yüzde 60'lık dilim, yani 2.7 milyar insanın yıllık geliri, bu rakamın dahi altında. Yani dünya nüfusunun en üstteki yüzde 1'i, alttaki yüzde 60'tan daha fazla kazanıyor.

Milanović'in çalışması, gelir dağılımındaki eşitsizliği hane başına düşen gelir ile karşılaştıran ilk araştırma oldu. Araştırma, dünya nüfusunun yüzde 84'ü ve dünya gelirinin yüzde 93'ü hesaba katılarak yapıldı. Daha önceki araştırmalarda, sadece ülkeler, ortalama gelir açısından karşılaştırılıyordu. Bu nedenle eşitsizlik, nispeten az çıkmaktaydı. Marković'in çalışması, uçurumun tahmin edilenden daha büyük olduğunu gösteriyor.

En büyük eşitsizlik kaynağının, beş emperyalist devlet (ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere) ile; Hindistan, Çin ve Afrika'daki yoksul halklar arasındaki farklılık olduğu belirtildi. Araştırmaya göre, 'serbest piyasa' yolunda ilerleyen Çin'de de, kent ve kırsal arasındaki eşitsizlik hızla artıyor.

Çalışmanın ele aldığı beş yıl içinde, dünyada kişi başına düşen gerçek gelir, yüzde 5.7 oranında arttı. Bu artışın tamamı ve daha da fazlası, gelir piramidinin en üstündeki yüzde 20'lik zengin kesim tarafından gasp edildi. Bu kesimin geliri, beş yıl içinde yüzde 12 oranında arttı. En alttaki yüzde 5'lik dilimin geliri ise, artmak bir yana, yüzde 25 oranında azaldı.

Yoksulların daha da yoksullaşmasının en şiddetli biçimde yaşandığı iki bölgenin, 'serbest piyasa' ekonomisine geçiş yapan Doğu Avrupa ve eski Sovyetler Birliği toprakları ile, Orta ve Güney Afrika olduğu kaydedildi. Afrika kıtası, bu beş yıl boyunca savaş, açlık ve hastalıklardan yakasını kurtaramadı.

Araştırmanın ilginç sonuçlarından biri, dünya düzeyinde 'orta sınıf'ın giderek erimesi oldu. Oysa

²⁰ İlhan Selçuk, "Küreselleşmenin 10 Yıldaki Başarısı!", Cumhuriyet 26 Ocak 2002, s.2.

küreselleşme ideologlarına göre, içinde bulunulan 'serbest piyasa' döneminde orta sınıflar daha da serpilecekti. Şimdi ise, dünya nüfusunun çok önemli bir bölümünün ya 'en üstte' ya da 'en altta' olduğu, ortadaki kesimlerin giderek en alta yaklaştığı görülüyor. Öyle ki, dünya nüfusunun yüzde 84'ünü oluşturan milyarlarca insan, dünya gelirinin sadece yüzde 16'sını elde edebiliyorlar. Gelirin yüzde 84'ü, nüfusun yüzde 16'lık dilimine gidiyor. Bir başka deyişle, dünyanın en zengin yüzde 10'luk dilimi, en yoksul yüzde 10'luk diliminden tam 114 kat daha fazla gelir elde ediyor. Kapitalist ülkelerdeki ekonomik krizler de, yükün işçi ve emekçilerin sırtına yüklenmesi nedeniyle, yoksul-zengin uçurumunun daha fazla açılmasıyla sonuçlanıyor. Milanoviç'in araştırmasına göre, zenginler ile yoksullar arasındaki uçurum, 1988-1993 arasındaki beş yıl boyunca, yüzde 5 gibi rekor bir düzeyde arttı. Bu yıllar, Batılı devletlerin, az gelişmiş ülkeler üzerindeki gümrükleri kaldırma, özelleştirme ve kuralsızlaştırma baskısının sonuç verdiği yıllar.

Eşitsizlik öyle büyük boyutlarda ki, dünya insanların en zengin yüzde 1'lik dilimi, yani 50 milyon ailenin yıllık ortalama geliri 24 bin dolar civarında. Buna karşılık, gelir piramidinin en altında bulunan yüzde 60'lık dilim, yani 2.7 milyar insanın yıllık geliri, bu rakamın dahi altında. Yani dünya nüfusunun en üstteki yüzde 1'i, alttaki yüzde 60'tan daha fazla kazanıyor."²¹ Bu tabloda "Dünya Bankası Yapısal Değişim Programları'ndan sorumlu Başkan Yardımcısı Joseph Ritzen da, 'Zenginlerle fakir ülkeler arasında var olan eşitsizlik sürdürükçe barışçıl bir dünya olamaz' diyor."²²

II- KÜRESELLEŞMENİN YÖNÜ

"Hafif acılar konuşabilir ama derin acılar dilsizdir."²³

"Küreselleşme dalgaları, yer kürenin kuzeyinden güneyine, batısından doğusuna doğru tsunami gücünde yayılıyor, kendinden önce oluşmuş olan devletler sistemini yıkıyor. Ulaştığı yerlerin halkını azap içinde bırakıyor. Ama küreselleşme dalgası kaynağından uzaklaşmadan çok önce, içinden doğduğu ekonomileri ve toplumsal ilişkiler alanını da hırpalayıp bırakıyor. Kuzey ve Batı yarım kürenin 'gelişmiş' ülkelerinin toplumsal hayatı içinde de kendi Güneyi'ni ve Doğusu'nu yaratarak dışarı taşıyor.

Değilse, Seattle'den başlayarak, Cenova'da sergilenen 'küresel kapitalizme karşı küresel başkaldırı'nın neredeyse bütün insan kaynağını 'gelişmiş' kuzey nüfusu arasından derlemesi nasıl açıklanabilir? Kuzey başkentlerini kasıp kavuranları bunu kendi 'somut' sorunlarından kalkarak değil de salt 'güney'in 'yoksulluğu'na besledikleri olağanüstü duyarlık dolayısıyla yaptıklarını sanmak naif bir yaklaşım olurdu.²⁴

²¹ "Zengin-Yoksul Uçurumu Genişliyor", *Evrensel*, 19 Ocak 2002, s.10.

²² Emine Karakitapoğlu, "Eşitsizlik Barışa Engel", *Cumhuriyet*, 9 Kasım 2001, s.1-17.

²³ Seneca.

²⁴ Bkz: Nurgün Oktik-Fusun Kökalan, "Immanuel Wallerstein; Tarihsel Kapitalizmin Analizi ve Dünya Sistemi", *DoğuBatı Dergisi*, Yıl:4, No:17, Kasım-Aralık-Ocak 200-02, s.121-133.

Küreselleşme, dünya kapitalizminin 'azalan kârlar yasası'nın işleyişi sonucunda sürekli olarak içinde çırpındığı genel bunalımı aşmak üzere sürdürüldüğü bir ekonomik-toplumsal program. Üstelik başlangıçları oldukça geriye, 1980'ler başına, Reagan ve Thatcher'in başını çektiği yeni-sağın yükseliş dönemine kadar gidiyor.

Dünya kapitalizminin genel bunalıma verdiği yanıt özetle su: Birim zamanda sağlanabilecek kârı artırabilmek için, yeni yatırım ve istihdam olanakları yaratmaktansa, yerel ve uluslararası şirket birleşmelerini teşvik edip, üretim harcamalarını azaltma; sermayenin uluslararası dolaşım hızını artırıp canlı emeği giderek artan bir hızda üretim süreci dışına çıkararak sermayenin organik bileşiminde teknolojinin payım yükseltme. Kamu bütçelerini daraltma, kamu sektörünü özelleştirme. Bütün bunların sonucu mali-sermayenin üretimden hızla koparak küresel ölçekte ve hızla gezinen bir asalak sermaye kitlesi oluşturması, sermaye dolaşımı önündeki bütün katlıkların, sınırların aşındırılması, böylece bunalımın yükünün sermaye ihraç edilen bölge ve ülkelere aktarılması...

Kapitalizmin 'küreselleşmesi', olanaklarının bir bölümünü iki kutuplu dünya sisteminin yıkılmasının sonuçlarından devşiriyor. Geçmişte 'iki sistem' arasındaki rekabet dolayısıyla, 'stratejik' konumları ve 'stratejik' ürünleri üzerine pazarlık yapabilen 'güney' ülkeleri bu pazarlık şanslarını yitirdikleri ölçüde, 'ulusal sınırlar'ını 'küresel piyasaya' açma yönündeki basınçlara karşı daha az dayanıklı hale geliyorlar. Eski 'sosyalist' ülkeler yeni birikim modelleri için gereksindikleri sermaye akışı için kapılarını ardına kadar açmaya mecbur bırakılıyor. Öte yandan 'sosyalist sistem'le rekabet uğruna çalışan sınıflarına kamu bütçesinden daha çok 'sosyal güvenlik', 'sağlık', 'eğitim' payı ayırmak zorunda kalan ve 'istihdam'a öncelik veren 'kuzey' merkezleri artık çalışanların baskısına daha az kulak kabartıyor ve bütçelerindeki 'kamu harcamaları' kalemlerini ve 'istihdam' planlarını daraltmaktan kaçınıyorlar."²⁵

"Globalizm, yani uluslararası mal ve sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi, ülkelerin ekonomilerinin 'yapısal uyum' adı altında dışa açılması (üstelik, böyle dışa açılmanın gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri için yararlı olduğuna ilişkin kanıt da yok - Dani Rodrik), geçen 20 yılda, tüm dünyada gelir dağılımını iyice bozarak, özellikle gelişmekte olan ülkelerin zaten zayıf olan toplumsal istikrarını dinamitledi.

'Yapısal uyumun' yol açtığı siyasi ekonomik krizler kimi ülkelerin toplumsal dokularının, devletlerinin dağılmasına, 'terörizmi' besleyen bölgelerin oluşmasına yol açtı. Ama globalizm hâlâ ısrarla dayatılıyor, gelişmekte olan ülkelerden daha çok açılmaları, uluslararası şirketlerin isteklerine 'uyum sağlamaları' isteniyor. Doha toplantısının temelinde bir kahramanlık değil, dünya halklarını, adım adım felakete sürükleyen kahredici bir açgözlülük var! İşte bu yüzden bu bir 'kamikaze kapitalizmi'.

²⁵ Ertuğrul Kürkçü, "Küreselleşme ve İki Tepki",... *Vs Dergisi*, No:2, Ağustos-Eylül 2001, s.28-29.

Yirmi yıldır, yaşanan sosyo-ekonomik gelişmeler, bu 'globalizm'in nasıl yıkıcı bir süreç olduğunu açıkça gösteriyor. En azından UNCTAD'ın 1999 İnsani Gelişme Raporu'na göre 1980-99 döneminde küresel düzeyde gelir dağılımı daha da bozulmuş. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın eski Stratejik Planlama Direktörü Andrew Mack'ın, küreselleşmeyi savunan yorumunda da bu konuya ilişkin ilginç veriler vardı. 1987'den 1998'e kadar Afrika'da Sahra Altı bölgesinde, mutlak yoksulluk içinde yaşayanların sayısı 80 milyon kişi artmış. Bu neo-liberal politikaların en tavizsiz bir biçimde uygulandığı Doğu Avrupa ve Asya ülkelerinde yoksulluk sınırı altında yaşayanların sayısı 1 milyondan 24 milyona yükselmiş.

Neo-liberal politikalar, küreselleşmeden en çok faydalanan merkez ülkelerde bile benzer sonuçlar üretmiş. Neo-liberalizmi en katı biçimiyle benimseyen ABD, İngiltere ve Yeni Zelanda'da gelir eşitsizlikleri büyük oranda bozulurken, bu politikalara temkinli yaklaşan Fransa'da gelir dağılımında az da olsa bir düzelme görülmüş.

Ama belki de en çarpıcı örnek ABD. Öyle ya, Kissinger'in işaret ettiği, Fukuyama'nın da katıldığı gibi küreselleşme ABD egemenliğinin bir diğer adı. Gerçekten 1980'lerin başıyla 1990'ların sonunu karşılaştırdığımızda ABD'nin ekonomik gücünde ve uluslararası siyasi konumunda çarpıcı bir iyileşme varmış gibi duruyor. Bu bağlamda, ABD Nüfus Bürosu'nun hane halkı gelirleri araştırması çok aydınlatıcı.

Nüfus Bürosu'nun bulgularına göre, geçen 10 yıllık, güçlü ekonomik büyüme döneminde ABD'de gelir eşitsizliği II. Dünya Savaşı'ndan bu yana en yüksek düzeye tırmanmış. Gelir eşitsizliğini ölçen Gini oranı, 1968'de 0.399'dan 2000'de 0.460'a yükselmiş. 2000 yılında toplam ulusal gelirin yüzde 49.7'si en üst yüzde 20'lik dilime gitmiş. En alttaki yüzde 20'nin payı ise yüzde 3.6 olmuş. Geliri 145.000 dolardan yüksek olanların payı ise 1967'de yüzde 17.5'den 2000'de yüzde 21.9'a tırmanmış. Nüfus Bürosu yıllık geliri 999.999 doların üzerinde olanları bu hesaplara katmıyor. Kongre Bütçe Ofisi'nin, tüm gelirleri içeren hesaplamalarıysa 1993-1997 arasında en zengin yüzde 20'nin gelirinin yüzde 20.6 arttığını gösteriyor.²⁶ Kısacası, DTÖ'nün varlık nedeni olan serbest piyasa politikalarının uygulanmasından en fazla kârlı çıkanlar ABD'deki ufak, ama çok ufak bir azınlık.

Yugoslavya'nın IMF eliyle nasıl parçalandığına, Orta Afrika'da IMF'nin dayattığı dışa açılma politikalarının tarımsal yapıları nasıl tahrip ettiğine, kuraklığa, açlığa, kronik iç savaşlara zemin hazırladığına hiç değinmeyelim. Hatta, Asya krizinin IMF eliyle nasıl bir felakete dönüştürüldüğünü, bu ülkelerin varlıklarının nasıl ABD ve Japon şirketlerince yok pahasına kapatıldığını da konuşmayalım. Daha yakın tarihe, örneğin IMF politikalarını sadakatle uygulayan Arjantin'e bakalım. New York Times'da yayımlanan bir araştırmaya göre, bir zamanlar dünyanın en zengin 10 ülkesinden biri olan

Arjantin,²⁷ 1990'ların başında hızla dışa açılmaya başlayınca, yolsuzluk ve yoksulluk hızla artmaya başlamış. 1990'ların son çeyreğinde Arjantin resesyona girmiş ve orada kalmış. Arjantin IMF politikalarını uyguladıkça daha da battı."²⁸

"Focus on Global South Enstitüsü'nün direktörü, Walden Bello'nun Cenova ile ilgili bir yazısında, işaret ettiği kimi gelişmeler, yaklaşmakta olan geleceğin anlaşılmasına yardımcı olabilir. Kısaca özetlersek:

i-) ABD, çok taraflı (multilateral) diplomatik ilişkiler yaklaşımını terk ederek, tek taraflı (unilateral) uygulamalara yöneliyor.

ii-) Asya krizinden sonra IMF politikaları meşruiyetini kaybetmeye başladı,

iii-) Günümüzde kapitalizmin dünya ölçeğinde egemen biçimleri olan büyük şirketlerin etkinlikleri artık giderek artan bir biçimde sorgulanıyor, böylece büyük şirketlerin egemenliğindeki küreselleşme sürecinin meşruiyeti de giderek zayıflıyor,

iv-) Gelişmekte olan ülkelerde demokrasiler, artan yolsuzluk, yoksullaşma ve ekonomik krizin etkileri altında hızla çürüyor,

v-) Benzer bir süreç Batı demokrasilerinde de görülmeye başladı,

vi-) Nihayet tüm bunlar dünya ekonomisinde, şimdi sert ve eşzamanlı bir resesyona girmeye başlayan aşırı üretim kriziyle de çakışıyor. Ek olarak, Morgan Stanley Dean Witter baş ekonomisti David Roach'dan daha önce aktardıklarımızı da hatırlayabiliriz: Dünya halkları, diğer bir deyişle özneler de artık eskisi gibi davranmıyorlar. Seattle'dan Cenova'ya uzanan bir seri olayın gösterdiği gibi sistemi sorgulamaya başladılar.

Tüm bu gelişmeler, 'Dünya ekonomisinin ABD hegemonyası altında düzenlenmesi projesinin, diğer bir deyişle küreselleşme sürecinin, önemli bir dönemece geldiğine' işaret ediyor. V. İ. Lenin'in ulusal krizler için geliştirdiği bir çözümlemeyi küresel düzeye uygulamayı denersek, dünya ekonomisini/politikasını yönetenler giderek yönetemez hale geliyorlar, dünya ekonomisini/politikasını oluşturanlar ise artık yönetilme biçimlerinden

27 "36 milyon nüfuslu Arjantin halkının 14 milyonu, günde 4 doların altında, bunların arasından 6 milyon 800 bini ise günde 2 dolardan az bir parayla yaşamaya çalışıyordu, sevgili okurlar. (...) Ülkede, asgari ücret 250 pesos ve zaten işsizlik yüzde 18." (Mine Kırıkkanat, "Kleptokrasi", Radikal, 22 Aralık 2001, s.7.) Ayrıca bkz: "Arjantin: IMF Paketine Karşı Halk İsyanı", Alnteri Gazetesi, No:20, 28 Aralık 2001, s.1-5; Rojda Demir, "Arjantin'de Sefalet Karşı Kitlesel Ayaklanma", Devrimci Demokrasi Gazetesi, Yıl:2, No:22, 1-16 Ocak 2002, s.7.
28 Ergin Yıldızoğlu, "Kamikaze Kapitalizmi", Cumhuriyet, 12 Kasım 2001, s.11.

26 Aktaran: WSWS, 9 Kasım 2001.

hoşnut değiller. Ama, eskisi gibi yönetilmek istemeyenlerin nasıl yönetilmek istedikleri henüz pek belli değil."²⁹

II.1- KÜRESELLEŞME HURAFELERİ VE DÜNYA...

"Dünyanın en zor şeylerinden biri, herkesin düşünmeden söylediğini, düşünerek söylemektir."³⁰

Kimilerine göre; "Küreselleşme, aslında tek bir düzeyde ve düzlemde gelişen tekil bir süreç değil. Küreselleşme, farklı düzeylerde ve düzlemlerde faaliyet halinde olan birçok süreci bir arada ifade ediyor. Kavramın 'tam' olarak neyi ifade ettiği üzerinde ilgililer arasında tam bir oydaşmadan söz etmek de imkânsız. Ancak, yine de küreselleşmeyi; her tür değer ve birikimin, bugünkü siyasal coğrafyayı belirleyen ülke sınırlarını, mümkün olan en alt düzeyde hükümetssel düzenlemeyle karşılaşılarak aşabilmesini olanaklı kılan, ve kimi zaman da dayatan, bir sosyo-ekonomik sistem olarak nitelemek mümkün,"³¹ diye sunulmaya kalkılıp, "içinde yer almaktan başka çözüm yok!"³² dayatmalarına konu olan "YDD" patentli "Kapitalizmin dünyaya dayattığı ekonomik düzen bireyciliğe, dayanışma duygusuna ve dürüst uluslararası işbirliğine tamamen ilgisiz uluslar ve ulus grupları ve insanlar arasındaki vahşi rekabete dayanan emperyalist sistemin parçalarıdır. Tüketici toplumlarının saptırılmış sorumsuz ve halüsinasyon gösteren atmosferi altında yaşamaktadırlar."³³

²⁹ "Örneğin, sistem (küreselleşme ve kapitalizm) karşıtı hareketlerin henüz ortak bir paradigmada buluşmadığı, parçalı tepkiler olarak bir arada durmaya devam ettiği görülüyor. Bu hareketin, kendisinden önceki, 1830'lardan 1970'lere kadar uzanan anti-kapitalist mücadelelerin, devrimlerin ve bağımsızlık savaşlarının deneylerinin mirasını devralmadığı takdirde kendi amaçlarını belirginleştirmesi çok zor. Hareketin içinde henüz, anti-kapitalizmin ilk romantik döneminden kalma anarşist, sendikalist, etik çözümler yaygın. Bunların yerini, günümüzün koşullarına uygun modern çözümlere bırakması gerekiyor.

Diğer taraftan, küreselleşme karşıtı hareketin, küreselleşmeye karşı mücadeleyi, haklı olarak, küresel düzeye taşımaya çalışmasına karşılık, çoğu kez küresel direnişin enerjisini yerel düzeye taşımakta başarılı olamadığı görülüyor. Bu başarısızlık, küreselleşmeci ideolojinin ulus devletlerin önemini yitirdiğine ilişkin radikal bir biçimde yanlış, çözümlerinin ciddiye alınmasından kaynaklanıyor. Bu yanlış çözümlerinin etkisiyle, küreselleşme karşıtı hareket, mücadelesini, artık ulus devletleri aşan, onların ötesinde olduğu varsayılan yeni bir alana taşımaya çalışıyor. Ancak, hem ulus devletlerin ötesinde, özgün siyasal ve ekonomik bir coğrafya/uzam olduğuna ilişkin henüz olgusal ve teorik kanıtlar yok." (Ergin Yıldızoğlu, "Cenova 2001", Cumhuriyet, 18 Temmuz 2001, s.4.)³⁰ Alain.

³¹ Ali K. Han, "Şikâyet Kültürü ve Küreselleşme", Radikal, 15 Aralık 2001, s.9.

³² Bkz: Murat Belge, "Hayati Karar", Radikal Cumartesi Eki, 10 Kasım 2001, s.3.

³³ "Bu yüzden, böyle bir sistem içindeki kör kaderlerinin gerçekliği ve en ciddi devlet adamlarının inançları ne olursa olsun, ben şunu merak ediyorum: Bugünün dünyasında, büyük gücün ve gittikçe büyüyerek bağımsız ve kontrol edilemez boyutlara ulaşan uluslar ötesi şirketlerin çıkarları doğrultusunda, kör kanunlarla yönetilen düzensiz ve tutarsız bir kalkınmanın yol açtığı ağır sorunları anlayabilecekler mi? Yakında karşılaşacağımız evrensel kaosu ve başkaldırıyı anlayabilecekler mi? İsterlerse, ırkçılığa, ırkçı ayrımcılığa, yabancı düşmanlığına ve buna bağlı diğer önemli sorunlara bir son verebilecekler mi?

Katmerli bir yalandan başka bir anlam taşımayan neo-liberal hurafenin³⁴ "Küreselleşmesiyle oluşan sosyal kayıplar iki şekilde gelişmektedir: Bunlardan ilki dibe doğru yapılan yarıştır. Küreselleşen dünyada, ülkeler yatırımları kendi ülkelerine çekebilmek için birbirleriyle yarışa teşvik edilmektedir. Bu yarışta ülkeler, ancak eğitim ve sağlık gibi sosyal harcamalarından kısıntılar yaparak şanslı hale gelebilmektedir. Ancak bu sayede vergiler düşürülerek yabancı yatırımlar için uygun ortam sağlanabilmektedir. Desteklerdeki bu azalma ise ilk önce eğitim, sağlık ve emeklilik gibi imkânları kendi başına satın alamayan en yoksul kesimleri vurmaktadır. Sosyal kayıplara yol açan ikinci gelişme ise giderek artan küresel eşitsizliktir... Doğal çevre, ekonomi ve teknolojinin dünya çapındaki faaliyeti sebebiyle, hızla bozuluyor.³⁵ Ekonomik üretim ve tüketimdeki artışın gelişmeyle birlikte küresel ekolojik etkiler de büyüyor."³⁶

Bu tabloda dünya, merkezi Washington olan uluslararası bir oligarşinin tehdidi altındadır. IMF³⁷ /Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ve de Wall Street'teki borsa ve yatırım bankaları eşgüdümü ile gerçekleşen Washington Uzlaşısı (Consensus) ile MIGA (Multilateral Investment Guarantee Agency/ Çok Taraflı Yatırım Garanti Kuruluşu) ve de MAI (Multilateral Agreement on Investment/ Çok Taraflı Yatırım Anlaşması) kapitalizmin aslında baştan beri içinde bulunduğu yayılcı ön plana çıkartmış ve bu kabuk değişimi ile "YDD"ni kurmuştur.

"YDD" patentli "Dünya ekonomisi, 2001'de son 30 yılın en sert ve genelleşmiş durgunluğuna (kimi ölçülere göre resesyona) girdi. Bu, 'küreselleşme', diğer bir deyişle 'serbest piyasa' ilişkilerinin yaygınlaştırılması ve mali genişleme sürecinin ilk ekonomik durgunluğudur.

Bana göre, küresel ölçekte büyük bir ekonomik, toplumsal ve siyasal krizin eşliğindeyiz. Gelin, tüm bu gerçeklikler ve ortaya çıkacak alternatifler hakkında bir uyanıklık yaratmaya çalışalım. Tarih bize, büyük çözümlerin sadece büyük krizlerden çıktığını gösterdi. İnsanların yaşama ve adalet hakkı kendisini kesinlikle bin değişik şekilde kabul ettirecektir. Ben seferberliğe ve insanların mücadelesine inanıyorum. Ben adalet düşüncesine inanıyorum. Ben gerçekliğe inanıyorum. Ben insana inanıyorum." (Fidel Castro, 31 Ağustos-7 Eylül 2001 tarihlerinde Güney Afrika'nın Durban kentindeki "İrkçılığa ve İrkçi Ayrımcılığa Karşı Üçüncü Dünya Konferansı" konuşmasından, İleri Dergisi, Eylül-Ekim 2001.

³⁴ Bkz: Şevket Yücel, "Yalan", No:12, Yaba Edebiyat Dergisi, Eylül/Ekim 2001, s.5; Alberto Fuguet, "Sihirli Neo-Liberalizm", Foreign Policy Dergisi Türkiye Baskısı, No:2001/16, Temmuz/Ağustos 2001, s.54-61; Bhikhu Parekh, "Üstün İnsanlar Mill'den Rawls'a Liberalizmin Dar Görüşlülüğü", DoğuBatı Dergisi, Yıl:4, No:17, Kasım-Aralık-Ocak 200-02, s.105-120; Yeşim M. Oruç, "Küresel Yoksulluk ve BM", Toplum ve Bilim Dergisi, No:89, Yaz 2001, s.73-87; Cengiz Algan, "Kapitalizmin Suç Dosyası", Sosyalist İşçi, No:162, 18 Ekim 2001, s.4.

³⁵ Bkz: G. Hayır, "Ekolojik Çevrenin Toplumsal Boyutları", İnsan Toplum Bilim (IV. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi Bildirileri-1995), Derleyen: Kuvvet Lordoğlu, Kavram Yay., 1996, s.193-210; Sunay Demircan, "Statüko ve Çevre", ...VS Dergisi, No:4, Kasım-Aralık 2001, s.114-115.

³⁶ Erhan Pekçe, ... "Global Zayıf", No:2, ...VS Dergisi, Ağustos-Eylül 2001, s.42-43.

2001'de başlayan durgunluk (dünya ticareti büyüme hızı 2000'de yüzde 12+'dan 2001'de yüzde 0.7'ye geriledi) 'küreselleşme' sürecinin ve teknolojik gelişmelerin dünya ekonomisine getirdiği yeni zaafı da ortaya koydu. Örneğin, serbest piyasanın yaygınlaştırılması, telekomünikasyon, bilgi işlem alanlarındaki gelişmeler, merkez ülkeler (bunlara az sayıda gelişmekte olan ülkeyi de ekleyebiliriz) arasındaki ekonomik ilişkileri yoğunlaştırdı. Böylece bir bölgede çıkan sorunun hızla genelleşme, istikrarsızlıkların yaygınlaşma eğilimi güçlendi; en gelişmiş ülkelerin ekonomik dalgalanmalarının eşzamanlı olmaya başladığı görüldü. Bu eşzamanlılık ise, bir resesyon anında, katarı resesyondan çıkaracak bir 'lokomotif' bulmayı çok zorlaştırıyordu. (...)

Neo-liberal politikaların geçerliliği artık, bizzat, bunların geleneksel savunucuları tarafından da sorgulanıyor. (...) Öte yandan, dünya ekonomisinde 1995-2000 arasında gerçekleşen toplam büyüme performansının içinde ABD ekonomisinin katkısı yüzde 40'a ulaşmıştı.³⁸ 1990'larda başı çeken ABD ekonomisi 2001 yılında bir resesyona girince dünya ekonomisini de hızla peşinden sürüklemeye başladı. Bugünün dünya ekonomisi dengeleri içinde, ABD ekonomisi toparlanmadan, dünya ekonomisinin toparlanmasının olasılığı yok. İşte bu yüzden, dünya ekonomisinin geleceğine ilişkin tartışmalarda dikkatler öncelikle ABD ekonomisinin performansı üzerinde yoğunlaşıyor. (...) HSBC (Londra) Baş Ekonomisti Stephen King de 'ABD'nin başı çekeceği bir 'V' tipi toparlanma senaryosunu fazla iyimser buluyor.'³⁹

Dünya ekonomisinin geri kalanında da durum pek parlak değil. Far Eastern Economic Review, ABD'deki olumlu gelişmelerin Asya ekonomilerine de yansımaya başladığına⁴⁰ işaret ediyor ama, bölge ekonomileri açısından en az ABD kadar önemli olan Japonya, Financial Times'a göre, 2002'ye düpedüz bir depresyon içinde,⁴¹ gündeminde de banka sektöründe büyük iflaslar olarak giriyor. Avrupa'nın en büyük ekonomisi Almanya'daki ekonomik gerileme/yavaşlama, Handelsblatt'a göre 2002'nin ikinci üç ayına kadar etkisini sürdürecektir.⁴²

Diğer taraftan, hem Avrupa'da hem de Asya'da neo-liberalizme karşı dikkatli davranan, ulusal ekonomik süreçlere özellikle öncelik veren iki ekonominin (Fransa ve Çin) ikisi de canlılığını korumaya devam ediyor. Fransa ve Çin, halen sırasıyla yüzde 2 ve yüzde 7 büyüme hızları sergiliyorlar. Fransa'da işsizliğin geçen yıla göre az da olsa

gerilediği görülüyor. Ancak Çin 2001'de Dünya Ticaret Örgütü'ne girdi. Bu adımın ilk etkilerini de bu yıl görmeye başlayacağız.

Latin Amerika'da Arjantin'in durumu malum. William Grieder'in araştırmasının gösterdiği gibi,⁴³ IMF'nin 'yapısal reformlarına' NAFTA'nın sunduğu olanaklara rağmen Meksika'nın durumu da iyi değil. Bir taraftan ABD'deki resesyonun, diğer taraftan, düşük ücret ekonomileri arasında yoğunlaşan rekabetin, özellikle Çin'den gelen basınçların etkisiyle Meksika hızla yoksullaşmaya devam ediyor, ekonomisi istikrarını yitiriyor. Brezilya'nın dış borcu büyümeye devam etse bile ekonomisi görece olarak istikrarlı, ancak, Arjantin'deki çöküşün, mali ve siyasi etkilerinden kendini koruyup koruyamayacağı henüz kesin değil. Ancak Latin Amerika deneyi de neo-liberal politikaların artık işlevini yitirdiğini, IMF programlarının⁴⁴ ekonomik toparlanmayı geciktirdiğini gösteriyor.⁴⁵

Bu tabloda "ABD'nin dev enerji şirketi Enron'un iflası önemli bir durağı oluşturuyor."⁴⁶ ABD'li ünlü ekonomist Paul Krugman'a göre, bu olay yalnızca Enron'un değil, aslında sistemin çöküşü...

Önce Enron'un denetimini gerçekleştiren dünyaca ünlü Arthur Andersen firmasının iflası pazara çıktı. Ardından, Enron'un son 12 yılda yüzde 73'ü Cumhuriyetçi parti adaylarına olmak üzere 6 milyon dolar bağış yaptığı belirlendi. Gelen bilgilere göre Kongre'nin tamamlanmış görev yapan politikacıların yüzde 40'ı, Temsilciler Meclisi'nin yüzde 70'i Enron'dan bir şekilde nemalanmıştı. Sonra Enron'un iflası sırasında kredi notunun düşmemesi için ABD Başkanı George Bush'dan yardım istediği, skandala Hazine Bakanı Paul O'Neill ve Ticaret Bakanı Donald Evans'ın da adı karıştığı belirlendi.

80 milyar dolar piyasa değerindeki ABD'nin 7. büyük şirketi Enron, batmadan önce yöneticiler hisselerini satmayı beceremedi. Şirketin son günlerinde 600'den fazla üst düzey yöneticiye hisseye bağlı olarak 100 milyon dolara yakın ikramiye ödendi. (...)

Ünlü ABD'li ekonomist Paul Krugman, Enron şirketini iflas ettiği günden bu yana çok boyutlu bir şekilde irdeleyen bir yazar. Krugman, New York Times gazetesinde

³⁷ "IMF'nin eski Başkan Yardımcısı Stanley Fischer, mali krize girip IMF'den destek isteyen ülkelerin hangi koşullarda daha başarılı olduğunu tartışırken şöyle diyor: 'Ekonomik reformlarda en başarılı olan ülkeler, ekonomilerinin direksiyonunu kendi ellerinde tutan ülkeler oldu...' (Osman Ulagay, "Stanley Fischer'in İtirafı ve Derviş", Milliyet, 14 Ocak 2002, s.13.) Ayrıca bkz: Ahmet Atıl Aşıcı, "IMF'siz Bir Dünyaya Doğru", Radikal İki, 6 Kasım 2001, s.6.

³⁸ Global Economic Forum, 2 Ocak 2002.

³⁹ Los Angeles Times, 31 Aralık 2001.

⁴⁰ Far Eastern Economic Review, 3-10 Ocak 2002.

⁴¹ Financial Times, 5 Ocak 2002.

⁴² Handelsblatt, 2 Ocak 2002.

⁴³ The Nation, 31 Aralık 2001.

⁴⁴ "IMF'nin Ekim 2000 tarihli 'World Economic Outlook' raporunun 'Prospects and Policy Challenges' başlıklı giriş bölümünde IMF, 2001 yılında dünyanın günlük güllü güllü olmasını bekliyor: 'Dünya ekonomisine ilişkin beklentiler güçlenmeye devam ediyor, dünyanın tüm önde gelen bölgelerinde ekonomik büyümenin artması bekleniyor. Bu iyileşmenin arkasında ABD ekonomisinin gücü, Avrupa'daki genişleme, Japonya'da kırılma da olsa başlayan ekonomik toparlanma var...' (Ergin Yıldızoğlu, "Kılavuzu IMF Olanın...", Cumhuriyet, 2 Ocak 2002, s.4.)

⁴⁵ Ergin Yıldızoğlu, "2002'ye Girerken-II: Dünya Ekonomisi", Cumhuriyet, 7 Ocak 2002, s.11.

⁴⁶ Bkz: Ergin Yıldızoğlu, "ABD Doları Yine Gündemde", Cumhuriyet, 20 Ağustos 2001, s.11.

yer alan makalesinde 'Bu iflas eden bir şirketin öyküsü değil, bu başarısız, hatta iflas eden bir sistemin öyküsü. Ve sistem dikkatsizlikten ya da tembellikten batmadı, yolsuzluktan battı' diye yazdı.

Krugman'a göre, Kapitalizmde bir dizi kurum bir arada çalışır ki bunların önemli bir kısmı hükümetler tarafından oluşturulan kurumlardır. Böylece 'içeridekilerin' suistimal olasılıklarının sınırlanması hedeflenir. Modern muhasebe kuralları, bağımsız denetçiler, güvenlik ağları, mali piyasaya ilişkin düzenlemeler bu pakete dahildir.⁴⁷

II.2- 11 EYLÜL İLE GELEN(LER)

"Yıkma tutkusu yaratıcı bir tutkudur da!"⁴⁸

"Slavoj Zizek, 11 Eylül saldırısının hemen ardından kaleme aldığı yorumuna 'Gerçeğin çölüne hoş geldiniz' başlığını koymuştu. Çünkü, 11 Eylül olayları küreselleşme süreci bağlamında üretilen fantezilerin bastırmaya çalıştığı 'şeyin', küreselleşme sürecinin 'gerçeğinin', ABD halkının sözde 'sakin ve istikrarlı' yaşamına birdenbire ve büyük bir şiddetle girmesinden başka bir şey değildi. Prof. John Gray de 'Artık dünyanın büyük kesiminde küreselleşmenin yan ürünü olarak ortaya çıkan anarşi görmezden gelinemez' diye yazacaktı. 11 Eylül saldırısı, küreselleşme sürecinin 'gerçeğinin' çok acılı bir belirtisiydi (septomuydu).

Bu 'gerçek', insanın kendi kaderini, ellerine almaktansa, metaların hareketine terk etmesinin bizzat, insanın doğasına aykırı olması gerçeğiydi. 1980'lerde ve 1990'larda unutilan, ama artık tüm şiddetiyle geri gelmeye başlayan bu gerçeği, daha 1944'te Karl Polanyi şöyle dile getirmişti: 'Toprağın (doğanın-y.n.) ve insanın kaderini piyasanın ellerine bırakmak, onların imha edilmesinden başka bir anlama gelmez.' Çünkü piyasa toplumun ürünüdür, toplum piyasanın değil.

Toplum piyasayı denetlemezse, kâr amacıyla meta alışverişinden başka bir şey olmayan, insanın onurundan organlarına kadar her şeyini metalara dönüştüren piyasa, kendisini saran toplumsal ilişkileri hızla tahrip etmeye başlar. Milyarder spekülâtör George Soros da 1990'ların ortasında benzer bir yaklaşımla, serbest piyasanın, demokrasinin, hatta kapitalizmin en büyük düşmanı olduğunu vurguladı. Dünya Bankası'nın en son küreselleşme raporu da adeta bu gerçeği kabul ediyor. Prof. Dani Rodrik'e göre 'Banka ilk kez, ticaretin serbestleştirilmesinin, büyümeyi teşvik etmeyi bırakın, dünya ekonomisine entegre olmak için bile etkin bir araç olmadığını kabul ediyordu.'⁴⁹ Ama birçok ülke için artık

çok geçti, serbest piyasa zincirlerinden boşanmış ve kendisini sarmalayan toplumsal ilişkileri çürütmeye, dağıtmaya başlamıştı."⁵⁰

"1990'ların ikinci yarısında başlayan gelişmeler, küreselleşme sürecinin çok güçlü ekonomik/toplumsal (emek-sermaye), ekonomik/ekolojik (üretim girdi ve atıklarının gittikçe artan mali ekolojik maliyeti), siyasi/stratejik (devletlerarası ilişkiler), siyasi/kültürel (milliyetçilik, etnik ve dinsel kimlikler) ve demografik (yoksullaşmanın, doğal felaketlerin, savaşların yol açtığı göçler) iç çelişkilerle ve dış engellerle karşı karşıya olduğunu, buna karşılık neo-liberal düzenleme sisteminin işlevini yitirmeye başladığını gösterdi... Gerek hegemonik devletin gerekse de genel olarak ulus devletlerin kapitalizmin çelişkilerini uzlaştırma becerileri hızla aşındı... Küreselleşmeye karşı toplumsal muhalefet hızla gelişip, evrenselleşerek anti-kapitalist bir boyut kazandı... (...)

11 Eylül saldırısıyla, hızlı reaksiyoner bir dalgaya dönüşen küreselleşme süreci tehlikeli ve şiddet ögesi yüksek bir döneme girdi." Post-modernizmin neo-liberal söylemli emperyalist siyasi gericiliği "terörizme karşı savaşın!", "terörizme karşı birleşiniz, muhaliflerinizi ezin!" vurgulu yönelimi Kuzey'in içinde de Güney'deki gibi etkilerini gösterdi.

"ABD yönetimi 'terörizme karşı mücadele' konsepti içinde, hızla insan hak ve özgürlüklerini kısıtlamaya, merkezileşmiş bir genel denetim mekanizmasını, devletin şiddet uygulama kapasitesini güçlendiren yasaları ve kurumları uygulamaya koymaya başladı. Uygulamalar, kimi çarpıcı örneklerin gösterdiği gibi hızla bir siyasi gericilik dalgasına dönüşmeye başladı: Batı Virginia'da 15 yaşındaki bir lise öğrencisi; Katie Sierra, 'Ne Bush ne Ladin' tişörtü giydiği için okuldan atıldı. Philadelphia'da Neil Godfrey, anarşist eğilimli yazar Edward Abbey'nin bir kitabı elinde olduğu için uçağa alınmadı. Kuzey Carolina'da A. J. Brown'un evine gelen üç sivil polis, evde ABD karşıtı yayın olduğuna dair ihbar aldıklarını söylediler. Nancy Oden de savaş karşıtı gösterilere katılmış olduğu için havaalanında gözaltına alındı ve uçağa bindirilmedi.⁵¹ Binlerce insan etnik özelliklerinden dolayı, terörist şüphesiyle sorgulandı, taciz edildi, yüzlerce tutuklandı.

ABD yönetiminin bu uygulamaları, 'Ya bizdensin ya da teröristlerden' tehdidi, Afganistan'a yönelik şiddetli saldırı ve terörizmin kapsamının 'küreselleşme karşıtlarını' (kapitalizmin muhaliflerini) kapsayacak kadar genişletilmesi, ABD'nin müttefikleri tarafından 'Siz de ülkenizdeki küreselleşme ve ABD karşıtı muhalefeti yok ediniz' mesajı olarak algılandı, Güney ülkeleri hükümetleri için bir 'kalk borusu' oldu. (...)

Artık kendi ulusal çıkarlarının küresel kapitalizmin genel çıkarı anlamına geldiğini, bu yüzden de adeta genel

⁴⁷ Özlem Yüzak, "Enron'un Değil Sistemin Çöküşü", Cumhuriyet, 19 Ocak 2002, s.1-17.

⁴⁸ Michael Bakunin, "Bakunin on Anarchy".

⁴⁹ Dani Rodrik: 6 Ocak 2001; www.ksg.harvard.edu/rodrik/papers.html.

⁵⁰ Ergin Yıldızoğlu, "Arjantin Korkuşu", Cumhuriyet, 26 Aralık 2001, s.4.

⁵¹ Guardian, 18 Aralık 2001.

anlamda sermayenin devleti olarak davranmaya kararlı olduğunu açıklamış olan ABD'nin, bu reaksiyonun başını çekmesinden daha doğal ne olabilirdi. Küreselleşmenin bu yeni reaksiyon aşamasında, insan hakları,⁵² vatandaşlık, ulusal bağımsızlık, baskı ve sömürüye karşı muhalefet hakkı hızla rafa kalkmaya başladı."⁵³

"Bush yönetiminin 11 Eylül'ü bahane ederek gündeme getirdiği uygulamaların gerçek içeriğinin kısa sürede kamuoyu tarafından anlaşılacağını düşünmek hayalcilik değildir. Prof. Klugman'ın⁵⁴ işaret ettiği gibi Kongre'nin havayolu şirketlerine 15 milyar dolar borç garantisi sağlar, zaten 8 milyar dolar nakit fon üzerinde oturan General Motors'a 800 milyar daha hibe ederken bu sektörlerde işini kaybedenlere zırnık koklatmamış olması halkın gözünden kaçmayacaktır. Ulusal güvenlik bahanesiyle kamu alanlarının, doğal parkların, petrol ve kereste şirketlerine açılması da...

Bush hükümetinin, vatandaşlık ve insan haklarına yönelik saldırısı en muhafazakâr kesimlerde bile bir huzursuzluk kaynağı olmaktadır.⁵⁵ Binlerce yabancı göçmenin ani baskınlarla tutuklanmasına, Ortadoğuluların fişlenmesine polis bile ırkçılık kaygısıyla karşı çıkmıştır.

FBI'nin işkence için izin istemesi, izleme ve sorgulama ve tutuklama yetkilerinin artırılması, ABD kamuoyunda, Bush hükümetinin gerçek niyetlerine ilişkin kuşku yaratmaya başlamıştır. ABD yönetiminin CIA'ya verdiği suikast yapma, ABD ordusuna verdiği, terörizm zanlılarını, dünyanın neresinde olursa olsun yakalayıp ABD'ye getirip askeri mahkemede yargılama, gereğinde infaz etme yetkisi, içerde ve dışarıda büyük tepki çekmeye başlamıştır. Prof. Halliday'ın işaret ettiği gibi 11 Eylül öncesinde zaten var olan iki karşıt eğilim, bir taraftan, Bush yönetiminin uluslararası ilişkilerde tek taraflı olarak iradesini dayatma

⁵² "Pakistanlı yazar Tarık Ali 'The Independent' gazetesinde Münih Havaalanı'nda tutuklanma öyküsünü anlatmış. Goethe Enstitüsü'ndeki 'İslâm ve Kriz' konulu iki günlük seminerlere katıldıktan sonra bilet kontrolünden geçiyor. Çantası güvenlikte takılıyor. İçinde metal bir nesne tespit edildiğinden değil. Sahibinin rengi ve kimliği yüzünden. İçindekileri boşaltması isteniyor. Gazeteler, kirli çamaşırlar, dergi ve kitaplar ortalığa saçılıyor. Makinenin başındaki görevli bir dergide kenarına notlar alınmış bir makaleyi incelerken bir Alman yayıncının hediye etmiş olduğu Marx'ın henüz naylonundan soyulmamış kitabını görürverip heyecanla silahlı polise uzatıyor. Karl Marx, 'İntihar Üzerine'. "Bu söz polisleri gerçekten heyecanlandırdı. Beni nasıl gördükleri yüzlerinden okunuyordu. Birini ele geçirdiklerini düşünüyorlardı. Pasaportum ve biniş kartım alındı. Çantamı toplamam söylendi. Şu önemli 'kanıt' hariç tabii. Sonra da havaalanının güvenlik departmanına götürüldüm. Beni tutuklayan polis yüzünde muzafferane bir gülümlükle '11 Eylül'den sonra böyle kitaplarla seyahat edemezsiniz' dedi. Ben de cevap verdim; 'O zaman siz de böyle kitaplar basmayın ya da en iyisi hepsini meydanlarda yakın'..." (Yıldırım Türker, "Hâlâ En Korkunç Hayalet", Radikal İki, 31 Ekim 2001, s.3.)

⁵³ Ergin Yıldızoğlu, "2002'ye Girerken-1-", Cumhuriyet, 31 Aralık 2001, s.11.

⁵⁴ New York Times, 25 Kasım 2001.

⁵⁵ William Saphire, New York Times, 26 Kasım 2001.

eğilimi, diğer taraftan küresel düzeyde zaten şekillenmeye başlayan ABD karşıtı koalisyon 11 Eylül'den sonra daha da güçlenmiştir.⁵⁶ Kısacası Bush yönetiminin hegemonyacı girişimleri, ABD iç politikasında ve uluslararası alanda kırılmalılığı arttırmıştır."⁵⁷

"11 Eylül saldırılarından sonra Thatcher'in eski danışmanlarından Prof. John Gray'e (London School of Economics) göre 'Eskiden, dünyanın her zaman tehlikeli bir yer olacağını herkes bilirdi. Yatırımcılar, savaşların ve devrimlerin, kârlarını her an silip süpürebileceğinin farkındaydılar. Geçtiğimiz on yılda,' yeni paradigmalar' ve 'tarihin sonu' gibi gülünç teorilerin etkisiyle, ticari liberalizmin dünya çapında engellenemez olduğuna inanmaya başladılar'... Saldırılarından sonra 'küreselleşmenin direnilemez tarihsel bir trend olduğuna ilişkin konvansiyonel görüş darmadağın oldu. Tarihin klasik toprağına geri döndük'... Artık 'dünyanın büyük kesiminde küreselleşmenin yan ürünü olarak ortaya çıkan anarşi görmezden gelinemez.'⁵⁸

John Gray 'Küreselleşme Dönemi Bitti' başlıklı yazısında 'Ticaret yapmak, servet üretmek için 'bırakınız yapsınlar' ilkesinin küresel olarak egemen olması gereklidir iddiası tarihsel temelden yoksundur'... 'Piyasa liberallerinin çatlak teorilerinin aksine kapitalizmin dünya çapında serbest piyasaya gereksinimi yoktur. Tek gereksinimi, makul bir düzeyde güvenli, savaş tehdidinden arınmış bir ortam ve iş yapmak için güvenilir kurallardır. Küresel serbest piyasanın kırılmalı yapısı bunları sunamaz' diyor.

Küreselleşme üzerine çalışmalarıyla bilinen, genelde de 'küreselleşmeci kampta' sayılabilecek Prof. Ulrich Beck de (Münih Üniversitesi) Le Monde'da yayınlanan 'Neo-liberalizmin sonu' başlıklı makalesinde 'Küresel terör patlaması, dünya ekonomisinde Çernobil etkisi yarattı. Nasıl Çernobil'den sonra nükleer enerjinin meziyetleri toprağına gömüldüyse, burada da neo-liberalizmin vaatleri toprağına gömüldü' diyordu. Beck'e göre, 'neo-liberalizm iyi havaların teorisidir'. Kriz zamanlarında iflas eder. Çünkü 'Kriz olunca, yine gelip daha az devlet, daha az siyasi müdahale, çünkü piyasanın gizli eli var diyecektir'... 'Kriz zamanında neo-liberalizm kendini siyasi tepki göstermekten yoksun bir durumda bulur', halbuki kriz siyasi müdahale gerektirir. Ama, 'Devlet ve kamu hizmeti olmadan güvenlik olmaz. Vergi olmadan devlet olmaz. Vergi olmadan eğitim, sağlık politikası olmaz, demokrasi olmaz.' Beck'e göre bunlar salt ulus-devlet düzeyinde değil, uluslararası düzeyde de gerekli.

Beck diyor ki, 'Uzun bir süredir neo-liberalizm, bir taraftan ekonominin ulus-devlet paradigmasından kurtulması ve uluslar ötesi bir işleyişin ilkelerini benimsemesi gerektiğini savunuyor, diğer taraftan da devletin sınırlarının korunması gerektiği ilkesini korumaya

⁵⁶ The Guardian, 25 Kasım 2001.

⁵⁷ Ergin Yıldızoğlu, "Kunduz'da Yapayalnız", Cumhuriyet, 28 Kasım 2001, s4.

⁵⁸ John Gray, "Küreselleşme Dönemi Bitti", The New Satesman 24 Eylül 2001.

devam ediyordu. Ama 11 Eylül'den sonra devletler, hiç olmazsa iç güvenlik konularında, uluslararası işbirliği yapma güçleri olduğunu yeniden keşfettiler.'

Gerçekten de 11 Eylül'den sonra devletlerin, özellikle ABD'de neo-liberalizmin ilkelerine boş verip hızla ekonomiye ve siyasete müdahale etmeye başladıkları görülüyor. Dünyanın en büyük yatırım ve danışmanlık şirketlerinden Morgan Stanley'in başekonomisti Stephen Roach'a göre bu devlet müdahaleleri daha şimdiden, küreselleşmeyi engelleyebilecek düzeye ulaştı. Roach, 'Vesikalı bir serbest piyasa ekonomisti olarak ben, dünya çapında bir entegrasyonun son tahlilde çok faydalı olduğuna inanıyorum. Ama, şimdi konu bu değil' diyor ve devam ediyor: '11 Eylül saldırısı yüzünden küreselleşmenin meyvelerine ulaşmak daha da zorlaştı.' Roach'a göre, 'dünya ticaretinin çarklarına kum kaçtı'...

'Daha yüksek taşımacılık maliyetleri, daha yüksek sigorta primleri, sınırlarda daha fazla sıkışıklık, kıyı ötesi arz zincirinin güvenilirliği üzerine artan kaygılar... Bunlar sınır ötesi entegrasyon üzerinde adeta bir ek vergi etkisi yapacaktır'... 'Bu yüzden küreselleşmenin hızının yavaşlayacağına inanıyorum.'⁵⁹

1980'lerden bu yana dayatılan küresel serbest piyasa projesi, ekonomik olarak, dünyayı giderek derinleşen bir küresel resesyona düşmekten kurtaramadı. Siyasi olarak ise 11 Eylül'den sonra dünya genelleşme eğilimi taşıyan bir savaşın eşliğinden içeri ilk adımını attı.⁶⁰

III- KÜRESELLEŞMENİN 11 EYLÜL DÖNEMECİ

'11 Eylül sonrası dünyasındaki manzaraya bakılırsa dünya sorunları artık Amerika'nın evinin eşliğini aşıp, salona kadar girmiş gibi... Nehir artık tersine mi akmaya başladı?''⁶¹

'11 Eylül öncesinde Amerika Birleşik Devletleri dünya üzerinde tarihte görülmemiş bir üstünlük kurmuş durumdaydı. Dünya nüfusunun sadece yüzde 4.5'ini barındırdığı halde dünya üretiminin yüzde 30'unu yapmaktaydı.

Askeri alandaki üstünlüğü inanılması zor bir düzeydeydi: Pentagon dünya askeri harcamalarının yüzde 36'sına imza atıyordu. Bu rakam, kendisinden sonra gelen dokuz devletin askeri harcamalarından daha fazlaydı!

Büyük Güçlerin Yükselişi ve Çöküşü' adlı dev eserin yazarı profesör Kennedy, insanlık tarihinde askeri açıdan böyle bir farka rastlanmadığını kaydediyor.

Teknoloji, bilim ve kültür göstergelerinde de Amerikan üstünlüğü parmak ısırtacak boyuttaydı: İnternet trafiğinin

yüzde 40'ı ABD'ye aitti. Son 25 yılda verilen Nobel ödüllerinin yüzde 70'i Amerikalılara gitmişti.

11 Eylül saldırısı işte böyle bir üstünlüğe sahip olan 'dev'in zaafı olduğunu ortaya koyarak, tüm sistemi sarstı.'⁶²

Bu sarsıntıyla "ABD, tarihte hiç bir hegemonik gücün gerçekleştiremediği bir mucizeyi gerçekleştirmek, tam hegemonyası gerileme devresine girerken, ikinci bir hamleyle (Afganistan) yeni bir hegemonya yükselişi yakalamak istiyor. Bu adeta çıkmaz sokakta maraton başlatmaya benziyor.'⁶³ (...)

Durumun garabetini görmek için, bir hegemonik ülkenin yükseliş devresinin nasıl bir noktadan başladığını hatırlamak yeterli. İngiliz hegemonyasının ve sonra da ABD hegemonyasının yükseliş dinamiklerin bakarsak, burada, önce ekonomik sonra askeri ve siyasi nihayet, manevi ideolojik üstünlük olgularının bir araya gelmeye başladığı bir konjonktür görürüz. Çünkü bir hegemonik ilişki - Gramsci'nin ifadesiyle- öncelikle iki ayak üzerinde durur. Ayağın biri şiddet uygulama, bastırma kapasitesidir diğeri de liderliğini kabul ettirme becerisi. Gerçekten de hegemonyacı güç yalnızca askeri üstünlüğüne dayanarak ayakta kalamaz. Hegemonya altındaki diğer güçler, bu hegemonyacının liderliğini de kabul etmelidirler. Bu iki ayak arasındaki denge bozulunca da hegemonya ilişkisi istikrarını kaybeder, gerileme dönemine girer. Tarihte bu noktadan asla geriye dönüş olmamış ve hegemonyacı güç bu noktadan sonra yerini zaman içinde bir başkasına bırakmıştır.

Bu kabul ilişkisinin işleyişine bakınca, ideolojinin çok önemli bir rolü olduğunu görürüz. Bir grup kapitalist devlet (örneğin AB üyeleri), içlerinden birinin hegemonyasını kabul etmek için onun belli koşulları yerine getirmesini beklerler. Bu koşullardan birincisi, bu hegemonyacı, dünya ekonomisini kendi ekonomik siyasi etkisi altında birleştirmeli, kullanılabilir kılmalı, diğerlerine sunmalıdır. İkincisi, dünya ekonomisinin teknolojik, mali açıdan lokomotif olabilmeli, onu peşinden sürükleyerek durgunluk dönemlerinden çıkarabilecek ekonomik kapasiteye ve teknolojik yaratıcılığa sahip olmalıdır. Tüm bunlara ek olarak, bu lider ülke tüm sistem açısından olduğu kadar kendi liderliği açısından da meşrulaştırıcı bir söylem sunabilmelidir. Bu söylem sunulamazsa diğer özelliklerin hiç biri bir arada durarak bir bütün oluşturamaz.

⁶² Haluk Şahin, *Radikal*, "Kim Kazanacak?", 10 Kasım 2001, s.6.

⁶³ Bu konuda Çağlar Keyder'in kanısı şu: "Küreselleşme dünyanın önemli bir kısmını dışarıda bıraktı. Dışarıda bıraktığı kısma yönelik fazla bir girişimde de bulunamadı. Şimdi yeni bir dünya sistemi kurulma yolunda. Bu yeni dünya sisteminin hegemon devleti yine Amerika olacak. (...) Amerika bundan sonra fiilen dünyada devlet otoritesine benzer bir güç şebekesi kurmaya çalışacak. Yani Amerika artık Afganistan'dan çıkmayacak. Amerika artık Ortadoğu'dan çıkmayacak. Sanırım önümüzdeki yıllarda Afrika'ya yerleştiğini de göreceğiz... Bundan 50 yıl sonra bugüne bakıldığında bir 'küresel otorite'nin kuruluşunun başlangıç aşamalarını göreceğiz." (Çağlar Keyder, *Boğaziçi Dergisi*, Kasım 2001, s.18)

⁵⁹ Stephen Roach, *Global Economic Forum* 26 Ekim 2001.

⁶⁰ Ergin Yıldızoğlu, "İki Bağnazlık Arasında", *Cumhuriyet*, 14 Kasım 2001, s.4.

⁶¹ Ahmet K. Han, "Küreselleşme Nehri Tersine mi Akıyor?", *Radikal*, 26 Ocak 2002, s.9.

Dünya ekonomisindeki uzun dönemli eğilimler⁶⁴

Dünya	1875/1890	1913	1930	1960	1970	1980	1990	1998
Ticari Mal İhracatı/ GSYİH	6	9	-	8	10	-	13	-
Yatırım Malları/ Toplam Mal Ticareti	-	6.3	-	17.5	28.7	-	38.3	-
Yabancı Portföy Yatırım/ GSYİH	6.9	17.5	8.4	6.4	-	17.7	56.8	-
Yabancı Doğrudan Yatırımı (Mil. 1990'lı Doları.)	-	14	26	66	-	-	2.464	-
ABD								
Ticari Mal İhracatı/ GSYİH	5.6	6.1	-	3.4	4.1	-	8	-
Gümrük Tarife Oranları**	40-50	44	48	14	4.6	-	3	-
Hizmet Sektörü İstihdamı/ Toplam İstihdam	27.2	40.1	43.9	52.6	-	-	-	-
Devlet Harcamaları/GSYİH	7.3	7.5	19.7	27	-	31.8	32.8***	-
İngiltere								
Ticari Mal İhracatı/ GSYİH	27.3	29.8	-	15.3	16.5	-	20.6	-
Gümrük Tarife Oranları**	-	-	-	-	-	-	-	-
Hizmet Sektörü İstihdamı/ Toplam İstihdam	-	36.4	-	36.6	38.5	-	53	-
Devlet Harcamaları/GSYİH	9.1	12.7	30	32.2	-	43	40.2	-
Ticari Mali İhracatı/ GSYİH	5.1	12.5	-	8.8	8.3	-	8.4	-
Gümrük Tarife Oranları**	-	-	-	-	-	-	-	-
Hizmet Sektörü İstihdamı/ Toplam İstihdam	-	16.6	-	20	38.9	-	50.1	-
Devlet Harcamaları/ GSYİH	-	8.3	25.4	17.5	-	32	36	-
Almanya								
Ticari Mal İhracatı/ GSYİH	15.9	19	-	14.5	16.5	-	24	-
Gümrük Tarife Oranları**	10	18	46	25	11.6	-	3.8	-
Hizmet Sektörü İstihdamı/ Toplam İstihdam	-	15.7	-	24.7	30.8	-	41.7	-
Devlet Harcamaları/ GSYİH	-	14.8	34.1	32.4	-	41.9	49.1	-

(*) Bu derleme tabloda dönem tarihi, her ayrı değişken için aynı tamına aynı yıla denk gelmez. Genel bir bakış için örneğin 1915 yılı rakamı da 1913 yılı rakamlarına ilave edilmiştir vb. Rakamlar aksi belirtilmedikçe (%) yüzde şeklindedir.

(**) Burada gösterilen sadece tarife engelleridir. 1930 yılı ve sonrasında çok yaygınlaşan kota vs. gibi tarife dışı engeller –ki mesela 1930'da Almanya için neredeyse yüzde 100 engelleme mertebesindeydi- burada dahil edilmemiştir.

(***) Devlet harcamaları rakamları 1998 yılı değeri.

Dünya ekonomisinde uzun dalgalar⁶⁵

	1820 1870	1870 1950	1870 1913	1913 1950	1950 1996	1950 1973	1973 1996	1996
Kişibaşına GSYİH Yüzde								
(%) Artışı	1.3	1.7	1.8	1.6	2	2.4	1.6	-
Kişibaşına Reel GSYİH	-	-	2468	5330	-	9617	-	23719
AB								
Kişibaşına Gsyih Yüzde								
(%) Artışı	1.2	0.9	1	0.8	2	2.5	1.6	-
Kişibaşına Reel GSYİH	-	-	3263	5032	-	6847	-	17326
Japonya								
Kişibaşına Gsyih Yüzde								
(%) Artışı	0.1	1.2	1.4	0.9	5.2	8	2.5	-
Kişibaşına Reel GSYİH	-	-	741	1334	-	1873	-	19582
Almanya								
Kişibaşına Gsyih Yüzde								
(%) Artışı	1.1	1	1.6	0.3	3.3	5	1.8	-
Kişibaşına Reel GSYİH	-	-	1913	3833	-	4281	-	19622
Fransa								
Kişibaşına Gsyih Yüzde								
(%) Artışı	0.8	1.3	1.5	1.1	2.8	4	1.5	-
Kişibaşına Reel GSYİH	-	-	1858	3452	-	5221	-	18207
Çin								
Kişibaşına Gsyih Yüzde								

64 Kaynak: IMF, World Economic Developments 2002 ve IMF, Globalisation and Growth in Twentieth Century, aktaran: Cüneyt Akman, "Derin Darbe", Birikim Dergisi, No:150, Ekim 2001, s.39.

65 Kaynak: IMF, World Economic Developments 2002 ve IMF, Globalizm, aktaran: Cüneyt Akman, "Derin Darbe", Birikim Dergisi, No:150, Ekim 2001, s.40.

Tüm insanlar, yaşamlarını bir sembolik evren (dil) için yaşarlar, gerçeklikle bunun dolayımı ile karşılaşır ya da karşılaşmazlar. Bu sembolik evren, toplumsal var olmanın ön koşulu olduğu için bunun nasıl düzenleneceği de toplumsal ilişkiler içindeki iktidar ilişkileri açısından da büyük önem taşır. Hegemonik güç işte bu sembolik

evrenin disiplini sağlayan, sistemini kapatan, çatlaklarını örtebilen bir söylem, hatta daha da önemlisi bu söylemi temsil eden bir ana gösterge sunmak durumundadır. Bugün ABD hegemonyası açısından bu söylemi ve daha önemlisi, ana göstergeyi sunmak, daha da önemlidir. (...)

ABD hegemonyasının altın çağı olan 1950-73 yılları arasında egemen söylem ve ana gösterge açısından hemen hiç bir sorun yaşanmadı: Birbirinin karşıtı olduğu varsayılan iki sistemli dünyada, 'komünizme' karşı 'özgür dünya' söylemi ve ana gösterge olarak işleyen 'Soğuk savaş' kavramı.

Dünya ekonomisinin, öncelikle ABD'den başlayarak bir krize girmeye başladığı 1960'ların sonunda, bu söylemin de bir taraftan gelişmiş kapitalist toplumların iç çelişkilerinin, kriz dinamiklerinin, diğer taraftan hegemonik gücün Vietnam yenilgisinin etkisiyle istikrarını kaybettiği görülür.

1970'ler böyle geçer. Diğer kapitalist ülkeler savaş sonrası yaralarını tümüyle sarmış, özellikle Japonya hızlı bir büyüme sergilemiş, hegemonik güç ekonomik üstünlüğünü kaybetmeye başlamış, Vietnam yenilgisinin ardından, dünyada gelişen, 'gerileyen hegemonyacı' söyleminin etkisi altına girmiş, özgüvenini kaybetmeye başlamıştır. Krize yönelik yeni ekonomi politikalar, yükselen muhalefete karşı bastırıcı ideolojik formlar aranmakta ama bulunamamaktadır.

1980'lerin başında ABD'de Reagan, İngiltere'de Thatcher'in iktidara gelmesiyle, ABD-İngiltere ekseninde, devlet düzeyinden topluma doğru şiddetli bir ideolojik ve siyasi saldırı başlar. Bu saldırılar, burjuva bireyin özgürlüğünü fetişleştiren, toplumsal özgürlüğü, ekonomik özgürlüğe indirgeyen, ekonomik krizin tüm faturasını, başarısız olmuş toplumsala reflekselere çıkararak bir söylemi inşa eder. Serbest piyasa kavramı ana gösterge olarak şekillenir. Artık sembolik evrenin tüm siyasi ekonomik ve estetik göstergeleri, bu serbest piyasa referansına göre anlam kazanacaktır.

1968 toplumsal bereketlerinin başarısızlığı, bu arada hem SSCB'nin hem de sosyal demokrasini ipliğinin pazar çıkmış olması, sol içinde bir eleştirel gerileme dönemini başlatır, postmodernizmin gelişmesini hızlandırır. 1980'lerde SSCB'de egemen sınıfının, ekonomik krizini aşmak için, devlet kapitalizminden uluslararası piyasa kapitalizmine geçmeye karar vermesiyle başlayan süreç, Glasnost ve Prestroika, tüm toplumcu yaklaşımların, prestij kaybetmesini getirerek post modernizmin gelişmesini daha da hızlandırır. Postmodernizm böylece piyasa ilişkileriyle çok daha kolay uyum sağlar, estetik alanda, onu olumlayıcı haklı çıkarıcı bir işlev üstlenir, toplumcu duyarlılığı sanatın dışına iter, siyasi boyutu bastırır, ana göstergeyi güçlendirir.

Ama kapitalizm bu, durduğu yerde durmaz, 1980'lerin sonunda şiddetli bir borsa krizi, arkasından 1991-92'de genel bir resesyon dünya ekonomisini sarsar, sembolik

evrende ana göstergenin yardımıyla kurulan bütünsellik çatlar. Bu, belki serbest piyasa düşüncesinin eleştirisini ana göstergeyi zayıflatacak dinamikleri, dolayısıyla kapitalizminin bastırılmaya çalışılan 'Gerçeği'ni (sömürüyü) tekrar gündeme getirebilecektir. Ama tam bu sırada, Doğu bloğunda, 1948 devrimlerini hatırlatan, burjuva özgürlükçü sloganlarla bir halk hareketi kabarrır, krizi iyice olgunlaşmış olan devlet kapitalizmini bir kaç ay içinde çökertir, dünyaya açar. Böylece, ana göstergenin krizinin atlatılmasının, kapitalizmi tehdit etmeden dönüştürülmesinin koşulları oluşur. (...)

Hızla devreye, Fukuyama'nın meşhur makalesinin başını çektiği yeni bir, 'tarihin sonu', liberal demokrasinin egemenliği söylemi girmeye başlar, mali sermayenin hareketinin hızlanmasıyla yeni bir ana göstergenin doğuşunu hazırlar: Ana gösterge, Hegelci bir kavramı kullanırsak bir aufhebung yaşar, içinde serbest piyasa söylemini de taşıyan ama, çok daha geniş, tarihsel bir anlam içeren küreselleşmeye dönüşür. Artık her şey, günlük hayatın en bayağı dinamikleri de dahil olmak üzere küreselleşmeyle açıklanacaktır.

Şimdi 'yeni bir çağ başlamıştır', 'kapitalizm aşılacaktır', 'dünya bütünleşmekte', 'devlet (bu baskıcı araç) zayıflamakta, demokrasi yaygınlaşmakta'... falan filandır. Ancak kapitalizm bu, durduğu gibi durmaz! Özellikle dizginlerinden boşanan mali sermaye... 1990'lar ana göstergeyi çok zorlar. Çünkü, her yıl dünyanın bir yerinde bir büyük mali kriz yaşanır. 1990'ların ortasında mali sermayenin serbest dolaşımı eleştirilmeye, küreselleşmenin 'karanlık' yüzü konuşulmaya başlanır. Bu kez internet imdada yetişir. Ana gösterge biraz kenara çekilir, sanki, 'Yeni Ekonomi' kavramıyla yeni bir aufhebung süreci başlar.⁶⁶ Mali sermayenin 1997'de küresel bir krize yol açması, bu 'Yeni ekonomi' kavramını kısa bir süre için ana gösterge düzeyine (küreselleşmeyi de içererek) sıçratır. Artık bilgi çağı, 'maddesi olmayan, bilgiye dayanan zenginlikler ekonomisi' gibi, kol emeğinin yok olması gibi fanteziler havalarda uçuşmaktadır...

Ne ki güvercinle gelen uygun bir biçimde gidecektir. Yeni ekonomi, kriz dinamikleri iyice şiddetlenen kapitalizme ancak iki yıl dayanabilir. Kapitalizmin gerçeği 1999'da sembolik evrenin içine, borsanın yırtığından girer ve ana göstergeyi felç eder... 'Yeni ekonomi' ana gösterge düzeyinden, alay konusu olan bir kavrama dönüşür.

Artık ana gösterge istikrarını koruyamaz sembolik evreni kapatamaz. Böylece, hızla hem de küresel düzeyde bir toplumsal muhalefet yükselmeye başlar,⁶⁷ bu

⁶⁶ Bkz: Ahmet Hamdi Dinler, "...Yeni Ekonomi: Bir Mitin Çöküşü", *Kızılıcık Dergisi*, No:9, Ekim 2001, s.35-36; Osman Coşkunoglu, "Yeni Ekonomi Çöktü mü?", ...*VS Dergisi*, No:1, Temmuz 2001, s.34.

⁶⁷ Bkz: Engin Erkiner, "Düzenlenmiş Küreselleşme", *Sosyalist Politika*, No:31, Aralık 2001, s.82-87; "Küreselleşme Karşıtı Hareket ve Bekleyen Tehlikeler", *Halkın Birliği*, Yıl:1, No:4, 3 Kasım 2001, s.23; Seyit Aldoğan, "Bir Mücadele Biçimi Olarak Gösteriler", *Özgürlük Dünyası Dergisi*, No:115, Kasım 2001, s.39-46.

buzdağının ucu olarak 'küreselleşme karşıtı' hareket patlar. Birdenbire ne olmuşsa olmuş, toplumcu düşünce anti-kapitalizm geri gelmiş, hegemonyacı gücü kendine hedef almış, kalenin kapılarını zorlamaya başlamıştır: Seattle'den Cenova'ya... her yerde...

Üstelik, dünya ekonomisi Amerika'dan kaynaklanan, en azından böyle algılanan sert ve genelleşmiş bir resesyona girmez mi? Hegemonik güç ABD'nin ekonomisi hızla bir uçurumdan yuvarlanmaya, dünyanın geri kalanını da peşinden sürüklemeye başlamıştır. Bu bir hegemonya döneminin tamamladığının göstermektedir. Nitekim 'tek kutupluluğun' eleştirisi altında ABD hegemonyası Avrupa Birliği ülkelerinden Rusya ve Çin'e kadar her yerde sorgulanmaya başlar.

Ne tesadüftür ki, İkiz kuleler saldırısı tam da bu noktada gerçekleşir. ABD'de iktidarı, zaten bu gidişe bir dur demek amacıyla ne olursa olsun deyiş gasp etmiş Bush-Cheney ekibi hemen, diğer güçlere pek de yediremedikleri 'füze kalkanı' projesini, ikinci plana atıp, dünya çapında bir 'terörizme karşı genel savaş' ilan derler.

Şimdi yepyeni ve bir ana gösterge doğmuştur: Terörizm tehdidi. Şimdi artık tüm ilişkiler buna göre düzenlenecek. Dünya Terörizme karşı 'uygar milletler' ve teröristler olmak üzere ikiye ayrılacaktır.

Ne ki burada bir aufhebung yoktur. Yeni ana gösterge öncekileri içermez! Bu ana gösterge daha baştan sakat doğmuştur. Üstelik arkasında ekonomik güç yoktur. Salt askeri güce, şiddet makinesine dayanır. İkincisi dünyayı ikiye bölmeye başlar başlamaz 'absürd' bir durum yaratır: Müslümanlar ve geri kalanlar (biz). Müslümanları ayrı bir sistem veya özgün bir uygarlık olarak sunmak olanaklı değildir. Çünkü hepsi kapitalizmi benimsemiş ülkelerden ve halklardan oluşur... Ve hegemonyayı kabul edenler, aslında kabul eder gibi görünenler, ise giderek güçlenmeye devam eden, yakın gelecekte, kendi hegemonik atımları için fırsat kollayan ülkelerdir. İşte bu yüzden ABD'nin bu hegemonyacı sıçrama hareketi, çıkmaz sokakta bir maraton başlatmaya benziyor."⁶⁸

IV- KÜRESELLEŞME VE TERÖR

"Nepal'e saldırıya uğrayan demokrasiye destek vermek için gidiyoruz! Maoculara karşı nasıl işbirliği yapacağımızı görüşeceğiz... Biz Maocuları, gerillaları ve ayaklanmaları sevmeyiz!"⁶⁹

ABD'nin hegemonyacı sıçrama hareketi; emperyalist terörün küreselleşmesine denk düşen bir kesit ya da "Demir Ökçe"nin topyekûnlaştırılmasıdır...

XXI. yüzyılın başında şiddetin, nefretin, sömürünün "uygarlığı"nın yarattığı tablo orta yerdedir... Sınıflı-

⁶⁸ Ergin Yıldızoğlu, "Çıkmaz Sokakta Maraton", Edebiyat ve Eleştiri Dergisi, No:58, Kasım-Aralık 2001, s.14-17.

⁶⁹ Colin Powell, "Biz Maocuları ve İsyancı Sevmeyiz", Cumhuriyet, 19 Ocak 2002, s.9.

sömürücü egemenliğin durmadan (yeniden-tekrar-genişletilmiş ölçeklerde) ürettiği yabancılaşma ve şiddet; "onların uygarlığı"na mündemictir...⁷⁰

Biraz gerilere giderek ilerleyelim: XIII. yüzyıldan XIX. yüzyılın ortalarına değin varlığını sürdüren Engizisyon Mahkemeleri yüzlerce yıl dehşet saçmışlardır. Bertrand Russel, yalnızca 1450-1550 yılları arasında ve yalnızca Almanya'da "cadılık" suçlamasıyla 100 bin kadının öldürüldüğünün, yakıldığının hesaplandığını yazmaktadır...

Michel Foucault, "Hapishanenin Doğuşu" başlıklı kitabında, XVIII. yüzyıl ortalarında Fransa Kralı XV. Louis'yi bıçakladığı için 1575'te ölüm cezasına çarptırılan Damians'e verilen cezanın uygulanmasını şöyle aktarır "Mahkemenin kararına göre Damians'in bedeninin çeşitli yerlerinden kızgın maşalarla et kopartılacak, bıçağı tutan eli sülfürle yakılacak, et kopartılan yerlere eritilmiş kurşun, kızgın yağ, yanar halde reçine, birlikte erimiş balmumu ve sülfür dökülecek, daha sonra vücudu atlarla çekilerek parçalanacak, parçalar yakılıp kül haline getirilecek ve son olarak da küller rüzgâra savrulacaktır."

"Harb-İş Sendikası uzmanlarının 1998 yılında verdiği bilgilere göre; insanlık tarihinin bilinen 5.500 yıllık bölümünde yaklaşık 15.000 savaş saptanmıştır."⁷¹

Savaş Endeksi⁷²

Yüzyıl	Endeks
XII. yüzyıl	18
XIII. yüzyıl	24
XIV. yüzyıl	60
XV. yüzyıl	100
XVI. yüzyıl	180
XVII. yüzyıl	500
XVIII. yüzyıl	370
XIX. yüzyıl	120
XX. yüzyıl	3.080

⁷⁰ "Bir uygarlık ne denli ilkelse, o denli de az savaşla karşılaşılıyor" (Erich Fromm, *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri*, I. Cilt, Çev: Ş. Alpagut, Payel Yay., 1984.) diyen Erich Fromm, 1480-1940 yılları arasında, "uygar" Avrupa devletlerince çıkarılan savaşların dökümünü verir. Buna göre; XV. yüzyılın 1480-1499 arasındaki bölümünde 9, XVI. yüzyılda 87, XVII. yüzyılda 239, XVIII. yüzyılda 781, XIX. yüzyılda 651 ve XX. yüzyılın 1900-1940 bölümünde 892 savaş yapılmıştır. (Erich Fromm, *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri*, I. Cilt, Çev: Ş. Alpagut, Payel Yay., 1984.) Ayrıca bkz: İlhan Yüce, *İnsancıl Dergisi*, "Saldırganlık, Yıkıcılık ve Şiddet Üzerine Bir Deneme", No:2001/10, Ekim 2001, s.8-15; İlhan Yüce, *İnsancıl Dergisi*, "Saldırganlık, Yıkıcılık Ve Şiddet Üzerine Bir Deneme (II)", Yıl:12, No:2001/11, Kasım 2001, s.31-36.

⁷¹ Cumhuriyet, 15 Kasım 1998.

⁷² Toplum bilimci P. Soronkin, savaşların süresini, kayıpları savaşın etkilenen devletlerin sayısını, savaşa katılanların nüfusa oranını dikkate alarak hazırladığı endekste, XV. yüzyıla 100 değerini verilmiştir. Endeks XII. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Endekse göre XX. yüzyıl savaşın en yoğun olduğu dönemi oluşturmaktadır. (Oral Sander, *Siyasal Tarih*, İmge Yay, 1996, s.107.)

"Amerika'da 1947 yılındaki bir araştırmaya göre, I. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonunda, savaş başladığında 20 ile 45 yaşları arasında olan her 1.000 erkekten Fransa'da 182'si, Avusturya'da 166'sı, Almanya'da 155'i, İtalya'da 101'i, İngiltere'de 88'i ölmüştür."⁷³

"1980'li yıllardaki nüfusu 8 milyon olan, uygar dünyanın merkezlerinden New York'ta her gün ortalama 5 cinayet işlenmektedir ve bu sayı, aynı nüfus yoğunluğuna sahip Londra'nın tam on katıdır. New York'ta, 'bekleşen kalabalıkta rastgele insan bıçaklayıp kaçmak... Metroda tam tren gelirken raylara adam itmek moda olmuş'tur."⁷⁴

"ABD'de her 24 dakikada bir cinayet işleniyor, her 10 saniyede bir ev soyuluyor, her 7 saniyede bir kadının ırzına geçiliyor. New York'ta 1980 yılında işlenen suç sayısı 710.153, cinayet sayısı 1.814, saldırı 100.500, soygun 210.703... Şiddete dayanan suçların en yoğun olduğu bölgeler, toplumsal eşitsizliklerin ve ırksal sürtüşmelerin en yoğun olduğu bölgeler... Korku çemberi giderek genişlemekte."⁷⁵

Amerika'nın Time ve Almanya'nın Der Spiegel dergilerinin 1980'li yıllardaki araştırmalarına göre; "Amerika'da bir çocuğun 14 yaşına gelinceye değin televizyon ekranında 11 bin cinayet izlediği ve en büyük üç Amerikan televizyon şirketinin ABC, NBC ve CBS yayınlarının yüzde 77'sinin cinayet ve şiddet programlarından oluştuğu saptanmış bulunuyor."⁷⁶

Tüm bunlara eklenmesi gereken militarizmin kapitalizme içkin olduğudur. Çünkü "Silahlanma devlet gücünün kaçınılmaz bir niteliğidir. Askeri tekniklerdeki her gelişme askeri mekanizmanın yeniden örgütlenmesini yeniden yapılması gerekli kılar. Her icat, bir ülkenin silahlı kuvvetlerindeki her gelişme diğer ülkeleri de uyaran bir husustur... devlet tröstlerinin silahlı gücü ekonomik mücadelede kullanılacak bir silahtır..."⁷⁷

Belirtmeden geçmeyelim: "ABD, Afganistan saldırısıyla eş zamanlı olarak 'tarihin en büyük askeri ihalesi'ni de açtı. Uzmanların değerinin 400 milyar doları bulabileceğini söylediği Joint Strike Fighter (JSF/ Ortak Saldırı Savaş Uçağı) ihalesini kazanan silah firmasının başına devlet kuşu konacak. JSF'nin faturası çok kabarık olduğu ve 50 yıl gibi uzun bir süre kullanılacağından ötürü, ABD, maliyeti müttefikleriyle birlikte paylaşmak istiyor. Projenin ikinci büyük ortağı İngiltere. Türkiye de Mart 2000'de projeye ortak olmuştu. 200 milyar dolara 3 bin adet JSF ısmarlaması beklenen ABD, bir o kadar uçağı da müttefiklerine satacak. Savunma uzmanı Matt Collins, bu

Milli gelirden eğitime, askeri harcamalara ayrılan pay ve kişi başına düşen milli gelir (1998-2000)⁷⁵

Ülke	Askeri Harcama (yüzde)	Eğitim (yüzde)	Kişi Başına Milli Gelir
Sudi Arabistan	15.7	5.5	6.170
Kuzey Kore	14.3	-	820
Angola	11.7	4.9	910
İsrail	11.6	7.2	15:590
Hırvatistan	8.3	5.3	4.500
Bosna	8.1	-	870
Ürdün	7.7	7.3	1.140
Irak	7.3	-	1.635
Suriye	7.3	4.2	990
Arnavutluk	6.6	3.1	710
Pakistan	6.5	3.0	410
İran	6,5	4.0	1.360
Çin	5.3	2.3	725
Küba	5.3	6.6	1.285
Rusya	5.2	4.1	3.005
Sudan	4.8	0.6	370
Yunanistan	4.8	3.0	11.700
Türkiye	4.4	2.2	2.843
Nijerya	4.3	0.9	265
Mısır	4.1	4.8	1.064
Mozambik	3.9	6.0	90
Bulgaristan	3.7	3.1	1.220
Amerika	3.2	5.4	27.280
Brezilya	3.2	5.5	4.600
Güney Kore	3.1	3.7	10.300
Fransa	3.0	6.1	25.570
İngiltere	2.8	5.4	19.100
İsveç	2.5	8.3	28.516
Portekiz	2.3	5.5	10.480
Polonya	2.2	5.2	3.490
İtalya	2.0	4.7	20.855
Arjantin	1.8	3.5	9.170
Almanya	1.5	4.8	28.840
İspanya	1.3	4.9	14.290
İrlanda	1.0	5.8	18.650

satışlarla projenin değerinin 400 milyar doları geçebileceğini belirterek, "Bu kesinlikle tarihin en büyük savunma kontratı" dedi.

Süpersonik, hayalet özelliğine ve yüksek manevra kabiliyetine sahip JSF'nin donanma ve kara, hava ve deniz kuvvetleri için üç ayrı modeli üretilecek. JSF havadan karaya saldıracağı gibi havada da çatışmaya girebilecek. Tek motorlu, kısa havalanma ve dikey konma (STOVL) mekanizmalı ve radara yakalanmama özelliği bulunan JSF'nin, geliştirilip mükemmelleştirilmesi yedi-sekiz yıl alacak. 2013'te 30 yıllık üretim sürecine geçilecek. JSF zamanla bugün kullanılan F-16, A-10, AV-8, F-18 gibi hemen bütün savaş uçaklarının yerini alacak. Ağırlığının 10-11 bin kilo arasında değişeceği hesaplanan JSF, 6 bin kiloluk cephanelik, 6 bin 800 kiloluk yakıt taşıyabilecek. Menzili 600 deniz mili olacak. Lockheed daha önce de F-15'lerin yerini alması beklenen, radara yakalanmayan hayalet özelliğine sahip savaş uçağı F-22'nin ihalesini kazanmıştı."⁷⁹

⁷³ Milliyet, 21 Aralık 1992.

⁷⁴ Zeynep Göğüş, "New York Üzerine Notlar", Milliyet, 22-24 Ekim 1985.

⁷⁵ Haluk Şahin, Cumhuriyet, 30 Haziran 1981.

⁷⁶ Varlık Özmenek, "Yaşamdan Notlar-Konfüçyus Biblioları ve XXI. Yüzyıla Çeyrek Kala", Bilim ve Sanat, Mart 1983, s.27.

⁷⁷ N. Bomroux, Dünya Ekonomisi ve Silahlanma, 1996, s.116.

⁷⁸ L'annee Strategique 2001, Edition Michalon, 2000, Paris.

⁷⁹ "Tarihin En Büyük Askeri İhalesi", Radikal, 27 Ekim 2001, s.11.

Ayrıca BM Silahsızlanma Dairesi Başkanı Jayant Rhanapala'ya göre, silahlanma için yapılan harcamalar 1999'da 780 milyar dolar iken 2000 yılında 798 milyar dolara ulaştı.⁸⁰ Silah sektörünün, kapitalist ülkelerde, sermaye birikiminin artmasına yönelik çok önemli etkileri var. "ABD ve Batı Avrupa Ekonomilerinde ilk işaretleri görülen durgunluğun yol açacağı sorunların, savaş ekonomisi ile örtülmesine yönelik çabalar vardır. Çünkü, savaş ekonomisi de kapitalizmin bir parçasıdır ve sistemin kendi içinde var olan engelleri ortadan kaldırmaya yarar."⁸¹ Bu nedenle, "Savaşların çıkmasındaki birincil neden orduların mevcudiyeti değil, aksine ekonomik çelişkilerin kaçınılmaz oluşudur."⁸² (Tam da bunu için "Kapitalist sınıflar, tartışılmaz sınıf egemenliklerini kullanabildikleri sürece, emperyalizm, militarizm ve savaşlara son verilemez... Dünya barışının tek güvencesi ve tek desteği işçi sınıfının... iradesi ve... eylem yeteneğidir."⁸³) Örnekler çoğaltılabilir! Ancak, örnekleri çoğaltmak yerine, "Neden?" sorusuna yanıt aramak gerekiyor...

IV.1- "TERÖRİST KİM"İN YANITI: "TERÖR"ÜN NEDENİ

"Kötülük etme hazırlığı yapan gözü kara adamlardan o kötülük planlarına dair bilgi edinmek için onlara yapılan şeye 'işkençe' denmez!"⁸⁴

"Barındırdığı birçok soruna rağmen, Weber'in devlet tanımı sorunun anlaşılması için son derece elverişli bir tanımdır. Weber için modern dönemde devleti devlet kılan şey, belirli bir mekânda başarılı bir şekilde meşru güç kullanma tekeli iddiasını kabul ettirmesi";⁸⁵ ve buna yaslanarak sınıflı-sömürücü egemenliğinin bekasını idame ettirmesidir.

Biraz açarak detaylandırarsak: "Hobbes'a itimat ettik ve toplumsal barışı, güvenliği ve uygarlığı sağlayacağına inanarak 'modern devlet'i ya da 'Leviathan'ı oluşturduk. Hobbes, 'devlet olmadıkça herkes herkese karşı daima savaş halinde' olacaktır diyordu bize. Üstelik 'bu savaş herkesin herkese karşı savaşıdır'. Bu durumun ne gibi sonuçlar doğuracağını hepimiz bilebiliriz, ama Hobbes yine de hatırlatmaktan geri kalmıyor: 'Böyle bir ortamda, çalışmaya yer yoktur; çünkü çalışmanın karşılığı belirsizdir. Ve dolayısıyla toprağın işlenmesine de yer yoktur; ne denizcilik, ne deniz yoluyla ithal edilebilecek malların kullanılması, ne rahat yapılar, ne fazla güç gerektiren şeyleri kaldırmak ve taşımak için gereken şeyler, ne zaman hesabı, ne sanat, ne yazı ne de toplum vardır. Hepsinden kötüsü,

hep şiddetli ölüm korkusu ve tehlikesi vardır,' ve insan hayatı yalnız, yoksul, kötü, vahşi ve kısa sürer."⁸⁶

Hobbes'un bu savaşı sona erdirmenin vazgeçilmez yolu olarak önerdiği devlet, herhangi bir devlet değil; gücü merkezileştirmiş, şiddeti tekeline almış bir yeryüzü tanrısıdır. Çünkü ona göre, 'insanlar(ın) hepsini birden korku altında tutacak genel bir güç olmadığı vakit' savaş halinden kurtulmak mümkün değildir. 'Böylesi genel gücü kurmanın tek yolu, (insanların) bütün kudret ve güçlerini tek bir kişiye veya hepsinin iradesini oyların çokluğuyla tek bir iradeye indirgeyecek bir heyete devretmeleridir. ... İşte ... barış ve savunmam izi borçlu olduğumuz ölümlü tanrının doğuşu böyle olur. Çünkü her bir kimsenin ona verdiği yetkiyle onun elinde o kadar çok kudret ve güç toplanmış olur ki, bu kudret ve gücün dehşetiyle, bütün insanların yurttan barış ve yurtdışında düşmanlara karşı yardımlaşma yönündeki iradelerini birleştirip biçimlendirmeye muktedir hale gelir."⁸⁷ (...)

Modern devletin özsel vasıflarını belirlerken Hobbes'un tespitlerinden hareket etmek ve oradan Max Weber'e yönelmek, modern devletle ilgili incelemelerde neredeyse gelenek haline gelmiştir. Bu çerçevede, isimlendirmedeki farklar bir yana üç aşağı beş yukarı aynı kalemleri içeren değişik listeler çıkarılmıştır. Bütün bu çabalarda özün de özü denebilecek bir vasıf hemen teşhis edilebiliyor. Bu da şiddet tekeli'dir. Weber, bu konuda çok açık sözlüdür: 'Modern devlet, bütün siyasal birlikler gibi, sosyolojik olarak ancak kendine özgü somut araçları açısından tanımlanabilir: o da fiziksel güç ve şiddet kullanımıdır.'⁸⁸ Buna göre modern devlet, 'belli bir arazi içinde fiziksel şiddetin meşru kullanımını tekeline bulunduran insan topluluğu'nu ifade eder.⁸⁹

Gerçi yönetme, her zaman şiddet araçları üzerinde belli bir denetimi içerir. Bu açıdan askeri güç, modernlik öncesi uygarlıkların da önemli bir özelliği olmuştur. Ancak bu uygarlıklarda siyasal merkez, hiçbir zaman sürekli bir askeri destek sağlamaya yetkin değildi ve tipik olarak, kendi topraklarında şiddet araçları üzerinde tekeli bir kontrolü sağlamanın çok uzağındaydı. Yöneticilerin askeri kuvveti, her zaman için ya bütün bağlarını kesip atmaya ya da doğrudan doğruya yönetici gruplara başkaldırmaya hazır yerel prensler ya da kumandanlarla ittifak kurmaya dayanırdı. Şiddet araçlarının, kesinleşmiş sınırlar içinde başarılı biçimde tekel altına alınması, modern devlete özgüdür.⁹⁰

Ortaya çıktığı zamandan beri, devletin fiziksel şiddeti tekeline almasının bir zorunluluk olduğu inancı öylesine

⁸⁰ "Dünya Yeniden Silahlanıyor", Cumhuriyet, 1 Eylül 2001.

⁸¹ Tony Clif, Rusya'da Devlet Kapitalizmi, Metis Yay., 1990, s.192.

⁸² N. Bomroux, Dünya Ekonomisi ve Silahlanma, 1996, s.116.

⁸³ Rosa Luksemburg, Spartakistler Ne İstiyor? Çev: N. Sarıali, Belge Yay., 1979, s.110.

⁸⁴ "Herald Tribune'da bir 'okur mektubu'nun 'işkençe' konusundaki görüşü." (Murat Belge, "Toplu Histeri", Radikal, 30 Aralık 2001, s.9.)

⁸⁵ Cemalettin Haşimi, "İnsanlık ve Terör: Liberal Hurafeler Dünyası", Tezkire Dergisi, Yıl:11, No:23, Kasım-Aralık 2001, s.38.

⁸⁶ Thomas Hobbes, Leviathan, çev: Semih Lim, YKY, 2. baskı, 1995, s.94-95.

⁸⁷ Thomas Hobbes, Leviathan, çev: Semih Lim, YKY, 2. baskı, 1995, s.130.

⁸⁸ Max Weber, Sosyoloji Yazıları, çev: Taha Parla, Hürriyet Vakfı Yay., 2. baskı, 1987, s.79-80.

⁸⁹ Max Weber, Sosyoloji Yazıları, çev: Taha Parla, Hürriyet Vakfı Yay., 2. baskı, 1987, s.80.

⁹⁰ Anthony Giddens, Modernliğin Sonuçları, çev: Ersin Kuşdil, Ayrintı Yay., 1994, s.57-58.

yaygınlaşmıştır ki, şiddet tekeli neredeyse 'doğal' bir olgu olarak görülmüş ve sosyal bilimlerde egemen bütün yaklaşımlar, bunu bir veri olarak kabul edegelmişlerdir. Geleneksel olarak, fiziksel şiddet üzerindeki devlet tekelinin, sosyolojik meşruluğunu toplumsal barışı ve güvenliği gerçekleştirme hedef ve işlevinden aldığı; başka bir ifadeyle, modern devlete bu tekelin, şiddeti toplumsal ilişkilerden tasfiye etme veya toplumsal ilişkilerde şiddet kullanımını en aza indirme karşılığında verildiği kabul edilir. Sivilleşme ya da uygarlık denen sürecin ancak bunun üzerine harekete geçebildiği de, geleneksel açıklama modelinin bir diğer kabulüdür. Esasen Hobbes'un da modern devletle bize vaat ettiği en büyük hediye budur. (...)

Modernliği uygarlaşma yolunda kesintisiz bir ilerleme olarak gören anlayışın tam tersine, modernlik ile barbarlığın sürekli daha kötüye giden şiddet spiralinde yan yana durduğunu ileri süren Baumann, 'uygar toplum(un) insanların doğuştan gelen barbarlık ve şiddet eğilimlerinin büyük oranda yok edildiği ya da en azından baskı altına alındığı bir durum olarak' tasvir edilmesini, Batı uygarlığının hegemonyasını meşrulaştırma amacına yönelik ideolojik bir söylemi olarak değerlendirir. Baumann'a göre, 'modern uygarlığın şiddet içermeyen karakteri tam bir yanılsamadır. Daha doğrusu onun, kendini kandırma ve kendini ilahlaştırmasının; kısacası, onun meşrulaştırıcı mitinin ayrılmaz bir parçasıdır... Uygarlaşma sürecinde gerçekte olan şey, şiddetin daha etkili biçimde yeniden düzenlenmesi ve şiddete yeni alanlar açılmasıdır... Şiddetin varlığına son verilmemiş, yalnızca gözden uzaklaştırılmıştır.'⁹¹ Bu gelişmenin, şiddetin yoğunlaşması ve çok daha tehditkâr hale gelmesiyle sonuçlandığını belirten Baumann; şiddetin uygar toplumların günlük yaşamından çıkarılmasının topluluklar arası ilişkilerde ve toplum içi düzenin sağlanmasında tam bir militaristleşmeyle atbaşı gittiğini ve bu militarizasyonun sonucu olarak, son iki yüzyılda şiddetten zarar gören insan sayısının sürekli artarak görülmemiş boyutlara ulaştığını vurgular.⁹²

Gerçi Baumann da, 'modern toplumlar'da şiddetin günlük yaşamın olağan ve yaygın bir unsuru olmaktan çıktığını inkâr etmez; ancak bunu, bireylerin şiddet kullanmaları halinde çok daha fazla ve karşılık veremeyecekleri türden bir şiddetle sürekli tehdit edilmelerine bağlar. Ona göre, şiddetin günlük yaşamdan çıkarılması, 'aslında kaynakların yeniden bir araya getirilmesini ve şiddet merkezlerinin toplumsal sistemdeki yeni yerlerine aktarılmasını sağlayan bir tahliye işlemidir yalnızca'.⁹³ Dolayısıyla 'şiddetin günlük yaşamın ufkundan kaybolması modern iktidarın merkezileşme ve tekelleşme eğilimlerinin bir diğer göstergesidir; şiddet artık bireylerin

erişebileceği alanın kesinlikle dışındaki güçlerin denetiminde olduğu için bireysel ilişkilerde yoktur. Ama bu güçler herkesin ulaşamayacağı yerde değildir. Yani kişisel davranış tarzındaki o övünülen yumuşamanın ve bunun sonucunda günlük yaşamın rahat ve güvenliğinin bir bedeli vardır. Öyle bir bedel ki, biz, yani modernite evinin sakinleri herhangi bir anda bu bedeli ödemeye çağrılabiliriz. Ya da haber verilmeksizin ödettirilebiliriz..."⁹⁴

Sınıf egemenliğinin en güçlü silahı olan sistemli terörü "yaratıp-besleyen" sistem olmasaydı "terörist" de olmazdı.

Örnek bir: Zygmunt Bauman'ın, "Yoksulluk fenomeni, yalnızca yokluk ve bedensel tehlike anlamına gelmez. Yoksulluk aynı zamanda, sosyal ve psikolojik bir durumdur. (...) Yoksulluk ayrıca, mevcut toplumda 'mutlu bir yaşamı' ifade eden tüm imkânlardan yoksun bırakılmak, 'hayatın sunmak zorunda olduğunu' anlamamak anlamına da gelir. Bu da kendini değersiz görmeye, şiddet içeren ve katı davranışlar biçiminde beliren kin ve öfkeyle ya ad her ikisiyle sonuçlanır,"⁹⁵ diye tanımladığı durum yani yoksulluk, horlanmışlık, ezilmişlik, toplumsal adaletsizlik ile, bireysel terörizm arasında kuvvetli bağlar söz konusudur. Yoksulluk, şiddet biçiminde tezahür edecek tepkilere zemin oluşturur.

Bölgeler İtibariyle Kişi Başına Düşen Milli Gelir (1998-2000)⁹⁶

Ülke	Kişi başına milli gelir
Az gelişmiş Ülkeler	965
Orta Gelişmiş Ülkeler	2.904
Sahraaltı Afrika	1377
Gelişmiş Ülkeler	16.200
Bütün Dünya	6.100

Bu çerçevede dünyanın en zengin 200 kişinin serveti, dünya nüfusunun yüzde 41'inin gelirine eşitken; dünyada elde edilen gelirin yüzde 86'sı, dünya nüfusunun yüzde 20'sine aitken; dünya nüfusunun en zengin yüzde 20'si ile en yoksul yüzde 20'si arasındaki fark 1960 yılında 30, 1990 yılında 60, 1997 yılında 74 kat artmışken;⁹⁷ Bauman gibi, Tefik Güngör de bireysel terörizm ile yoksulluk, adaletsizlik, ezilmişlik arasında kuvvetli bağlar olduğunu ifade etmektedir: "Bugün sanayileşmiş zengin ülkeleri hedef alan, uluslararası teröristleri harekete geçiren gelir dağılımı bozukluğu, zulüm, adaletsizlik gibi faktörlerdir."⁹⁸

Örnek iki: Körfez Savaşı ile ABD ve destekçileri tarafından terörist olarak sunulan Saddam'ı, Körfez krizi öncesinde yıllar boyu İran'a saldıran ABD ve İngiltere değil

⁹¹ Zygmunt Baumann, *Modernite ve Holocaust*, çev: Süha Şertabiboğlu. Sarmal Yay., 1997, s.131.

⁹² Zygmunt Baumann, *Modernite ve Holocaust*, çev: Süha Şertabiboğlu. Sarmal Yay., 1997, s.132.

⁹³ Zygmunt Baumann, *Modernite ve Holocaust*, çev: Süha Şertabiboğlu. Sarmal Yay., 1997, s.143.

⁹⁴ Mithat Sancar, "Şiddet, Şiddet Tekeli ve Demokratik Hukuk Devleti", *Doğu Batı Dergisi*, Yıl:4, No:13, Kasım-Aralık-Ocak/ 2000-2001, s.26-27-28-29-31-32.

⁹⁵ Zygmunt Bauman, *Çalışma, Tüketicilik ve Yeni Yoksullar*, çev: Ümit Öktem, Sarmal Yay., 1999, s.59-60.

⁹⁶ La Decouverte, *L'etat du monde*, 1998.

⁹⁷ Dünya Bankası, *La Decouverte L'etat du Monde*, 1998.

⁹⁸ Tefik Güngör, *Dünya, "Terörün Kaynağı Bin Ladin Değil ki"*, 21 Eylül 2001.

miydi? Eğer Saddam "saldırgan" ise onun saldırganlığını, başta ABD olmak üzere Kuzey yaratmamış mıdır? (Hem Saddam'ın Kuveyt'i işgali, ABD'nin "gizli teşviki"yle olmamış mıdır?) Ya Bin Ladin? O da, bir ABD mamûlatı değil midir?

IV.2- EGEMENLERİN TEKELİNDEKİ TERÖR!

"The New York Times gazetesi, 11 Eylül sonrası olaylar için çıkardığı eke 'Meydan Okunan Ulus' başlığını koymuş"⁹⁹

Bugün eğer İsrail, aklına estiği gibi hareket edip, Filistin'i, en derin noktasından dilediğince vuruyorsa; ABD, "tedip" etme adına Afganistan'a savaş açıyor ve ardından da Irak'ı hedefine yerleştiriyorsa; bu ve benzeri konularda binlerce "resmi yalan" kotarılyorsa;¹⁰⁰ tüm bunlar sınıflı-sömürücü "devlet terörü"nden başka ne olabilir. Tarzan ya da Rambo simgeleri durduk yere ortaya çıkmadı. "Beyaz Adam"ın Tarzan'ı ya da Rambo'su, istediği gibi hareket eden, güçlü, saldırgan, hükmeden bir cengâverdir! Ve onlar için herşey mübahken; yaptıkları hiçbir şey terör değildir; "uygarlık içindir"; ve de onlar ile "uygarlıkları"na karşı çıkanlar ise teröristtirler!¹⁰¹

Bu böyle olduğu için daima onlar, yani egemenler haklıdır. Çünkü şiddet tekeli onların kontrolindedir... O

⁹⁹ Nilay Karaelmas, "Yeniden New York", Radikal İki, 20 Ocak 2002, s.3.

¹⁰⁰ ABD saldırganlığına ortak olan İngiltere'nin Başbakanı Tony Blair, 11 Eylül'ün 100. günü dolayısıyla düzenlenen basın toplantısında, savaş karşıtı gazetecilerin neden "hatalı" olduklarını sıralayan bir dosya, basına dağıtıldı. Bu dosyada, Amerikan-İngiliz saldırganlığını desteklemeyen pek çok gazeteci ve yazar, "teşhir edildi".

Gözlemciler, İngiliz hükümetinin ilk kez gazetecilere karşı böyle saldırgan bir tutum aldığını belirtiyorlar. Blair'in sunduğu dosyada, "Hatalı olduğu kanıtlanan 10 medya görüşü" başlığı altında, savaş karşıtlarının yazdığı makaleler tek tek "hedef gösterildi". Bu makalelerden bazıları şöyle: 1-) 29 Ekim tarihinde The Mirror gazetesinin manşetinden verdiği "Terörle Savaş Sahtekârlığı" başlıklı John Pilger yazısı. 2-) 11 Kasım tarihli The Independent'ta, Afganistan'ın bombalanmasının aslında Usame Bin Ladin ve onun gibilerinin istediği şey olduğunu belirten Robert Fisk yazısı. 3-) 18 Eylül tarihli Guardian'da, Bin Ladin'in 11 Eylül'den sorumlu olduğuna dair yeterli kanıt bulunmadığını belirten George Monbiot yazısı. 4-) 24 Eylül tarihli New Yorker dergisinde, bir ülkeye gökyüzünden bomba yağdırmanın aslında korkaklık olduğunu belirten Susan Sontag'ın yazısı.

İngiliz hükümeti tarafından hedef alınan diğer yazar ve makaleler arasında; The Guardian'dan Madeleine Bunting (Afganistan'ın Vietnam gibi olabileceğini söylediği için), Independent'tan Natasha Walter (Afgan kadınların çıkarlarının göz ardı edildiğini vurguladığı için), Guardian yazarları Arundhati Roy ve Seamus Milne de bulunuyordu.

¹⁰¹ "Vietnam'da ki durum eşit kuvvette iki futbol takımı arasındaki oyuna benzemez. Bir yanda saldırgan ABD bulunmaktadır, diğer yanda ise baskı altında tutulan, bombalanan, öldürülen bir ulus... Eğer bunu bu şekilde görmüyorsanız; bu şunu kabul ettiğiniz anlamına gelir: Sözde hür dünya yoksul ulusların başkaldırması sonucu hegemonyasının sarsılabileceği her yere müdahale etmekte ve Haçlı Seferleri düzenlemekte haklıdır!" (Freres du Monde, Pınar Dürüst, aktaran: Devrimci Gençlik Dergisi, No:8, Ekim 2001, s.23.)

halde onların Sabra- Şatila Filistin mülteci kamplarındaki, Cezayir Savaşı'ndaki gibi davranmaları veya Patrice Lumumba'ya reva gördüklerini "terörist" ilan ettiklerinden esirgememeleri "doğal" dır! (Tıpkı, ABD Başkan Yardımcısı Dick Cheney, "Bu teröristler, savaş suçlusudurlar. Bu nedenle ABD Anayasası'nın himayesine layık değildirler,"¹⁰² haykırışındaki üzere!)

Sabra- Şatila'da ne mi oldu? "İsrail'in 1982'de Lübnan'ı işgali sırasında Beyrut'taki Sabra ve Şatila Filistin mülteci kamplarındaki katliamdan kurtulan 23 ailenin, dönemin Savunma Bakanı İsrail Başbakanı Ariel Şaron aleyhinde açtığı davaya başlarken, Independent muhabiri Robert Fisk de katliamla ilgili çarpıcı iddialar ortaya attı.

Fisk, davada ifade verecek tanıkların anlattıkları ile kendisinin Sabra ve Şatila katliamları sırasında aldığı notlara dayanarak, 16 Eylül 1982'de başlayan ve iki gün süren katliamdan yaklaşık 1000 kişinin kurtulduğunu, ancak Beyrut'ta İsrail denetimindeki bölgelerdeki bu insanların 24 saat içinde 'kayıplara' karıştığını yazdı.

Fisk, katliam sonrasında Sabra ve Şatila'da 600 ceset bulunduğunu, ancak 1800 kişinin 'kayıp' olarak kayıtlara geçtiğini hatırlattı. Fisk o zaman 'kayıpların', katliamda öldürülen ama cesetleri gizlice gömülenler olduğunu düşünmüş. Oysa, Şaron davasındaki tanık ifadeleri, katliamdan 24 saat sonra Beyrut'un İsrail denetimindeki bölgelerinde sistematik tutuklama faaliyeti olduğunu gösteriyor. Fisk, insanların katliamdan sonra yakınlarından nasıl ayrıldığını, İsrail'in özellikle Filistinli erkekleri topladığını anlatan tanık ifadelerine dayanarak, kıyımın 18 Eylül'den sonra da sürdüğünü, Camille Chamoun Stadyumu'nun işkencehane olarak kullanıldığını yazdı..."¹⁰³

Cezayir Savaşı'nda ne mi oldu? Savaş sırasında bir milyona yakın Arab'ı katleden Fransız General Paul Aussaresses bakın yıllar sonra ne diyor: "Cezayir'deki ilk günlerimde polis arkadaşlarım bana şunu öğretmişti. Bir teröristi konuşturmanın en etkili yolu ona işkence etmektir. Çok kısa zamanda kendi tecrübelerimle de bunun doğru olduğunu gördüm. Yakaladığımız kişileri Tourelles villasına getiriyor, sorgularını orada yapıyorduk. Bu evin girenin bir daha sağ çıkmadığı şeklinde bir ünü vardı. O zamanlar kendimi terör karşıtı bir orkestranın şefi gibi hissediyordum...

Eğer sorguya çekilen kişi konuşmuyorsa öldürülüyordu. İtiraf eden de aynı şekilde. Önemli bir saldırı eylemine katılan birisi itiraflarında çok önemli şeyler söylemediyse onu da öldürüyorduk, aksi takdirde yargıda bir tikanıklık meydana geliyordu...

Bir seferinde kendim işkence yapmaya kalktım. Ama adam öldü. Hem de hiçbir şey itiraf etmeden. O kişinin

¹⁰² "Terörle Savaşın Bedeli", Milliyet, 22 Kasım 2001, s.21.

¹⁰³ "Sabra ve Şatila Mercak Altında", Radikal, 29 Kasım 2001, s.11.

ölümünden dolayı vicdan azabı duymadım, ama ölmeden önce onu konuşturamadığıma üzülmedim desem yalan olur...

Fransa benden görev istiyordu, ben de bu görevi yerine getirdim. Kısacası birisinin bu pis işi yapması gerekiyordu. Ben yaptım. Bundan dolayı da ne üzüntü, ne de pişmanlık duyuyorum. Yapılması gerekseydi, yine yapardım..."¹⁰⁴

Patrice Lumumba'ya ne mi oldu? 1999 yılı Eylül ayında tarihçi Ludo De Witte'nin, "Lumumba'nın öldürülmesi" kitabını yayımlayarak, "İlk Kongo Başbakanı Patrice Lumumba'nın 1961 yılı ocak ayında Katanga'da öldürülmesinin, o zamanki Belçika yönetiminin bilgisi dahilinde ve aktif desteğiyle gerçekleştirildiğini" ortaya çıkardı.¹⁰⁵ "Beyaz Adamın Uygurluğu" onu asit fıçısında eritti!

Şimdi "Beyaz Adam"ın ya da mevcut "Kuzey Uygurluğu"nın manipülatif ve medyatik söylenceleriyle¹⁰⁶ "terör"den, "terörist"ten söz etmesi ne kadar ciddiye alınabilir ki?

Hem bir dakika!

"Dillerde sakız olan, 'Özgürlüğü yok etme özgürlüğü olamaz' deyişinin, bu defa, devlet aygıtlarının bir 'özgürlüğü yok etme yetkisi' halini aldığı"¹⁰⁷ Kuzeyli devlet terörü ile, "İngiliz hükümeti, terörle mücadele çerçevesinde

¹⁰⁴ General Paul Aussaresses görüşmeleri gerçekleştiren "Le Monde" (23 Kasım 2000 tarihinde yayımlandı) muhabirlerine kendini hiç durmadan şöyle anlattı: "Adalet sizin için ne ifade ediyor? - Zaman kaybı. - Peki ya din? - Zayıflık. - Ahlak? - Tanımıyorum. - Ya politika? - Öğrenirim. - Peki neye inanırsınız? - Benim için bu dünyada iki şey önemlidir. Birisi yurt sevgisi, diğeri de cesaret. Gerisi boş. (Nermin Sungur, "Yargı Önündeki General", Cumhuriyet Pazar Dergi, 23 Aralık 2001, s.8-10.)

¹⁰⁵ Erdinç Utku, "Belçika Tarihiyle Hesaplaşıyor!", Cumhuriyet, 25 Kasım 2001, s.10.

¹⁰⁶ Eduardo Galeano, "Kucaklaşmanın Kitabı"ndaki "Terör Kültürü" başlıklı metninde şunları nakleder: "Avukat Pedro Algorta, bana cinayete kurban gitmiş iki kadınla ilgili kabarık dosyayı gösterdi. Bu çifte cinayet 82'nin sonunda Montevideo'nun bir banliyösünde bıçakla işlenmişti. Sanık, Alma Di Agosto suçunu itiraf etmişti. Bir yılı aşkın süredir hapisteydi ve ömrünün sonuna kadar orada çürüyeceğe benzerdi.

Adet olduğu üzere polis ona tecavüz etmiş, işkence yapmıştı. Bir ay kesintisiz süren işkencenin sonunda ondan birçok itiraflar koparmışlardı. Alma Di Agosto'nun itirafları birbirine pek benzemiyordu; aynı cinayeti birçok ayrı yöntemle işlemiş sanırdınız. Her itirafta başka başka kimseler ortaya çıkıyordu, adı, adresi olmayan ilginç hayaletler, çünkü elektrikli cop herkesi yaman bir masalciya dönüştürür. Üstelik yazar bu anlattıklarında bir Olimpiyat atletinin çevikliğini, bir panayır Amazon'unun gücünü ve profesyonel bir matadorun kıvraklığını sergiliyordu. Ama en şaşırtıcı olan, itiraflardaki ayrıntı zenginliği idi: her seferinde sanık, giysileri, davranışları, çevreyi, konukları, eşyayı kil payı ölçülerle sayıp döküyordu...

Alma Di Agosto kördü. Onu yakından tanıyıp seven komşuları onun suçlu olduğu kanısındaydılar. 'Neden?' diye sordu avukat. 'Gazeteler öyle diyor da ondan.' Avukat, 'Gazeteler yalan yazıyor,' diyordu. Komşular, 'Ama radyo da öyle diyor,' diye açıklamada bulunuyorlardı. 'TV de öyle diyor!'

¹⁰⁷ Turgut Tarhanlı, "Mücadele Terörle mi?", Radikal, 1 Kasım 2001, s.8.

olağanüstü hal yetkileriyle donanarak insan haklarını geçici bir süre için askıya alıyor. Yeni yasa tasarısı uyarınca, terör şüphelisi yabancılar yargılanmadan gözaltında tutulacak"ken;¹⁰⁸ "İngiltere, 11 Eylül saldırılarından sonra antiterör ve göçmen yasalarıyla özgürlükleri sınırlandırma kampanyasını, henüz hayatı tanımayan çocukları 'fişlemeye' kadar vardırmadı mı?"¹⁰⁹

"Faili meçhul" şarbon oyunları tezgahlanmadı mı? Ya da ABD'de şarbon paniği sürerken, Washington Post gazetesi, şarbon vakalarını soruşturan araştırmayla doğrudan ilgili bir hükümet yetkilisinin "Eldeki kanıtlar, şarbon bakterisinin aslında Sovyetler Birliği ile Irak'ta üretilmediğini gösteriyor" sözlerine yer vermedi mi? Bu da doğrudan doğruya ABD'yi zan altında bırakmıyor mu?¹¹⁰

"Türk asıllı Hollanda milletvekili Nebahat Albayrak'ın belirttiği üzere, 11 Eylül'ün ardından ülkede hâkim olan korku ile ülkedeki tutucu partilerin yabancıların haklarını kısıtlamaya yönelik adımlar atarken, bunun da ayrımcılığa ve ırkçılığa kadar ulaşabilecek sorunları körükler"ken;¹¹¹ Kuzey ırkçılığı bilinçle tırmandırılmıyor mu?

IV.3- EZİLENLER: EGEMEN TERÖRÜN MAĞDURLARI

"Kötülerin gölgesi olmaz."¹¹²

Şunu açıkça ifade edelim: "İster New-York, ister Washington'da; isterse Hiroşima ve Nagazaki'de ölmüş olsun, her 'kurban' bir masumdur; benzer bütün faciaların kurbanları, masumdurlar; ve savaş, bir 'facia'dır. Ortadan kaldırılmış bunca hayat karşısında, büyük bir acı hissetmemek mümkün olabilir mi? Peki, 'meşrû' da olsa, bunca kin ve öfkenin (kavganın) terörizme dönüşmesini nasıl önlemeli. Terörizm, İyî'nin Kötü'ye, Şeytan'ın Tanrı'ya karşı, muzaffer olmasını sağlar diye düşünmek; köktendinci takımı gibi düşünmek, Bush gibi düşünmek anlamına gelir. (...)

Terörizm, aslında bir umutsuzluk eylemidir; öyleyse umudu canlandırmak gerekiyor. Teröristin elinde kaybedecek, hayatından başka bir şey kalmamıştır; o da umurunda bile değildir; üstelik karşı önlemler, yeni yeni, fedayı nefes heveslerini canlandıracaktır. Derleyip toparlayan 'devrimci bir hareket' olmadı mı, bu umutsuzlara ideolojik besini, işte din sunuyor. Terörizmle başa çıkmanın, -onu yenmenin- yolu, savaştan geçmez; şu ana kadar, Zenginler Kulübü'nden, tek bir devlet başkanının bile, asla sözünü etmediği, halkların sömürüsüne son vermekten, kapitalizme karşı uluslararası dayanışmadan geçez..."¹¹³

Terör, devrimci Marksizm'in yıllar önce hesaplaşıp, yerli-yerine oturttuğu bir sorunsaldır: "Argümanım yaklaşık

¹⁰⁸ "İngiltere'de OHAL Dönemi", Hürriyet, 12 Kasım 2001, s.14.

¹⁰⁹ "Henüz Testi Kırılmadan!", Radikal, 26 Kasım 2001, s.11.

¹¹⁰ "Devlet İş Olabilir", Radikal, 26 Ekim 2001, s.10.

¹¹¹ "Korku İrkçiliği Körükledi", Cumhuriyet, 25 Ekim 2001, s.9.

¹¹² Neşet Ertaş.

¹¹³ Le Combat, "Savaşa Hayır Özel Sayısı", Kasım, No: 24.

yüz elli yıllık bir seküler gerilemeden sonra, XX. yüzyılın büyük bölümünde barbarlığın yeniden tırmanışa geçtiği ve bu tırmanışın sonuna gelindiğini gösteren hiç bir işaretin de bulunmadığıdır. Bu bağlamda 'barbarlığın' iki şeyi gösterdiği kanısındayım. Birincisi, tüm toplumların kendi üyeleri arasındaki, daha az ölçüde de kendi üyeleri ile başka toplumların üyeleri arasındaki ilişkileri düzenlemesini sağlayan kurallar ile ahlâki davranışlar sistemlerinin aksaması ve çökmesini; ikincisi de, daha spesifik açıdan, XVIII. yüzyıl Aydınlanmasının projesi diyebileceğimiz çerçevenin, yani insanlığın rasyonel ilerlemesine (Yaşam, Özgürlük ve Mutluluk Arayışı'na, Eşitlik, Özgürlük ve Kardeşlik'e vb.) bağlılığını ilan etmiş devlet kurumlarında somutlaşmış olan, bu tür ahlâki davranış standartları ile kurallardan meydana gelen bir evrensel sistemin kurulmasının bozulmasını anlatmaktadır... (...)

Her şey bir yana, uygarlığın XVIII. yüzyıldan XX. yüzyılın başlarına kadar ki ilerlemesi, çok büyük ölçüde ya da tamamen Aydınlanma'nın etkisi sayesinde; 'aydın mutlakiyetçiler' denilen hükümetlerce, hepsi de aynı entelektüel aileden gelen devrimciler ve reformcular, liberaller, sosyalistler ve komünistlerce sağlanmıştır. Uygarlığın bu dönemdeki ilerlemesinde Aydınlanma'yı eleştirenlerin hiçbir payı yoktur... (...)

1914'den önce, savaşın savaştan kişi ve taraflarla yapıldığı, savaşmayanlara dokunulmadığı görüşü işyancılar ve devrimciler tarafından paylaşıyordu... Frederic Engels İrlandalı Fenianları (ki onları tüm sempatisiyle destekliyordu), Westminster Hall'a bir bomba koydukları, böylece oradan geçen masum insanların yaşamlarını riske soktukları için mahkûm etmişti. Engels silahlı çatışma deneyimi bulunan eski bir devrimci olarak, savaşın sivillere karşı değil, savaştan kişi ve gruplara karşı yürütülmesi gerektiği kanısındaydı. Oysa bugün, devrimcilerin ve teröristlerin bu sınırlamayı, bir savaşa girmiş hükümetlerden daha fazla benimsediklerini göremiyoruz..."¹¹⁴

1920 yılında kaleme aldığı 'Terörizm ve Komünizm' başlıklı yapıtında kaleme aldığı üzere Troçki'ye göre terör, zorba iktidar için esastır ama bu zorba iktidara muhalefet edenler için olamazdı. Üç nedene dayandırıyordu Troçki görüşünü: Birincisi, neredeyse kaçınılmaz olarak çoğu tam da söz konusu zorba iktidarın ve sömürünün kurbanı masum insanların ölmesine ya da yaralanmasına yol açacağı için. İkincisi, iktidarı yine kaçınılmaz olarak daha fazla şiddet ve daha fazla baskı uygulamaya sevk edeceği için. Üçüncüsü de kitlelerin dikkatini ortaklaşa eylemden saptıracağı için.

Troçki'ye göre teröristler, tek tek şiddet eylemlerinin, hele hele çarpıcı ve kahramanca gerçekleştirilirse, kitlelerin ortaklaşa eyleminden daha fazla ses getireceği gibi bir yanılsama içindedir: "Kitleler dikkatini terörist eylemlere

ne kadar verirse bu eylemler kitlelerin örgütlenme ve bilinçlenmeye ilgisini o kadar azaltır. Ama patlamanın tozu dumanı dağılıp panik geçtiğinde hayat yeniden eski ritmine kavuşur, kapitalist sömürü çarkı eskisi gibi işler; üstelik artık polis daha gaddar, daha arsızdır. Sonuç olarak, yeşeren umutların ve yapay heyecanın yerini hayal kırıklığı ve kayıtsızlık alır. Biz bireysel terörü reddediyoruz, çünkü kitlelerin bilinçli rolünü küçültür. Acze mahkûm eder. Artık oturup kendilerini özgür kılacak ve görevi tamamlayacak bir kurtarıncının çıkıp geleceği günü beklemekten başka çareleri yoktur."

Bu noktada önüne geleni "terörist" ilan eden egemen terörün "propagandacı terör" söylencilerine gelince;¹¹⁵ İsveç Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Direktörü Anders Mellbourn, "Terör konusunda kavram kargaşası başladı... 'Terör-terörist' kelimelerinin hoşlanılmayan her şeye karşı kullanılması doğal olarak uygun düşmez. Her şeye 'terör' tanımı yapılması türünde tehlikeli eğilimler var şu sıralarda,"¹¹⁶ uyarısının anımsanması gereken koşullarda öncelikle, sınıflarüstü bir terör tanımının imkânsız olduğunu vurgulamak gerek.

11 Eylül sonrası gelişen tartışmalarda, örneğin Uluslararası Af Örgütü (UAÖ) dahi terör-terörizm konusunda (Basın Merkezi'nden Kamal Samari'nin açıklaması ile) şunları belirtmek zorunda kalmıştır: "Uluslararası Af Örgütü 'terörizm' ya da 'terörist' terimlerini, halen neyin 'terörizm' sayılacağına dair üzerinde anlaşmış bir hukuksal tanımlama olmadığı için kullanmamaktadır... (...) 'Terörizm' terimi kuvvetli siyasi ve duygusal imalar barındırmaktadır ve bugüne dek UAÖ bu terimi, hükümetler ve diğerlerinin uzun süre rutin bir biçimde kullandığı dönemlerde bile, kullanmamayı başarıyla becermiştir... 'Terörizm' kelimesini kullanmak zorunda kalsak bile, örneğin başka birinin sözcüklerinden alıntı yapmak gibi ya da açık olmak adına, UAÖ bu sözcüğü tırnak içinde kullanmaktadır. 11 Eylül günü ABD'de işlenen suçlarla ilgili kızgınlığımızı ifade ederken, bu öfkemizi dile getirdik ve şu tip terimler kullandık: 'sivillere yönelik dehşet verici saldırılar', 'temel insan haklarının ve temel insanlık ilkelerinin en ağır ihlâli' ve 'gaddarlık'..."

İyi de "terör-terörist" deyince ne anlaşılmalı mı? Onların sınıflı-sömürücü kapitalist uygarlık kapsamında şu uyarıları yinelemek gerek:

Şaban Yusuf (Şair) "Amerikan ölçütleriyle düşünmeyi reddetmek, üstün kültür safatasına karşı çıkmak gerek. Bin Ladin, Amerikan yapımı bir mücahit ve şeyhtir. Amerikanın terörle mücadele yolundaki çağrısına uymak, bizzat bu devletin terör ve diktatörlüğünü kabullenmektir. ABD, İslâma değil; Doğu halklarının kaderine büyük darbe vurmaya niyetinde. Bu oyunda susmak, kurbanlık koyunlar gibi mezbahaya sürüklenmek anlamına gelir.

¹¹⁵ Bkz: Mehmet Ali Kışlalı, "Antiterör Formülü", *Radikal*, 20 Eylül 2001, s.7; Gündüz Aktan, "Terörizmin Nedenleri", *Radikal*, 15 Ekim 2001, s.8.

¹¹⁶ "Terör Tanımına Açıklık Getirilmeli", *Cumhuriyet*, 11 Ocak 2002, s.7.

¹¹⁴ Eric Hobsbawm, *Tarih Üzerine (Barbarlık: Bir Kullanım Kılavuzu)*, Bilim ve Sanat Yay., 1999, s.384-386.

Unutmayalım ki ABD'nin sonsuzmuş gibi görünen kuvveti, kendisinin en zayıf halkasıdır. Günün birinde tersine dönüp sahibini vuracaktır!"

Mustafa el Dab (Eleştirmen): "Sıradan bir insan bile, terörle mücadele adı altında büyük bir çıkar savaşı verildiğini ve bunun Afganistan'da somutlaştığını biliyor artık!"

Muhammed Süleyman (Şair): "ABD, terörist diye tanımladığı örgütlere karşı, devlet terörünü kullanıyor. 'Yeşil Kuşak' siyasetine dayanan Amerika, köktendinci terörü, bizzat Afganistan laboratuvarında icat etti. Çıkarları sona erince, başıbozuk bir terör ordusunu bizlere miras bırakıp gitti."¹¹⁷

V-) SÖMÜRGEÇİ TERÖRİSTTEN EMPERYALİST TERÖRE...

"Savaş, toprağın insan etini yemesini sağlamaktır."¹¹⁸

"Beyaz Adam Uygurluğu"nın marifetlerinden¹¹⁹ söz eden ABD eski Başkanı Bill Clinton, Georgetown Üniversitesi'ndeki konuşmasında şunları dedi: "Terör yüzyıllardır Amerika'da mevcuttu. Biz köleleri kullanarak ABD'yi kurduk ve masum olmalarına rağmen sürekli onları öldürdük. Şimdi ise geçmişteki köleliğin ve yerinden yurdundan edilip öldürülen Kızılderililerin bedelini ödüyüz..."

Biz köleleri kullanarak ABD'yi kurduk ve masum olmalarına rağmen sürekli onları öldürdük. Topraklarına ya da madencilik haklarına sahip ya da sadece onları tam bir insan olarak görmediğimiz için yerlerinden yurdundan edip öldürdüğümüzde bu ülke görmezden geliyordu. Ve bugün hâlâ bunun bedelini ödüyüz...

ABD'ye yeni ulaşan uluslararası terörün binlerce yıllık bir geçmişi var. İlk haclı seferinde Hıristiyanlar Kudüs'ü aldıklarında, önce içinde 300 Yahudi bulunan bir sinagogu yakttılar sonra da Harem-ül Şerif'deki Müslüman olan tüm kadın ve çocukları öldürmeyi sürdürdüler. Size bu hikayenin bugün hâlâ Ortadoğu'da anlatıldığını ve hâlâ bunun bedelini ödediğimizi söyleyebilirim..."¹²⁰

Cilinton'un ifade ettiği geçmişten; -1993'ten 1995'e kadar CIA direktörü olarak çalışan- R. James Woolsey'in, "Amaç: Demokrasi" başlıklı yazısında, "Irak'a saldırarak demokrasi götürüelim," dediği;¹²¹ ya da G. W. Bush'un 11 Eylül'ü izleyen günlerde dünyaya "Ya bizim yanımızdasınız ya da teröristlerin!" haykırışıyla¹²² gerekli itaatın

¹¹⁷ "Mısırlı Aydınlar Bin Ladin, Bin Bush ve Bin Şaron Terörü Arasında Sıkıştılar", El Kahire, 30 Ekim 2001.

¹¹⁸ Mencius.

¹¹⁹ Bkz: Attilâ İlhan, "Eski Yunan, Beyaz İrk ve İncill", Cumhuriyet, 28 Kasım 2001, s.18.

¹²⁰ Bill Clinton, "Bedel Ödüyüz", Hürriyet, 10 Kasım 2001, s.16.

¹²¹ "ABD Basınının Irak Seferberliği", Cumhuriyet, 28 Kasım 2001, s.9.

¹²² "Bir Çin atasözü var: Karını her gün döv, nedenini sen bilmesen de o bilir. 'Bush Doktrini' de, teşbihte hata olmazsa Çin atasözündeki kocaya benziyor." (Erdal Güven, "Bush Doktrini", Radikal, 12 Ekim 2001, s.8.) Ayrıca bkz: Murat Belge, "Yeni Bush Düzeni", Radikal, 28 Aralık 2001, s.9.

gösterilmesini emrettiği bugüne ne değişti? Hemen hemen -kocaman- bir hiç... İşte bunun kanıtı...

"Your Boys Have Done It/ Senin Çocuklar İşini Bitirdi"¹²³
Bir ABD Klasiği¹²⁴

1898: Meksika'yı işgal etti. Aynı yıl Küba'ya girdi.

1921 yılında Nikaragua'yı işgal etti. Ulusal Muhafızlar adında, basını Somoza'nın çektiği terör örgütünü kurdu. Anti-emperyalist direnişin basını çeken Sandino ve 300 kişiyi katletti. 40 yıldan fazla sürecek bir terör dönemi başladı. Sabotaj ve suikastler düzenledi.

1945'te Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki kentlerine atom bombası atarak bir anda 250 bin kişiyi vahşice öldürdü.

1950-1953 yılları arasında yüz binlerce yurtsever Koreliyi katletti. 1954'te binlerce Guetamalalı'yı öldürdü.

1955'te Endonezya, Laos ve Kamboçya'da çok sayıda CIA operasyonu düzenledi.

1956-1959 yılları arasında Küba'da 60.000 kişiyi, ABD'li danışmanlar ve Batista'nın birlikte yürüttüğü operasyonlarda katletti.

1961'de Küba'ya karşı Domuzlar Körfezi çıkartmasını örgütledi.

1965'te işbirlikçi Suharto, 1 milyon komünist ve ilerici Endonezyalıyı katletti. Aynı yıl Dominik'e paraşütçülerini indirdi ve 10 bin Dominikliyi yok etti.

1975'te Vietnam'dan kovulduğunda arkasında milyonlarca ölü ve sakat bıraktı. ABD'nin Vietnam'da halkın üzerine attığı 638 bin ton bomba, II. Dünya Savaşı sırasında Avrupa ve Afrika'ya atılan toplam bombaların yarısıdır. Kişi başına aşağı yukarı 5 bomba atıldığı söylenmektedir. Milyonlarca insan stratejik köylere sürülmüş, on binlerce kadına tecavüz edilmiş, yüz binlerce insan sakat bırakılmış ve milyonlarca insan işkenceden geçirilmiştir.

1970-1975 yılları arasında Kamboçya ve Laos'ta 1 milyon insanı katletti.

1973'te Şili'de CIA'nın düzenlediği darbe ile 30 bin kişi katledildi. Arjantin'de faşist generallerle yaptığı işbirliği sonucu 30 bin kişi kaybedildi.

1983'te Lübnan'a müdahale etti. 14 bin Deniz Piyadesinin katıldığı operasyonda binlerce ilerici yurtsever Lübnanlı katledildi. Aynı yıl Lübnan'a ikinci bir müdahalede bulundu. Akdeniz'de korsanlık yapan ABD VI. Filosuna ait savaş gemileri Lübnan'a günlerce bomba yağdırdı. Yine aynı yıl Grenada'yı işgal etti. Yüzlerce ilerici ve yurtsever katledildi.

1986'da uluslararası bir haydutluk örneği sergileyerek Libya'yı bombaladı, bine yakın sivil katletti. Ülkeye ambargo uygulayarak deniz ablukasına başvurdu.

1989'da Panama'ya asker çıkarttı ve 5 bin Panamalıyı öldürdü. 1991'de Irak'ın Kuveyt'e girişini bahane ederek diğer emperyalist güçleri de ardına takarak Irak halkına karşı bomba yağdırdı. 100 binin üzerinde insanın katlettiği bu vahşeti iletişim kanallarıyla bütün dünyaya naklen izlettirdi. ABD uçakları Irak halkının üzerinde 12 bin sorti yaptı.

Somali'deki durumu bahane ederek yine diğer emperyalist güçleri de peşine takarak ülkeyi işgale girişti. İran'a karşı başlattığı ambargoyu yıllardır sürdürüyor.

Latin Amerika'da ABD'nin bulaşmadığı savaş, katliam, insan hakları ihlali yok gibi. Nikaragua'dan kaçan işkenceci, halk düşmanı kontraları "Özgürlük Savaşçıları" adı altında Honduras'ta üslendirdi ve silahlandırarak Nikaragua halkının üstüne saldırttı. Birçok Latin Amerika ülkesinde de Ulusal Muhafızlar adı altında Ölüm Mangaları'nı örgütledi, eğitti, finanse etti, silahlandırdı ve halkın üzerine saldırttı.

ABD, sadece 1946-1975 yılları arasında amaçlarına ulaşmak için tam 215 kez askeri güce başvurdu.

¹²³ "Senin çocuklar işini bitirdi": Türkiye'deki 12 Eylül 1980 askeri darbesini ABD'ye haber veren Paul Henze'nin sözüdür.

¹²⁴ "Your Boys Have Done It/ Senin Çocuklar İşini Bitirdi", Cosmo Politik Dergisi, No:1, Ekim 2001, s.73.

Emperyalist terör, savaş suçluları tarafından yönetilen
Savaş Suçlular Resmi Geçit Töreni¹²⁶

Amerika'nın tarihinde -her zaman- başat bir öge oldu!¹²⁵

Bill Clinton: Başkan, Yugoslavya'da gerçekleştirdiği, yüzlerce masum insanın ölmesine ve tarihin en büyük ekolojik felaketine neden olan 78 gün ve gece süren bombalı saldırıdan dolayı. Irak'taki insanlara uyguladığı yaptırımlar ve bitip tükenmez füze saldırılarından ve Somali, Bosna, Sudan ve Afganistan'a yaptığı bombalamalarından dolayı.

Wesley Clark: General, Avrupa'daki en yüksek müttetik komutanı, NATO'ya Yugoslavya'yı bombalama emri vermesinden dolayı. "Oturduğu yerden kalkıp masaya yumruğunu vururdu. Bu süreç ile olabilen en büyük zorbalığı çıkarmalıyım, hemen şimdi!" diye haykırdı.¹²⁷

George Bush: Başkan, Irak'a yaptığı 40 günlük bombardıman ve kesintisiz ambargo ile binlerce çocuktan oluşan yüz binlerce masum Iraklı sivilin ölümünden ve yıkımlara, evsizlerin ve masumların da dahil olduğu ölümlere neden olan, mahkemeye çıksa hiçbir kabul edilebilir neden dahi bulunamayacak nitelikteki Panama'ya yaptığı vicdansız bombardımandan dolayı.

Colin Powell: General, Komutanlar Birliği Başkanı, Panama ve Irak'a yapılan bombalamalardaki rolünden dolayı, sonrasında nükleer reaktörlerin ve kimyasal, biyolojik fabrikaların imha edilmesinden dolayı. Bu olay, işler haldeki bir reaktörün bombalanması açısından bir ilkti ve çok büyük bir tehlike riski için bir emsaldi. Amerika'nın Irak'ta operasyon düzenlemesini sağlayan Birleşmiş Milletler mandası, "nükleer faaliyetlere silahlı saldırı yapılması yasağı" kararını ancak olaydan bir ay sonra tekrar gündeme getirdi.¹²⁸ Patlamanın ardından Powell, "Her iki işler durumdaki reaktörleri de imha edilmiş durumda, onları mahvettik, bittiler!" diye açıklamada bulundu.¹²⁹ Savaş sırasında yaşamlarını yitiren Iraklıların sayısıyla ilgili bir soruya bu centilmen General, "Bu benim öyle çok da ilgimi çeken bir sayı değil" diye yanıt verdi.¹³⁰ Vietnam'da aynı müfrezeye ekibi ile gerçekleştirdiği My Lai katliamındaki savaş suçunu örtbas etmek için de aynı yanıtı verdi.¹³¹

Norman Schwarzkopf: General, Şef Komutan, ABD Merkez Komutanı, Irak katliamındaki ordu liderliği, ateşkesten sonra katliamı iki gün boyunca sürdürmesi, savaşın sonra hayatla kalan ve teslim olan askerlere de kasıtlı olarak saldırıyı devam ettirmesinden dolayı.

Ronald Reagan: Başkan, El Salvador, Guatemala, Nikaragua ve Grenadalı insanların üzerinde kurulan 8 yıllık ölüm, imha, işkence ve baskı politikalarından ve Lübnan, Libya ve İran'a yaptığı bombardımandan dolayı. O bütün bunları çoktan unutmuştu ama dünya unutmamalıydı.

Elliott Abrams: Reagan Hükümeti'ndeki sekretarya asistanı, tarihi yaşadığı anda dahi yeniden yazması ve yalan söylemeyi bir

halk politikası olarak tesis etmesinden dolayı. Nikaragua'daki kontraların ve Orta Amerika'daki Washington dostlarının her geçen gün yaptığı gaddarlıklara en uygun maskeyi takmak zorunda olan, bu sayede onlara sürekli destek sağlayan, asırlara yön veren ve gerçekleri ideolojiye boyun eğdiren bir "kahraman"dı. "Tarih yazıldığında Kontralar halk kahramanları olacaklar" diye açıklama bile yaptı.¹³²

Caspar Weinberger: Reagan döneminde 7 yıl Savunma Sekreterliği, ABD'nin Orta Amerika ve Karayipler'de gerçekleştirdiği insanlık dışı saldırılardaki etkin ve resmi rolünden ve Libya'nın 1986 yılındaki bombalanmasından dolayı. George Bush İran-Kontra'sından dolayı onu bağışladı ama savaş suçlarından dolayı affedilmemeli.

Oliver North: Yarbay, Reagan'ın Ulusal Güvenlik Konseyi üyesi, Nikaragua'daki Kontraların arkasındaki hareketin başındaki adam olması, yüzlerce masum sivil insanın yaşamını yitirmesine neden olan Grenada istilasının planlamasındaki sadakatinden dolayı.

Henry Kissinger: Biri akademik, bir Nobel Barış çelengi ve diğeri de savaş suçlusu olmak üzere üç başarılı kariyere imza attı. Şili, Angola, Doğu Timor, Vietnam ve Kamboçya'daki "başarıları"ndan dolayı.

Gerald Ford: Başkan, Endonezya'ya Doğu Timor halkını canice baskı altına alması için Amerikan silahlarını kullanma iznini vermesi ve bu sayede çeyrek asır sürecek bir soykırıma ön ayak olmasından dolayı.

William Westmoreland: General, Ordu Şefi, Vietnam'da komutasında gerçekleşen bir çok savaş suçundan dolayı. 1971'de, Telford Taylor, II. Dünya Savaşı sonrası Nuremberg Hâkimler Kurulu ABD Başsavcısı, "Yamashita" davasının suçlusu olduğu gerekçesiyle Westmoreland'i mahkemeye verdi. Savaşın sonra bir ABD Komisyonu Japon General Tomoyuki Yamashita'yı Filipinler'deki müfrezeleri ile gerçekleştirdiği gaddarlıkları nedeniyle asma kararı aldı. Komisyon, generali gaddarlığa son verecek konumda bir komutan olmasına rağmen bunu yapmaması ile sorumlu tuttu. Aynı kanunlar tabii ki General Powell ve General Schwarzkopf'a da uygulanmalıydı. Yamashita, savunmasında, müfrezesini kontrol altına almak için iletişim kurmaya çalıştığına dair kabul edilebilir deliller sunmasına rağmen asılmaktan kurtulamadı. Taylor helikopterleri ve modern iletişim aygıtlarına sahip Westmoreland ve komutanlarının benzer bir problemi olmadığının da altını çizdi.¹³³

Robert McNamara: Kennedy ve Johnson dönemlerinde Savunma Sekreteri, Hindistan'daki katliamın baş mimarı ve asıl sorumlusu olmasından ve Peru'daki halk ayaklanmalarının canı başançısı olmasından dolayı.

¹²⁵ Bkz: Oral Çalışlar, "Şiddet Olaylarının Arkasında ABD Var: Dünyanın En Büyük Teröristi ABD'dir", İşçi Köylü Gazetesi, Yıl:1, No:2001-13, 12-26 Ekim 2001, s.13; Mustafa Peköz, "Emperyalist-Terörist Saldırlara 'Yasal' Zemin!", Fırat'ta Yaşam, Yıl:3, No:121, 8 Ekim 2001, s.11; S. Çiftiyürek, "ABD Savaşı Neden Zamana Yayıyor?", Fırat'ta Yaşam, Yıl:3, No:120, 1 Ekim 2001, s.5; Gazi Bertal, "Amerika Kendini Vurdu", Kara Mecmu A Dergisi, No:4, Eylül/Ekim 2001, s.4; "Terörist Kim?", Direniş Gazetesi, Yıl:2, No:14, Ekim 2001, s.5; Richard D. Wolff, "Kapitalist Ekonomi ve Terörizm", Birikim Dergisi, No:150, Ekim 2001, s.76-78; "Terör Sahibini de Vurur", Atak Dergisi, Yıl:2, No:12, Ekim 2001, s.16-21; Mahir Sayın, "Terörün Kaynağı", Kurtuluş, No:1, Kasım-Aralık-Ocak 2001, s.97-100; Metin Yeğenoğlu-Simten Coşan, "Gerçekliğin Ayna Yansıması: Şiddet-Terör-Savaş Üçgeninin Tersten Bir Okunması", Birikim Dergisi, No:151, Kasım 2001, s.22-28; Fikret Soydan, "Bu Kimin Savaşı? Terörist Kim?", Kaldıraç Dergisi, No:23, Ekim-Kasım 2001, s.19-20; "Terör Emperyalizmin Ta Kendisi", İşçi-Köylü Gazetesi, Yıl:1, No:14, 26 Ekim-8 Kasım 2001, s.16; Hakkı Özdal,

"Emperyalizm ve Terör", Evrensel Kültür Dergisi, No:119, Kasım 2001, s.30-32; Christopher Hitchens, Kissinger'in Yargılanması, çev: Mehmet Harmancı, Everest Yay., 2001; Angelo Colleoni, Amerikan Emperyalizmi Tarihi, çev: Lerzan Taşçer, Sosyalist Yay., 1997; İlker Maga, "ABD ve BM", Sol Dergisi, No:150, 14 Eylül 2001, s.38; İlhami Algör, "Dr. Henry Kissinger", ...Vs Dergisi, No:2, Ağustos-Eylül 2001, s.96-97.

¹²⁶ William Blum, "Savaş Suçlular Resmi Geçit Töreni", Cosmo Politik Dergisi, No:1, Ekim 2001, s.70-71.

¹²⁷ Washington Post, 21 Eylül 1999.

¹²⁸ United Nations General Assembly Resolution: "Establishment of a nuclear-weapon-free zone in the region of the Middle East", December 4, 1990, Resolution No:45/52.

¹²⁹ New York Times, 24 Ocak 1991.

¹³⁰ New York Times, 23 Mart 1991.

¹³¹ Michael Bilton and Kevin Sim, Four Hours in May Lai (Viking, New York, 1992), p.175, 209-13.

¹³² LA Weekly (Los Angeles), 9-15 Mart 1990, s.12.

¹³³ New York Times, 9 Ocak 1971, s.3.

11 Eylül'ün ardından ABD Başkanı George W. Bush'un CIA'ye suikast düzenleme izni veren kararnameyi imzalaması,¹³⁴ ABD için yeni bir durum değildir. Aynı şey farklı versiyonlarıyla -1973 Şili'sinde Salvador Allende'nin başına geldiği üzere!¹³⁵ - bir çok kez tezgahlanmıştır...

V.1- ABD EKONOMİSİ (=POLİTİKASI)

"Bir kişi ringde Dövüşür, yokken Karşıda kimse..."¹³⁷

"Ekonomik kriz, savaş, katliam, yükselen siyasi gericilik, arsız propaganda, tekelci sermayenin en muhafazakâr kesiminin kontrolünde bir iktidar... Hayır, 1930'larda bir

ABD Hükümetinin Gizli Suikastleri¹³⁶

Liste, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana ABD'nin suikast düzenlediği önde gelen yabancı kişilikleri sıralamaktadır. Bu listede merkez bürosu ABD'de bulunan ve CIA tarafından çalıştırılan Castro karşıtı Kübalıların dünyanın çeşitli bölgelerinde gerçekleştirdikleri bir çok suikast yer almamaktadır.

Yıl	Suikast
1949	Kim Koo, Kore muhalif parti lideri
1950'ler	Batı Batı Almanya'daki birçok politik şahsı hedef alan CIA/Neo-Nazi ölüm listesi.
1950'ler 1962	Chou En-Lai, Çin Cumhurbaşkanı, hayatı boyunca birçok teşebbüste bulunuldu. Sukarno, Endonezya Başkanı Claro M. Recto, Filipinler muhalif parti lideri
1951	Kim Il Sung, Kuzey Kore Devlet Başkanı
1953	Muhammed Mussadi İran Başbakanı
1955	Jawaharlal Nehru Hindistan Başbakanı
1957	Cemal Abdul Nasır, Mısır Başkanı
1959, 1963, 1969	Norodom Sihanouk Kamboçya lideri
1960	Abdul Kerim Kasım Irak lideri
1950'ler-70'ler	Jose Figueres Kosta Rika Başkanı, hayatı boyunca iki kere teşebbüste bulunuldu
1961	Patrice Lumumba Kongo Başbakanı General Rafael Trujillo Dominik Cumhuriyeti lideri.
1963	Ngo Dinh Diem Güney Vietnam Başbakanı.
1960'lar	Fidel Castro Küba Başkanı, hayatı boyunca birçok teşebbüste bulunuldu. Raul Castro Küba hükümetinde üst düzey yönetici. Francisco Caamano Dominik Cumhuriyeti muhalefet lideri.
1965	Che Guevara...
1967	General Rene Schneider Şili ordu yönetiminde komutan.
1970	General Omar Panama lideri.
1970'ler, 1981	General Maunel Noriega Panama istihbarat şefi.
1972	Salvador Allende Şili Devlet Başkanı.
1973	Mobutu Sese Seko Zahire Başkanı.
1975	Michael Manley Jamaika Başbakanı.
1976	Muammer Kaddafi Libya lideri, hayatı boyunca bir çok teşebbüste bulunuldu.
1980-1986	Ayetullah Humeyni İran Devlet Başkanı.
1982	General Ahmed Dlimi Ordusu Komutanı.
1983	Sandinist Ulusal İdaresi'nin dokuz komutanı.
1984	Şeyh Muhammed Hüseyin Fadlallah, Lübnan Şii Lideri (80 kişi öldürüldü).
1985	Saddam Hüseyin, Irak lideri.
1991	

¹³⁴ "CIA Tetiğe Asılacak", Radikal, 29 Ekim 2001, s.11.

¹³⁵ Başta sosyalist ve komünist partiler olmak üzere çok sayıda sol örgütün içinde yer aldığı veya desteklediği "Unidad Popular"ın (Halk Cephesi) adayı Salvador Allende yapılan seçimler sonunda önemli bir oy oranıyla Eylül 1970'te Şili'nin ilk sosyalist başkanı oldu. Allende'nin seçilmesiyle birlikte çeşitli kesimlerden olumlu ve olumsuz tepkiler gelir. Bunlardan biri, dönemin ABD Başkanı Nixon'ın Allende için: "Orospu çocuğu..." demesidir!

Allende Hükümeti sosyalizm hedeflerine uygun olarak önemli değişikliklere girişir: Şili'nin en önemli zenginlik kaynaklarından biri olan bakır işletmeleri millileştirilir, işçilerin ücretleri artırılır, büyük toprak sahiplerinin ellerindeki arazilerden 2.5 milyon dönümü topraksız köylülere dağıtılır, Şili yerlilerine 400.000 dönüm toprak verilir, çocuklara günlük yarım litre ücretsiz süt hakkı tanınır, devlete ait milli eğitim ve sosyal güvenlik sistemi kurulur, sendikacılara hükümette çeşitli görevler verilir...

Ve nihayet Allende ABD patentli bir darbe ile katledilir. Allende'nin, 11 Eylül 1973'deki darbe sabahının radyo konuşmasındaki son sözleri ise şöyledir: "Şilililer, size seslenmek için elime bir kez daha fırsat geçeceğini sanmıyorum. Acı konuşmayacağım ama,

Avrupa ülkesinden değil, 'dünyanın en özgür ülkesi' olarak sunulan, ABD'dir söz konusu olan. 'Bu gidış nereye?'

ABD'de Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu ekonominin 2001 Mart'ından bu yana resesyonda olduğunu resmen açıkladı. Başkan Bush 'ekonominin

sözlerimin, Şili askeri olarak ant içenlere, bu andı tutmadıkları için ahlâki bir ceza olmasını dilerim. Askerlerin gücü var ve bizi ezip geçebilirler. Ama sosyal gelişmeye engel olamazlar. (...) Bana gösterdiğiniz bağlılık ve duyduğunuz güven için hepimize teşekkür ederim. Her zaman yanınızda olacağım, en azından anılarım yanınızda olacak. Şili'ye ve onun geleceğine inanıyorum. Bizden sonrakiler, bu karanlık ve acı günü yenmesini bileceklerdir. Sizler, çok geçmeden özgür insanların, daha iyi bir toplum kurmak için yürüyeceği yolları açacağına inan! Yaşasın Şili!" Konuya ilişkin bkz: Armando Uribe, Kara Kitap Şili'de Amerikan Darbesi, Bilgi Yay.; Y. Bolşakov, Orta Katmanların Başkaldırısı, Konuk Yay.

¹³⁶ William Blum, "ABD Hükümetinin Gizli Suikastleri", Cosmo Politik Dergisi, No:1, Ekim 2001, s.72.

¹³⁷ Behçet Necatigil.

durumundan çok endişeli olduğunu' söyledi. Financial Times,¹³⁸ iyimserlerin beklentilerine katılmayarak ekonomik toparlanmanın henüz gündemde olmadığını vurguladı. Bear Sterns'in başekonomisti David Brown'a göre de bu son veriler 'uzatılmış bir U biçimli resesyona karşı karşıya olduğumuzu gösteriyordu' ve '2003 yılından önce bir ekonomik toparlanma beklenmemeliydi.'¹³⁹

Geçenlerde, ABD'nin enerji sektörünün dev şirketlerinden Enron battı. Fortune 500 listesinde yedinci sırada yer alan Enron'un hisselerinin işlem hacmi, ABD ve Avrupa borsalarındaki enerji sektörü işlemlerinin yüzde 25'ini oluşturuyordu. Enron 40 ülkede faaliyet gösteren, 21.000'den fazla işçi çalıştıran bir devdi.¹⁴⁰ 1990'larda, küreselleşme furçasında, hızla büyüyen Enron'un iflasının etkileri şimdi hızla ABD ve Avrupa bankacılık, sigortacılık sektöründe yayılıyor. Morgan Stanley Dean Witter'in analistlerine göre, bu iflasın sigorta sektörüne yükü 2 milyar doları bulacak.¹⁴¹

Enron gibi dev bir şirketin çöküşü, sırada başka 'kazaların'da olabileceğini düşündürüyor. Arjantin'den gelecek bir iflas haberi 'kaza' olasılıklarını daha da güçlendirecekti.

Bu görüntü, terörizme karşı sürekli bir uluslararası savaş aracılığıyla yeni bir dünya düzeni kurmak için atağa kalkmış olan ABD için hiç iyi haber değil. Tabii dünyanın geri kalanı için de... Bir hegemonyacı devlet, ne kadar güçlü bir ekonomiye dayanıyorsa, dayatmak istediği düzeni, o kadar az maliyetle, şiddete o kadar az başvurarak kurabilir. Ekonomik gücü, iktidarlarına uygun olmayan bir hegemonyacı gücün atağı ise hiç umulmadık bir anda, iktidarsız bir psikopatın, düş kırıklığının acısını seri cinayetlerle dindirmeye kalkmasına benzer bir durumu uluslararası düzlemde kolaylıkla yaratabilir. Afganistan savaşının bu yönde bir dönüşüme girdiğine ilişkin işaretler artıyor."¹⁴²

"Soğuk savaşın hemen arkasından, Kissinger, Kristol, Fukuyama, Charles Krauthammer gibi muhafazakâr analistler, Project for a New American Century, Nixon Centre, Centre for Security Policy gibi muhafazakâr 'think tank', ABD'nin uluslararası konumunu doğru kavraması, artık bir 'Imperium' (imparatorluk) yönettiğini görmesi, buna uygun davranması gerektiğini anlatmaya başladılar. Bu yaklaşım ABD dış politikasının tek yanlılık (unilateralism) prensibine göre düzenlenmesi gerektiğini savunuyordu. Çünkü, çok yanlılık (multi-lateralism) ABD çıkarlarını sulandırıyor, gereksiz zaman, güç kaybına neden oluyordu.

ABD'nin ekonomik, siyasi ve kültürel etkisinden daha çok askeri üstünlüğüne, diğer bir deyişle güç ögesine

¹³⁸ George W. Bush, *Financial Times*, 30 Aralık 2001.

¹³⁹ David Brown, *The Guardian*, 1 Aralık 2001.

¹⁴⁰ *Financial Times*, 30 Aralık 2001.

¹⁴¹ *Wall Street Journal*, 30 Aralık 2001.

¹⁴² Ergin Yıldızoğlu, "ABD, Nereye?", *Cumhuriyet*, 3 Aralık 2001, s.11.

dayanmayı esas alan 'şahinlere' karşılık 'güvercinler' ise hegemonyanın geniş bir ittifaklar yelpazesine dayanılarak, müttefiklerin kaygı ve çıkarları göz önüne alınarak, liderliğin diğerleri tarafından kabul edilmesi sağlanarak sürdürülmesi gerektiğini savunuyorlardı. 1997'de Birinci Dört Yıllık Savunma Değerlendirme Raporunda (QDR-1) ve Kosova savaşı sırasında güvercinlerin etkin olduğu söylenebilir.

Ancak, Clinton'ın ikinci döneminde, güvercinlerin hegemonya konseptine karşı sesler giderek yükselmeye, ABD'nin askeri gücünün zayıflamakta olduğuna ilişkin tezler yaygınlık kazanmaya başlamıştı. Özellikle Ulusal Savunma Kalkanı Projesi bağlamında, Balistik Füze Anlaşması'ndan (BFA) da tek taraflı olarak çekilmeyi gündeme getiren, bizim de aktardığımız, bu tartışmalar içinde şahinlerin görüşleri giderek öne çıkmaya, kadroları savunma bürokrasisi içinde güçlenmeye başladılar.

Giderek, Demokrat Parti saflarında da taraftar bulmaya başlayan şahinlerin savunma anlayışı seçimlerden önce iki partinin uzmanlarınca hazırlanan ortak raporlarda özellikle Amerika'nın Ulusal Savunması raporunda belirginleşmeye başladı. 11 Eylül'den önce hazırlanmaya başlayan QDR-2 bu görüşler doğrultusunda son şeklini almak üzereydi ki 11 Eylül saldırısı gerçekleşti. QDR-2, bir hegemon olarak ABD'nin karşı karşıya kaldığı iki soruna çözüm bulmayı amaçlayacaktı. Birincisi dünyanın çeşitli bölgelerinde ortaya çıkan sorunların genellemesini engellemek, ikincisi ABD'yi olası bir genel hegemonya savaşına hazırlamak. QDR-2, yayımlandığında, ABD savunma çevrelerinin bu sorunu, 'imperium' yönetme prensibini benimseyerek çözmeye karar verdiğini gösterdi. Kısaca anımsatalım; ABD, her bölgede ordular bulunduracak, her bölgeyi kendi etkisine ve erişimine açık tutacak, kapalı bölgeleri, örneğin 'serseri devletlerin' ya rejimlerini değiştirecek ya da onları yok edecekti. ABD kendi refahının dünyanın refahı, ABD barışının (Pax Americana) genel barış anlamına geldiğini de ilan ediyordu. Böylece ABD, artık kendini tam bir emperyal devlet olarak sunuyor, siyaset bilimcisi Istvan Mezaros'un deyişiyle, dünyada, en genel anlamda, 'Sermayenin devleti' olarak davranmaya karar verdiğini açıklıyordu.

11 Eylül saldırısının ardından ilk anda şahinlerin değil güvercinlerin öne çıktığını düşündüren gelişmeler yaşandı. İttifaklara ve kabule dayanan, 'çok yanlı' dış politikanın temsilcisi Powell, terörizme karşı geniş bir ittifaklar yelpizesi oluşturmaya girişti. Ama kısa sürede görüldü ki ABD, William Pfaff'ın deyişiyle, 'savaş partisi', içine kimseyi almaya niyetli değildi. Nitekim bir Heritage Foundation panelinde şahinlerden Richard Perle, 'Ne ittifakı, ben ittifak filan görmüyorum' diyecek ve esas olarak 'show' un ABD tarafından, tek yanlı olarak yönetildiğini vurgulayacaktı. Bu arada şahinler, güç uygulamanın önemini daha çok vurgulamaya başladılar. Krauthammer, yazılarında 'Yapamazsınız diyordunuz, yaptık bile...', 'Arap sokakları ayaklanacak diyordunuz, ayaklanmadılar. Çünkü onlar uzlaşma dilinden değil, gücün dilinden anlar, saygı gösterir ve hizaya girerler' diyordu.

Bush, Balistik Füze Anlaşması'ndan (BFA) tek taraflı olarak çekildiklerini açıklayınca da şahinler bu kararı alkışladılar. Krauthammer'e göre 'BFA öldü, Kyoto öldü, tümüyle işe yaramaz biyolojik silah denetim anlaşması öldü', tekyanlılık, egemen prensip olarak Bush yönetimine damgasına vurdu.

Foreign Policy in Focus'un editörü Jim Lobe, bu kadroların yükseliş sürecini anlattığı yazısında, Afganistan'da savaşın kolay kazanıldığı varsayımından hareketle, şimdi şahinlerin Irak'ı hedef aldıklarını, olası bir Irak operasyonu ile ilgili tartışmayı kazanmaya başladıklarını anlatıyordu. Wall Street Journal'da, yayımlanan ve Saddam rejimine karşı, Irak Ulusal Kongresi'nin Afganistan türü büyük bir ateş gücüyle desteklenmesine dayalı bir stratejiyi hararetle savunan yorum, konunun artık Bush yönetiminin gündemine oturduğunu gösteriyordu. Aynı gün Guardian'da yayımlanan bir yorum, şahinlerin gücünün arttığına, Powell'in zayıfladığına değindikten sonra, şahinlerin yükselişinin ABD'nin İsrail-Filistin politikasına kadar uzanan bir seri alanda etkisinin görülmeye başladığını vurguladı.

Şahinlerin yükselişi Prof. Wallerstein'in de dikkatinden kaçmamıştı. Ancak yorumuna Öriptides'in 'Tanrılar yok edecekleri insanları önce çıldırtmış' sözleriyle başlayan Wallerstein, gerileyen bir hegemonyacı güç olarak ABD'nin yönetiminin, salt askeri üstünlüğe dayanmaya çalışan şahinlerin eline geçmesinin büyük felaketlere yol açacağına işaret etti.¹⁴³

VI- 11 EYLÜL SORU(N)LARI

"Spes sibi quis que"¹⁴⁴

Diane von Furstenberg'in, "11 Eylül sabahı olayı haber vermek üzere telefonla beni arayan oğlum, 'Anne, televizyonu hemen aç. Kapitalizmin sonunu izleyebilirsiniz...'"; ya da Wim Wenders'in, "11 Eylül 2001, Amerikalıların ilk kez kendi dünyaları dışında neler olduğu üzerinde düşündükleri tarihtir";¹⁴⁵ veya Muhammed Hasaneyn Heykel'in, Yepyeni bir savaşla karşı karşıyayız. Kural tanımayan, nereden nasıl geleceği belli olmayan bir tehlikenin hedefi Amerika, sözde terörle mücadelesinde ağır kayıplar verecek, ağır bedeller ödeyecektir. Başta ABD olmak üzere, komünist tehlikeyi önlemek amacıyla örgütleyip, eğittikleri zavallı Arap gençlerini cihat için Afganistan'a gönderen bütün sistemler (devletler); işleri bittiğinde, bunları terörist suçlamasıyla cezaevlerine tıkan sistemlerin ta kendileridir. ABD, kuralsız bu savaşta, çok ülkenin ve çok insanın hayatını söndürecek. Bu haliyle, o çok küçümsediği Üçüncü Dünya ülkelerindeki diktatörlüklerin derecesine inecektir. Kısaca, New York'taki yangına misilleme yapmaya kararlı Amerika, dünyayı alevle boğacaktır,"¹⁴⁶ diye betimledikleri 11 Eylül

¹⁴³ Ergin Yıldızoğlu, "Şahinlerin Mevsimi...", Cumhuriyet, 19 Aralık 2001, s.4.

¹⁴⁴ "Herkes kendine umut. (versin)" (Verg. Aen. 11, 309).

¹⁴⁵ "11 Eylül'den Sonra Neler Oldu", Cumhuriyet, 18 Kasım 2001, s.10.

¹⁴⁶ "Arap Basını Temkinli", Cumhuriyet 15 Kasım 2001, s.9.

dönemeciyle¹⁴⁷ "Kapitalist uygarlığın gün batımı başlamıştır. XXI. yüzyılın ilk yıllarının bu gün batımı ve onu takip edecek karanlıkta geçmesi kaçınılmaz görünüyor."¹⁴⁸

Dönemece dair iki noktaya dikkat çekmeden geçmek mümkün değil...

Birincisi: 11 Eylül bir sürpriz değildi...¹⁴⁹ ABD'nin bu konuda öngörülleri vardı... Örneğin Merkezi İstihbarat Örgütü CIA'nın başkanı George Tenet, 7 Şubat 2001 tarihinde Amerikan Senatosu'nun Özel İstihbarat Komitesi'ndeki konuşmasında, "belirsizlik katsayısı" çok yüksek bir dönemden geçildiğini kaydettikten sonra, ABD'nin karşısındaki en büyük tehlikenin uluslararası terörizm olduğunu vurgulayıp şöyle devam ediyor: "Terörizmin tehdidi gerçektir, acildir ve evrimleşerek gelişmektedir. Son beş yılda devlet destekli terörizm azaldı, ancak uluslararası terör grupları ortaya çıktı. Bunların liderlik yapıları merkeziyetçi olmadığından saptanmaları ve sıkıştırılmaları daha zor... Teröristler hem yaptıkları operasyonların uygulanmasında hem de kullandıkları teknolojilerde ustalık kazanıyorlar. Örneğin, biz hükümet binaları ve askeri tesislerdeki güvenliği artırdıkça, onlar çok sayıda insanın öleceği daha yumuşak hedefler arıyorlar. Çok gelişmiş araçlar kullanıyor, eşzamanlı saldırılar yapmak gibi stratejilere başvuruyorlar... Ussame

¹⁴⁷ Bkz: ABD, Terör, İslâm: 11 Eylül Üzerine, Der: Ahmet Demirhan, Vadi Yay., 2001; Birikim Dergisi, No:151, Kasım 2001; Timothy Mitchell, "11 Eylül'ün Nedenleri", s.68-74; Hernando de Soto, "Terörün Yapısı?", s.86-87; Murat Güzel, "11 Eylül'ün Ötesinde: Terörün Adaleti", Tezkire Dergisi, Yıl:11, No:23, Kasım-Aralık 2001, s.53-57; Haksöz Dergisi, No:127, Ekim 2001; Kadrihan Mendi, "Bir Hipermetin Olarak New York Eylemi", s.7-11; Bülent Şahin Erdeğer, "11 Eylül 2001: ABD Terörizminin Yeni Meyvesi", s.32-34; "Eski Dünyada Yeni Savaşlar", Fırat'ta Yaşam, Yıl:3, No:122, 15 Ekim 2001, s.1-2; "Kulübelere Barış, Saraylara Savaş", Alinterimiz Gazetesi, No:14, 10 Ekim 2001, s.1-11; "Psikolojik Savaş, 'Özgür Dünya' ve Küresel Sansür", Kızıl Bayrak, No:2001/30, 13 Ekim 2001, s.20; İlhan Yüce, "Saldırganlık, Yıkcılık ve Şiddet Üzerine Bir Deneme", İnsancıl Dergisi, Yıl:11, No:2001/10, Ekim 2001, s.8-15; Rojda Demir, "Terörist Kim? Azınlığın Çoğunluğa Karşı Savaş Operasyonu", Devrimci Demokrasi Gazetesi, Yıl:1, No:17, 16-31 Ekim 2001, s.7; Sadık Kulusarı, "Rüzgâr Eken Fırtına Biçer!", Fırat'ta Yaşam, Yıl:3, No:119, 17 Eylül 2001, s.7; "Halklara Barış, Emperyalizme Savaş", Alinterimiz Gazetesi, No:15, 24 Ekim 2001, s.1-10; "Almanya'da Terör Paketleri Ardarda Açıklanıyor: Temel Demokratik Haklar Peşpeşe Tırmanıyor", Kızıl Bayrak, No:2001/31, 20 Ekim 2001, s.23; Havva Güney, "11 Eylül Sonrası Amerika İzlenimleri", Tezkire Dergisi, Yıl:11, No:23, Kasım-Aralık 2001, s.34-37; Şebnem Şenyener, "Bir Ay Sonra", Varlık Dergisi, No:2001/11-1130, Kasım 2001, s.19-21; Ethem Reşit, "...Yeryüzünün Lanetlileri'nin Laneti! Ya da 11 Eylül Ardından", Kaldıraç Dergisi, No:23, Ekim-Kasım 2001, s.40-46; S. Çiftiyürek, "Eylemin Sorumlusu Kim?", Fırat'ta Yaşam, Yıl:3, No:119, 17 Eylül 2001, s.5; Mehmet Yılmaz, "11 Eylül ve YDD", Direniş Gazetesi, Yıl:2, No:14, Ekim 2001, s.12-13; Yaşar Çabuklu, "İkiz Kulelerin Trajedisi", Varlık Dergisi, No:1129, Ekim 2001, s.11-12.

¹⁴⁸ Ömer Laçiner, "Batı'da Gün Batımı", Birikim Dergisi, No:151, Kasım 2001, s.11.

¹⁴⁹ Bkz: "11 Eylül Geliyorum Dedi", Radikal Cumartesi Eki, 12 Ocak 2002, s.2.

Bin Ladin ile küresel yardımcıları ve destekçileri şebekesi, en acil ve ciddi tehlikeyi oluşturmaktadır... Hiç uyarı yapmaksızın çok sayıda saldırı düzenleyebilecek kapasiteye sahiptir."

Ayrıca 7 Şubat 2001'de Askeri İstihbarat Dairesi'nin başındaki Thomas R. Wilson'ın, Senato Komitesi'ndeki konuşmasında da 11 Eylül'ün bir şeylerin beklendiğini ortaya koyuyor. Wilson gelecek 5-10 yılın çok çalkantılı geçeceği tahminini yaptıktan sonra, önümüzdeki 12-24 ay için beklentilerini şöyle sıralıyor:

"1- Amerikan çıkarlarına Amerika'nın içinde ya da dışında büyük bir terörist saldırısı. Bu saldırının tipik bir 'asimetrik yaklaşım' örneği olması bekleniyor.

2- Filistinlilerle İsraililer arasında kanlı çatışmaların çoğalmasından sonra Ortadoğu'da gerilimin artması ve anti-Amerikan protestoların yoğunlaşması..."

11 Eylül'ün pek de sürpriz olmadığına ilişkin üçüncü "belge" gene 2001 Şubat'ında New York Times'da; bakın yorumunda ne denmiş: "Asimetrik savaş devrine hoşgeldiniz. Askeri uzmanlar, artık, küçük bir komando grubunun Amerika'yı allak bullak edebileceğini ve saldırı emrini kimin verdiği konusunda tek bir kanıt bile bırakmayabileceğini söylüyorlar."

İkincisi ise, ABD ile Usame Bin Ladin ilişkisi... "2001 yılının 4 Temmuzunda Usame Bin Ladin kronik böbrek hastalığından dolayı, Dubai'de Amerikan Hastanesi'ne yattı. Bölgedeki CIA İstasyon Şefi, Bin Ladin'i hastanedeki özel süitinde ziyaret etti. O sırada Bin Ladin, ABD'nin Afrika'daki iki büyükelçiliğinin bombalanması ve USS Cole savaş gemisine düzenlenen saldırıdan dolayı aranmaktaydı. ABD'nin eski Başkanı Bill Clinton tarafından yayımlanan bir belgeye göre Bin Ladin'in daha o dönemde yakalanması mümkündür. Oysa Bin Ladin'in 14 Temmuz 2001'de özel jetiyle Dubai'den ayrılmasına izin verildi. 15 Temmuz'da da CIA İstasyon Şefi Washington'a döndü..."

Soru: En çok arananlar listesinde adı varken ve buluşma günlerinde Dubai açıklarında Amerikan deniz komandoları devriye gezmekte iken CIA yani ABD, Bin Ladin'i neden yakalamadı?

6 Eylül gününden itibaren New York borsasında United Airlines'ın ve American Airlines'ın hisselerinde yüksek fiyattan, olağandışı satışlar başladı. İkiz kulelere saldırı gününün arifesine kadar süren satışlar, olağan haftaların tam yüzde 1200 üstünde. Bir başka yüksek fiyattan hisse satış işlemi uluslararası finans kurumları olan Merrill-Lynch ve Morgan Stanley'de görüldü. O hisselerin satışındaki olağandışılık da yüzde 600'ü buldu. 11 Eylül günü kaçırılan ve düşen uçaklar bu iki havayolu şirketine aitti. Keza Morgan- Stanley ve Merrill-Lynch finans kurumlarının da ikiz kulelerde her biri 22'şer kata yayılmış merkezleri bulunuyordu.

¹⁵⁰ Aydın Engin, "11 Eylül'ün Hâlâ Yanıtsız Soruları", Cumhuriyet, 15 Ocak 2002, s.5.

11 Eylül'ün hemen ardından hem uçak şirketlerinin, hem de iki finans kurumunun hisselerinde inanılmaz düşüşler oldu. United Airlines'ın satılan ve 11 Eylül'den birkaç gün önce yüksek fiyata elden çıkarılan hisselerinin birçoğu 1996-1998 yılları arasında Deutsche-AB Brown Şirketi tarafından alınmıştı. O yıllarda Deutsche-AB Brown şirketinin başında A.B. Krongrad bulunuyordu. Krongrad 11 Eylül'de CIA'nın başındaydı ve bugün de başında.

Soru: Nasıl yani? Sizce sorulacak bir şey kalmış mı?

11 Eylül'den tam bir ay önce, Ağustos 2001'de Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Rus Gizli İstihbarat Servisi'ne; havaalanlarına, hükümet binalarına ve ABD'nin simgesi sayılan bazı binalara sivil uçaklarla gerçekleştirilecek kesin saldırılarla ilgili olarak ABD yönetimini 'derhal, açık ve kesin bir dille' uyarması için emir verdi. Putin böyle bir emir verdiğini, eylül ayı sonunda Amerikan NBC televizyonuna doğruladı. Soru: İki olasılık var. Ya Rusya gizli servisi bu bilgiyi vermeyi unuttu; ya CIA şefi aldığı bilgiyi masasında unuttu.

Acaba hangisi doğru?

1-10 Eylül günleri arasında İngiltere, Arap Yarımadası'nın Pakistan'a en yakın noktası olan Umman'a 'Hasat Harekâtı' çerçevesinde 25 bin askerini ve en büyük donanma filosunu konuşlandırdı. Aynı anda, deniz komandolarını taşıyan iki ABD gemisi, Arap Denizi'nde Pakistan sınırının hemen dışındaki bir bölgeye ulaştı. Yine aynı zamanda, 'Parlak Yıldız Harekâtı' için Mısır'da bulunan 23 bin NATO askerine, 17 bin ABD askeri daha katıldı. Tüm bu askeri güçler, ilk uçak Dünya Ticaret Merkezi'ne saldırmadan önce yerlerini aldılar.

Soru: Bu olağandışı askeri yığınağın 11 Eylül'den on gün önce başlayıp, bir gün önce tamamlanması bir rastlantıdan ibarettir değil mi?¹⁵⁰

¹⁵¹ Bakın bu konuda Ertuğrul Özkök neler diyor: "Bana göre '11 Eylül' denilen musibet, uzun süredir İslâm âleminde, için için yanan şüphe korunu birden alevlendirdi. Önce 'İslâmî', arkasından Taliban dejenerasyonu; İslâmî, terörün yeni yüzü haline getirdi. İslâm dünyası içinde azınlık olan bu eğilim, giderek İslâmî âlemin en modern yüzü olan Türkiye'yi bile tehdit etmeye başladı. Türkiye, meselesini 28 Şubat'ta halletti. Toplumun sivil kesimi ile asker kesimi tarihinde ilk gerçek ittifakı yaparak, İslâm'ın siyaset tarafından dejeneredilmesine son verdi. Hem Türkiye'yi, hem İslâm'ı, siyasi olarak yozlaştırmaya çalışan bir azınlığın elinden kurtardı. 28 Şubat işte bu yüzden İslâmî âlem içindeki en büyük 'halk devrimlerinden' biridir. Yörüngesinden çıkarılmak istenen Türkiye, roketlerini ateşleyerek, yeniden yörüngesine oturmuştur.

Türkiye'de başlayan bu hareket şimdi bütün İslâm dünyasına yayılma eğilimi gösteriyor. İslâm dünyasının insanları, 'tarihi bir ikiyüzlülüğün' kurtuluyor. Bu yeni dönemde artık herkes kendi hayat tarzını özgürce seçme imkânına sahip olacak. Özetlemek gerekirse; küreselleşen bu 28 Şubat zihniyeti, dünyanın ikinci ve son 'soğuk savaşını' da ortadan kaldıracak gelişmeleri başlatıyor. Olay budur. 28 Şubat artık bütün İslâm âlemi için bir milat olmuştur." ("Küresel 28 Şubat, İkinci Soğuk Savaş Bitiriyor", Hürriyet, 2 Ocak 2002, s.17.)

Asla bir sürpriz olmayan ve soru(n)larının da unutulmaması gereken 11 Eylül 2001 dönemeciyle Bush yönetimi, "terörizmle savaş"ın gerekli gördüğü adımlarını bir bir attı. "Dünyanın demokrasi hamisi" olduğunu iddia eden ABD'de "hukuk kuralları" tersyüz ediliverdi. İstihbarat servisleri, "cadı avı" başlattı. Yeni saldırılara uğrama paranoyası sıcak tutulup sivil özgürlükler rafa kaldırıldı... İç Güvenlik Bakanlığı kuruldu, 100'den fazla kararname çıkarıldı. 1100 yabancı, çoğu göçmenlik yasalarını ihlâl gibi suçlardan gözaltına alındı. Gerekçe gösterilmeden sınır dışı edilmelerinin yasal yolu açıldı. 5 bine yakın Müslüman öğrenci sorgudan geçti. İcraatlar 13 Kasım'da askeri mahkemeler kurmaya vardı ve ABD McCarthy'ci bir milliyetçi dalgaya binerken, küresel 28 Şubat'ın¹⁵¹ da önü açıldı...

VI.1- XXI. YÜZYIL MCCARTHYİZMİ

"Kaligula döneminin Roma'sı günümüz Washington'unun yanında, papazların çay partisi gibi kalıyor."¹⁵²

11 Eylül saldırılarının ardından Amerikalıların Bush'a desteği yüzde 82 oranında artarken;¹⁵³ "ABD'nin teröre karşı açtığı savaşta, milliyetçilik güneş gibi parlıyor!"¹⁵⁴ Bunda, Beyaz Saray'ın payı büyük. Beyaz Saray sözcüsü Fleischer'in bir uyarısı var: 'Her Amerikalı, savaşla ilgili sözlerine çok dikkat etmeli!'

Yönetimin bu açık tehdidi, toplumda hızla yükselen milliyetçilik dalgasıyla birleşiyor. Ve ortaya, ABD'de geçmiş elli yılın gazetecilik değerlerini yerle bir eden, tek sesli bir ABD medyası çıkıyor:¹⁵⁵ 'Önce Amerika, sonra gazetecilik!' (...) O kadar ki, bırakın savaş haberlerini, hatta çok ilgisiz bir nedenle bile, Başkan Bush'u eleştirmek, artık neredeyse tabu! ABD medyasındaki bu hava, ABD halkını hizaya getiriyor!.. Bir ankete göre: 'Halkın yüzde 60'ı, hangi haberlerin yayımlanacağına medyanın değil, Pentagon'un karar vermesini istiyor! Halkın yüzde 84'ü, sansürden yana.'¹⁵⁶ 11 Eylül'le birlikte, ABD medyası savaş mahkemeleri gibi¹⁵⁷ çalışıyor.¹⁵⁸

"ABD ile İngiltere'nin Afganistan harekâtında medyaya uyguladığı baskılar, kamuoyunun haber alma özgürlüğünü

engelleyen boyutlara ulaştı. Örneğin CNN Başkanı Walter Isaacson, personele, 'Taliban'ın teröristlere yataklık ettiği unutmayıp, sivil yıkımlara dair görüntüleri dengeli vermeleri' uyarısı yaptı. 'Afganistan'daki can kayıplarına fazla odaklanmak sapkınca gözüküyor' denen uyarıda, 'Taliban'ın perspektifinden bildiriyor gözükmemek için olayları doğrulatma çabalarımızı iki katına çıkarmalıyız. Taliban'ın insan kalkını kullandığından ve 5 bin masumun ölümünden sorumlu teröristlere yataklık yaptığından söz etmeliyiz' diye yabancı muhabirlerin kulağı çekildi.

Isaacson, son demecinde, 'İnsanların Afganistan'da sivililleri acı çekerken gördüklerinde, bunun ABD'ye büyük ıstırap vermiş bir terörist saldırının bağlamında olduğunu anlamalarından emin olmak istiyoruz' derken; CNN'in standart ve pratik bölümü başkanı Rick Davis sunuculardan haberlerinin ardından şöyle cümleler kurmalarını istedi: 'Bunları izlerken ABD harekâtının 5 bin masum insanın ölümüne yol açan terör saldırılarına misilleme olduğunu unutmamalıyız.' Ya da 'Taliban hâlâ teröristlere yataklık etmeyi sürdürse de, Pentagon her seferinde Afganistan'da sivil can kayıplarını azaltmaya çalıştığını vurguladı'...¹⁵⁹

McCarthy'cilik hummasının ülke çapında trman(dırıl)dığı Amerika'nın "Washington'ında ABD Barış Enstitüsü'ndeki öğretim üyelerinden Barbara Wien, 'Terörün kökeninde ABD dış politikasının çelişkileri var' dediği için baskıyla istifaya zorlandı. New Meksiko Üniversitesi profesörlerinden Richard Berthold ve Teksas Üniversitesi'nden siyaset bilimci Robert Jansen, Amerikan politikasına ters düştükleri için disiplin kurullarına verildi. Amerika Özgür Düşünceyi Destekleyen Kitapçılar Vakfı, üyelerine bir genelge yollayarak bazı uyarılarda bulundu. Uyarıda şöyle denildi: 'Sayın kitapçı, Başkan Bush'un imzaladığı son antiterör yasası FBI polislerine işyerlerinizdeki tüm dosya ve kayıtları arama yetkisi veriyor. Tüm iletişim dosyalarınız buna dahildir. Yeni yasaya göre, sattığınız kitapların adlarını taşıyan liste de polise verilecektir. Arama emri geldiğinde mahkemeye itiraz hakkınız kaldırılmış olup, avukatınıza durumu haber vermeniz de yasaktır. Arama belgesi aldığınızda vakfımıza sakın bilgi vermeyin.'

Batı Virginia'nın Sisson kentinde lise öğrencisi Katie Sierra, 'ırkçılığa hayır' yazılı gömlek giyip Müslümanlara yapılan baskıları kınadığı için okuldan uzaklaştırıldı.

Utah'ta Sun Advocate gazetesi muhabiri Jackie Anderson, Spectrum gazetesi çizeri Steve Benson, Salt Lake Tribune gazetesi çizeri Aaron McGruder, Oregon'da

¹⁵⁸ "Uyguladığı baskıya rağmen Katar'dan yayın yapan El Cezire televizyonunun, Afganistan'daki operasyon hakkındaki 'sakıncalı yayınlarını' engelleyemeyen ABD yönetimi rakip bir Arapça kanal açmak için kolları sıvadı. Yaklaşık 500 milyon dolara patlayacak yeni kanal El Cezire ile aynı bölgelere yayın yapacak ve Amerikan karşıtı olarak bilinen Müslüman gençlerin kalbini kazanmaya öncelik verecek." ("El Cezire mi Yaman ABD mi Yaman?", Radikal, 24 Kasım 2001, s.11.)

¹⁵⁹ "CNN Haberde 'Tarz' Yaratıyor", Radikal, 1 Kasım 2001, s.10.

¹⁵² Ergin Yıldızoğlu, "Enron, Kaligula ve Sıgılık Üstüne...", Cumhuriyet, 16 Ocak 2002, s.4.

¹⁵³ "11 Eylül Bush'a Yaradı", Cumhuriyet, 22 Ocak 2002, s.11.

¹⁵⁴ Bkz: Noyan Ayan, "11 Eylül'le Şarkılar da Değişti", Radikal İki, 30 Aralık 2001, s.15; Hasan Bülent Kahraman, "Amerika... Amerika...", Radikal, 29 Kasım 1999, s.9; Murat Belge, "Toplu Histeri", Radikal, 30 Aralık 2001, s.9; Tufan Türeç, "Amerika, Amerika...", Hürriyet, 18 Ocak 2002, s.15.

¹⁵⁵ "Bush yönetimi ile bir araya gelen Hollywood ve Amerikan TV kanallarının temsilcileri ülkenin ve FBI, CIA gibi kuruluşların imajı parlatma kararı aldılar." ("İşte Bir Cephe Daha", Radikal, 20 Ekim 2001, s.22.) "CIA, peş peşe gelen skandallarla zedelenen itibarına Hollywood cılası çekiyor." ("CIA İftiharla Takdim Eder", Radikal, 7 Eylül 2001, s.11.)

¹⁵⁶ Der Spiegel, No: 46, s.122.

¹⁵⁷ Yalçın Doğan, "ABD Medyası Savaş Mahkemeleri Gibi", Cumhuriyet, 17 Kasım 2001, s.9.

Courier gazetesi yazarı Dan Gutrie, Teksas City gazetesi yazarı Tom Gutting, Başkan Bush'un politikalarını eleştirdikleri için patronları tarafından işlerinden kovuldular."¹⁶⁰

"ABD'deki milliyetçilik rüzgârlarının kapsama alanı genişlerken; Cheney'nin eşinin de yer aldığı bir örgüt, 'Önce kendimizi sorgulayalım' diyen aydınları suçlama kampanyası başlattı... Örneğin muhafazakâr örgütler, akademisyenlere karşı McCarthy dönemini hatırlatan bir saldırı başlattı. Bunun örneği, üniversite müfredatlarında vatansever değerlerin ihmal edildiğinden şikâyet eden Amerikan Veliler ve Öğrenciler Konseyi'nin açıkladığı 117 maddelik rapor oldu. Kurucuları arasında Başkan Yardımcısı Dick Cheney'nin eşi Lynne'in de yer aldığı Konsey'in raporunda, 'Amerika'nın her iki partiden seçilmiş yetkilileri ve her görüşten medya yorumcuları saldırıları kınar ve saldırıları 'şer' diye niteleyen başkanın izinden giderken, pek çok öğretim görevlisi buna itiraz etti. Hatta önce Amerika'yı suçlamayı tercih etti' deniyor.

Vatansever davranışlar göstermeyen akademisyenlerin adları açıklanmasa da, Konsey'in gözünün tutmadığı yükseköğretim ve üniversitelerin adları yayımlanıyor ve profesörler kadar öğrencilerin de sözlerinden alıntılar yapılıyor. Raporunda, New York Üniversitesi'nde görevli bir matematikçinin 'Saldırıların mutlak sorumluluğu bu ülkenin kapitalist yönetici sınıfındadır' sözlerine yer veriliyor. Rutgers Üniversitesi'nden bir İngiliz profesörü 'ABD dış siyasetinin geçmiş on yıllardaki faşizmi'nden söz ederken, Massachusetts Institute of Technology'den (MIT) bir antropoloji profesörü, 'Terörizme karşı savaş başlatmanın en iyi yolu aynaya bakmak olabilir' diyor. Niketim MIT profesörünün adı uzun süre gizli kalmadı. "O kişi bendim" diye ortaya çıkan Hugh Gusterson, New York Times'a zehir zemberek demeç verip, raporda McCarthylik kokusu aldığını söyledi."¹⁶¹

ABD'deki kamuoyu yoklamaları, New York ve Washington'da 11 Eylül'de meydana gelen terörist saldırılardan sonra, Amerikalıların büyük bir çoğunluğunun terörizmle mücadelede sert yasal önlemler alınmasını desteklediğini gösterdi. ABC News/Washington Post tarafından yapılan kamuoyu yoklaması, terörizm suçlaması yöneltilen ve vatandaş olmayan şüphelilerin askeri mahkemelerde yargılanması ve terörizmle suçlanan tutukluların avukatları ile yaptıkları görüşmelerin gizlice dinlenmesi gibi unsurları içeren sert yasal önlemlere büyük oranda destek verdiğini gösterdi.

Kamuoyu yoklamalarına göre Amerikalıların yüzde 59'u ABD vatandaşı olmayan terör şüphelilerinin askeri mahkemede yargılanmasına sıcak bakıyor. Terörizm suçlamasıyla yargılanan tutukluların avukatlarıyla yaptıkları görüşmelerin gizlice dinlenmesi önerisini destekleyenlerin oranıysa yüzde 73 olarak belirlendi.

¹⁶⁰ Deniz Som, "McCarthy'cilik", Cumhuriyet, 18 Ocak 2002, s.15.

¹⁶¹ "McCarthy'cilik Diriliyor", Radikal, 26 Kasım 2001, s.11.

Kamuoyu yoklamalarında ayrıca Amerikalıların yüzde 78'inin Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'i iktidardan indirmek için askeri harekât düzenlenmesine de destek verdiklerini ortaya çıkardı.¹⁶²

"Amerikalı yetkililer ülkelerindeki terör bağlantılarını açığa çıkarmak için kitlesel tutuklama kampanyası yürütürken, ilk gözaltında ölüm vakası haberi de geldi. New Jersey eyaletinde Pakistanlı bir tutuklunun hücrelerinde ölü bulunduğu açıklandı. Adliye görevlisi Emily Hornaday, FBI tarafından tutuklanan 55 yaşındaki Muhammed Butt isimli Pakistanlının kalbinde bir sorun olduğunu ve doğal nedenlerle öldüğünü öne sürdü."¹⁶³

"Özgürlükler cenneti olmakla övünen ABD, 11 Eylül saldırılarının ardından özellikle Arap kökenlilere karşı başlattığı gözaltı furcasında tam bir hukuk ve adalet fiyaskosuna imza attı.¹⁶⁴ Ülkenin saygın gazetelerinden Washington Post, gözaltına alınan yüzlerce insandan günlerce ne haber alınabildiğini, ne de hangi gerekçeyle alındıklarına dair açıklama yapıldığını yazdı.

Gazeteye göre, içeride kaç kişinin olduğu bile bilinmezken, gözaltındakilere avukatlarıyla görüşme izni de verilmedi. ABD yetkilileri, gelişmelerden kaygılı insan hakları savunucularının sorularını, 'Her şey yasalara uygun yapılıyor' nakaratıyla geçiştirmeye çalıştı.

Ancak gazetenin gözaltından çıkanlarla yaptığı görüşmeler, yaşananların boyutunu da gözler önüne serdi. 23 yaşındaki Suudi Arabistanlı üniversite öğrencisi Yezit el-Salmi, gözaltında tutulduğu 17 gün boyunca sayısız sorguya alındığını, kötü muamele gördüğünü ve kendisine ismiyle değil, 'terörist' diye hitap edildiğini anlattı. Salmi'nin gözaltına alınma gerekçesi, hava korsanlarından Navaf Alzahmi ile bir yıl önce altı haftalığına aynı evde yaşamış olması. Salmi'nin avukatı Randall B. Hamud, günler sonra müvekkiliyle görüşme izni verildiğini belirtirken, 'Salmi'yi getirdiklerinde ayaklarına zincir vurulmuştu ve yanında altı gardiyan vardı' diye anlatıyor."¹⁶⁵

"11 Eylül'deki saldırıların ardından Ortadoğu kökenlilere ve Müslümanlara karşı başlatılan tutuklama furcası ABD'de yaşayan Türklere kadar uzandı."¹⁶⁶ "11 Eylül'den sonra FBI, Arap kökenlilere yönelik gözaltı furcası başlattı. Washington Post, Kaide'yle ilişkili olduğu şüphesiyle gözaltında tutuklanı konuşturamayan FBI'nın, bu kimseleri 'polisli işkenceye yatkın' ülkelere iade etmek için çare aradığını öne sürdü."¹⁶⁷

¹⁶² "Amerikan Halkı Sertlikten Yana", Cumhuriyet, 30 Kasım 2001, s.9.

¹⁶³ "Gözaltında İlk Ölü", Radikal, 26 Ekim 2001, s.10.

¹⁶⁴ Bkz: Turgut Tarhanlı, "İnsan Hakları Hareketi ve 11 Eylül", Radikal, 25 Ekim 2001, s.8; İsmet Berkan, "Terör Propagandası ve İfade Özgürlüğü", Radikal, 27 Kasım 2001, s.3.

¹⁶⁵ "Dara Düşünce Demokrasi Rafa", Radikal, 23 Ekim 2001, s.10.

¹⁶⁶ Radikal, "ABD'li Türkler Endişeli", 26 Ekim 2001, s.10.

¹⁶⁷ "FBI'dan İşkence İhalesi", Radikal, 23 Ekim 2001, s.10.

"Terörle mücadele adına başkana ve Beyaz Saray'a verilen yetkiler, İkinci Dünya Savaşı'nda Başkan Roosevelt'in sahip olduğu yetkilerle yarışıyor. Bush için artık 'Başkan Kral' yakıştırması yapılıyor. Terör sanıklarının askeri mahkemede yargılanması kararı Bush'a gerçekten de kral yetkileri tanıyor.¹⁶⁸ Bush, artık Amerikan yurttaşı olmayan bir terör sanığını yakalatacak, yargılayacak, mahkûm ettirecek, kurşuna dizdirecek.

Başkan Kral'ın yetkileri bununla sınırlı değil. Bush, bundan böyle kongreyi takmazsa takmaz. Nükleer silahlarda indirim mi yapacak? Yapar, Senato'nun onayını alma gereksinimi de duymaz. Bugüne kadar istihbarat konularında Kongre'ye brifingler veriliyordu. Bundan böyle yönetim, isterse üç-beş kişiye bilgi verir, istemezse vermez. Bugüne kadar başkanlık evrakının kongreye verilmesi geleneği vardı. Artık yok. Hükümet, kuşku kişilerin yakalanması ve uzun sürelerle gözaltında tutulması, sınırdışı edilmesi yetkisine sahip. Daha birçok yetki, Beyaz Saray'ı adeta bir diktatörlük rejiminin odağı haline getiriyor. Artık her şey, Amerikan Başkanı'nın iki dudağının arasında. Başkan Bush, uluslararası terörle mücadele uğruna dünyanın en uzak köşesinde bile istediğini yaptırma olanağını elinde tutuyor."¹⁶⁹

Yeni yasa kabul edilir edilmez, tüm savcılıklar ve FBI bürolarını telefonları dinlemek, internet trafiğini izlemek ve şüphelileri tutuklamakla görevlendireceğini açıklayan¹⁷⁰ "ABD Adalet Bakanı John Ashcroft, 'Terörist zanlılarını kilit altında tutmak için her türlü anayasal aracı kullanacağız' derken ABD'deki zanlılar Kafka'nın 'Dava' romanından bölümler yaşıyor. Örneğin San Diego'da üniversite eğitimi gören 23 yaşındaki Usame Abdullah, kamikaze hava korsanlarından biriyle bağlantısı bulunduğu ve ana tanık olduğu gerekçesiyle New York'ta büyük jüri önünde ifade verdi. Sonra tekrar San Diego'ya götürülerek göçmen yasalarını çiğnemekle suçlandı. Bu arada New York'taki federal mahkeme, Abdullah'ın 500 bin dolar kefaletle serbest bırakılmasına hükmetti. Ancak kefaletin 125 bin dolarını toparlayamayan Abdullah'ın avukatı, savcılarının müvekkili aleyhine sundukları kanıtları bile bilmediğini belirtti. Ayrıca Adalet Bakanlığı'nın yeni kurallarına göre müvekkiliyle görüşmelerinin kameralar tarafından izlendiğinden şikayet etti.

Rıza Nasır Han'ın suçu ise turistlerin gözdesi olan Dünya Ticaret Merkezi'ni 11 Eylül'den bir kaç gün önce video kameraya çekmek ve New Jersey/Salem County'deki nükleer santrale yakın avlanma sahasının haritasını istemek. Tabancası ve küresel konumlandırma sistemi aygıtı bulunan Han hakkında mahkeme 'Terörizmle hiçbir bağlantısı yok' kararı verdi."¹⁷¹

¹⁶⁸ Bkz: "Bush'a İdam Yetkisi", *Hürriyet*, 20 Kasım 2001, s.18; "Adaletin Kılıcı Bush", *Radikal*, 20 Kasım 2001, s.11.

¹⁶⁹ Hikmet Bila, "Blair Doktrini", *Cumhuriyet*, 21 Kasım 2001, s.3.

¹⁷⁰ "ABD'den 'Al Capone Taktiği'...", *Radikal*, 27 Ekim 2001, s.10.

¹⁷¹ "Gözaltı Mahkûmları", *Radikal*, 29 Kasım 2001, s.11.

VI.2- "UYGARLIĞIN AFGANİSTAN ZAFERİ" (!?)

"Savaşta ölenler sayesinde kazananlar bayram yapıyorlar..."¹⁷² "Savaşlar mezarlıkların sayısının artmasından başka bir işe yaramaz..."¹⁷³

"Uygarlığın zaferini"¹⁷⁴ yansıtan bir haberi aktarmak istiyorum: "KÂBİL (AFP)-Afganistan'ın önde gelen hâkimlerinden biri, şeriat kanunlarına uygun olarak sokak ortasında idamların devam edeceğini, ancak cezaların "hakkaniyet ve yüce gönüllülükle" uygulanacağını söyledi. Hâkim Ulha Zarif, 'Taliban dönemine kıyasla bazı değişiklikler olacak, örneğin Taliban asılanları 4 gün ipte bırakıyordu, biz ise cesetleri kısa bir süre, diyelim ki 15 dakika kadar asılı tutacağız' dedi.

Sokak ortasında idamların caydırıcı özelliği bulunduğunu söyleyen Zarif, 'Kadınlara olduğu gibi erkeklere de recm cezası verilecek, ancak kullanılan taşlar daha küçük olacak' dedi. Kaçabilenlerin özgürlüklerini kazanabileceğini söyleyen Zarif, 'Taliban kocaman taşlar kullanıyordu, koca koca taşları öylesine güçle atıyorlardı ki bundan canlı kurtulma şansları yoktu' dedi ve "Ama suçlarını itiraf etmeyi reddedenlerin el ve ayakları bağlanacak ki kaçmasınlar ve ölsünler" ifadesini kullandı. Zarif, cezaların infazı için artık Kâbil Stadi'nin kullanılmayacağını söyledi."¹⁷⁵

"ABD'nin Afganistan"¹⁷⁶ harekâtının maliyetini ayda 400 milyon ila 1 milyar dolar olduğunu tahmin ediyor. Uzmanlar, atılan bombaların etiket fiyatı, füzeler, bunlar için gereken yakıt, sortiler, B-2, B-52 ile diğer uçaklar düşünüldüğünde, 7 Ekim'de başlayan Afganistan

¹⁷² Byron.

¹⁷³ Lamartine.

¹⁷⁴ Bkz: "Savaş Operasyonu", *Kurtuluş Sosyalist Dergi*, No:1, Kasım 2001, s.43-45; *Birikim Dergisi*, No:151, Kasım 2001; Marwan Bishara, "Adresi Olmayan Düşman", s.75-78; Doug Ireland, "Bush'un Haçlı Seferi'nin Biteceği Ufukta Görünmüyor: Uzun Savaş", s.81-85; Steven C. Clemos, "Hem Muktedir Hem Güçsüz", s.88-92; Deniz Adalı, "Üçüncü Dünya Savaşında Yeni Aşama", *Kaldıraç Dergisi*, No:23, Ekim-Kasım 2001, s.16-18; Kemal Burkay, "Afgan Savaşı ve İslâm'da Reform Gereği", *Dema Nü Dergisi*, Yıl:1, No:16, 30 Ekim-15 Kasım 2001, s.2-3; Teflik Çavdar, "Global Faşizmin Ayak Sesleri", *Sol Dergisi*, No:152, 28 Eylül 2001, s.9; Egemen Aslan, "11 Eylül Saldırısından Sonra Yeni Bir Dünya mı?", *Sol Dergisi*, No:150, 14 Eylül 2001, s.3-5; Cengiz Adaklı, "11 Eylül: Emperyalist Güçlerin Cehennemî Rekabeti", *Direnış Gazetesi*, Yıl:2, No:14, Ekim 2001, s.3-4; Yılmaz Yeşiladağ, "Yabancılaşma, Savaş ve Aydın Tavrı", *Berfin-Bahar Dergisi*, Yıl:7, No: 46, Aralık 2001, s.8-10.

¹⁷⁵ Yıldırım Türker, "Uygarlığın Zaferi", *Radikal İki*, 23 Aralık 2001, s.3.

¹⁷⁶ "Türkkaya Ataöv, Afganistan'dan söz ederken şunları söylüyordu: 'Toprağın sadece yüzde 7'si ekiliyor. Tek geçim kaynağı uyuşturucu. Yılda 500 milyon dolar uyuşturucudan geliyor, 300 milyon doğalgazdan alıyorlar. Paraya aşiret reisler el koymasa ve eşit dağıtılsa bile, kişi başına günde 50 sent düşüyor! Pakistan-İran-Afganistan uyuşturucunun 'altın hilal'i. Avrupa'ya giden uyuşturucunun yüzde 80'i bu ülkelerde üretiliyor...' (Türker Alkan, "Keşmir ve Terör", *Radikal*, 22 Ocak 2002, s.4.)

harekâtının ABD'ye faturasının şimdiye dek en az 1 milyar doları bulduğu görüşünde"dir!¹⁷⁷

Ve de savunmasız sivilleri acımasızca katleden bu "zafer" elbette kolay kazanılmamıştır! İşte Ekim 2001'in sadece 14 gününde binlerce sivil katleden bombardımanın¹⁷⁸ "zafer" in bilançosu (ya da "yanlışlıkla vurulan" hedefleri): "23 Ekim: Çakoç Kariz köyünde 52 ölü... (El Cezire televizyonuna göre 90 kişi öldü.) 22 Ekim: Herat'ta vurulan hastanede 100'e yakın ölü... 21 Ekim: Tirin Kot köyünde 20 ölü. Kâbil yakınlarında 10 ölü... 18 Ekim: Kâbil yakınlarında 5 ölü... 16 Ekim: Kâbil yakınlarında 4 ölü... 11 Ekim: Kadam köyünde 160 ölü... 9 Ekim: Kâbil'de BM mayın temizleme bürosu bombalandı. 4 ölü..."¹⁷⁹ Sadece siviller mi? "Kuzey İttifakı'nın ele geçirdiği yerlerde yaptığı katliamlar!¹⁸⁰ Uluslararası Kızılhaç Örgütü (ICRC), ittifakın Taliban'in çekilmesinin ardından 9 Kasım'da ele geçirdiği kuzeydeki Mezar-ı Şerif'te 400-600 cesetle karşılaştıklarını duyurdu."¹⁸¹

Ya da yüzlerce Taliban milisinin öldürüldüğü Cenk Kalesi'nde yaşananlara ABD güçlerinin göz yumduğunu yazan Batı basının, 'Cenevre Sözleşmesi nerede kaldı' sorusu..."¹⁸² "ABD'nin Guantanamo Üssü'nde kurduğu esir kampında tutulanlara reva gördükleri Avrupalıları şoke etti. İngiltere basını ayaklanırken, AB esirlere uluslararası hukuka uygun davranılması isteği..."¹⁸³ vb'leri...

Taliban'a yönelik saldırı kisvesi altında, "Afgan ülkesinin yerle yeksan edilmesi, emekçilerinin katli..." gerçeği; "şeriate ve teröre karşı demokrasinin zaferi" çığlıkları atan kimilerinin ilgisine mazhar olamadı... "Afganistan'da ovaların, mezarların, dağların her metrekaresi bombalandı; köyler, hastaneler yıkıldı; ölü sayısı merak edilmedi. (...)

Liberal, demokrat, solcu ya da "bir zamanlar solcu"lar ortaya çıkan durumun bir açmaz olduğunu, Taliban terörizminin desteklenemeyeceğini, Bush tarafının; yani "uygarlığın" desteklenmesinin bir zorunluluk olduğunu utangaç bir tavırla söylemeye çalışırken Mr. Bush'un "Bizden yana olmayan bize karşıdır" ya da Herr Schröder'in

¹⁷⁷ "Hârekatin Bilançosu Ağır", *Radikal*, 8 Kasım 2001, s.10.

¹⁷⁸ "ABD saldırganlığını son aylarda ABD'nin durmak bilmeyen bombardımanları altında yaşayanlar anlar. Kaç köy yok edildi, kaç milyon kişi bu dondurucu soğuğa bırakıldı. Bugün Pakistan'da çadırlarda yaşayan kadın, erkek ve çocuklar ne günah işledi? (...) Birini öldürmek için 7 gram patlayıcının yeterken, ABD Afganistan'daki bombardımanlarında 7 milyon gram bomba kullanıldı." (Usame Bin Ladin, "Ladin 'Buradayım' Dedi", *Cumhuriyet*, 28 Aralık 2001, s.9.)

¹⁷⁹ "Yanlışlıkla Ölüyorlar!", *Cumhuriyet*, 25 Ekim 2001, s.11.

¹⁸⁰ Bkz: "Gerici Güruh Kuzey İttifakı: Al Birini Vur Ötekine", *Sol Dergisi*, No:155, 19 Ekim 2001, s.12-13; "İttifak'ın Sicili Karanlık: Eski Düşmanlar Kâbil'de Birleşti", *Cumhuriyet*, 14 Kasım 2001, s.9.

¹⁸¹ "Afganistan Ceset Dolu", *Radikal*, 24 Kasım 2001, s.11.

¹⁸² "Batı Değerleri de Katledildi", *Cumhuriyet*, 30 Kasım 2001, s.9.

¹⁸³ "Avrupalılar Feryat Figan", *Radikal*, 22 Ocak 2002, s.9.

"Bu uygarlığın savunulmasıdır" sözlerine hak verir gibiydiler!"¹⁸⁴

Afganistan'a yönelik bu çaplı teröre ilişkin suskunluk ile birlikte "Savaşın dehşeti daha savaş bitmeden unutuldu. Taliban'in yenilgisi ardından şimdi kim ağzını açsa, Afganistan'da artık açlığın, yoksulluğun, fanatizmin yok olacağını söylüyor.

Bunca yıldır savaştan başka bir şey görmemiş Afgan erkek ve kadınları, çocukları, Pakistan sınırına yığıldılar. Bu yığılma gerçekte açlık ve sefaletten, ölümden başka bir şey değildir. Ama bu açlık ve sefaletten, ölümlerden bombaları yağdıranlar sorumlu değilmiş. Bütün bu tiyatro Usame Bin Ladin denilen haini, yani şu eski ortağı yakalamak için, onu koruyan ve kollayan Taliban'ı cezalandırmak ve yönetimden uzaklaştırmak içinmiş.

Bizim gazetelerimizde ise telaşlı bir sevinç, sayfaları renklendiriyor, manşetleri süslüyor. 'Afgan kadınları güneş yüzü gördü' diye yazıyor kimileri.

Gerçekten de bu kanlı savaşın türevlerinden birisi kadınların kendilerini karanlığa hapseden 'burka'lardan kurtulmaları, yeniden sokağa çıkabilmeleri, yeniden öğretmenlik, hemşirelik, sekreterlik yapabilmeleri olabilir. Kolay değil, umarım öyle olur. Hiç yoktan iyidir, olursa. Ama türeve takılıp aslını gözden yitirmek olur mu? Savaşın galipleri, bu savaşı kadınlar kurtulsun, Afganistan laik bir ülke olsun diye mi yaptılar? Onun için mi yağdı gökyüzünden bombalar?"¹⁸⁵

Sağır Sultanın da duyduğu üzere; bu asla inandırıcı değil!

VII- SONUÇ YERİNE: "YENİ DENGE(SİZLİK)"

"Delindi sintine esirler parçalamakta prangaları. Yıldız-poyrazdır esen, Tekneyi kayaların üstüne atacak. Bu dünya, bu korsan gemisi batacak. Ve senin alnın gibi hür, ferah ve ümitli bir âlem kuracağız Pirâyem..."¹⁸⁶

Nasıl mı? Sıralayalım...

"Afganistan'ın bombalanmasının, Hazar Denizi çevresinde bulunan Amerikan şirketlerinin elindeki enerji havzalarıyla ilgili büyük planların bir parçasıydı."¹⁸⁷

Amerikan petrol şirketi UNOCAL'ın Afganistan'ı da etkileyecek olan Orta Asya Petrol Boru Hattı projesi'nde

¹⁸⁴ "Bu sessizliğin, bu sağırlığın nedeni bilinç kaymasıdır. Küreselleşme kavramının tartışmasız kabulü, bu kabulün üzerine bina ettiğimiz tüm varsayımlar, yalnız ruhumuzu değil, beynimizi, mantığımızı da karartıyorsa, bunun adı olsa olsa açık, net bir bilinç kayması olabilir. Sıyrılp kendimizi kurtarmazsak, yarın aynaya bakmak zor olacak. (Güray Öz, "Bilinç Kayması", *Cumhuriyet*, 21 Kasım 2001, s.17.)

¹⁸⁵ Güray Öz, "Aynadaki Sır", *Cumhuriyet*, 5 Aralık 2001, s.6.

¹⁸⁶ Nâzım Hikmet, "5 Aralık 1945".

¹⁸⁷ Eski ABD Dışişleri Bakanı Madeleine Albright, Azerbaycan Cumhurbaşkanı Haydar Aliyef'i, Washington'da ağırlarken, ona şunları söylemiştir: "Kafkaslar'ın kaderini üzerine almak, Amerika için, heyecan verici bir amaç olacaktır!" (Le Combat, No:24, Kasım 2001.)

Henry Kissinger'in de parmağı vardı. Kissinger UNOCAL'ın danışmanı oldu...

İnternet'te küçük bir arama ve sonuç: Kissinger'in danışmanlık şirketi sadece UNOCAL'ın danışmanı olmakla kalmamış Ekim 2001 sonunda Çin'de bir petrol firmasının daha danışmanlığını almış. Enteresan. İş, bütün Asya'yı kapsayacak belli ki. Demek ki, Kissinger'in Afganistan için 'Kanıtlı beklemeyen vurun!' demesinin iyi bir nedeni varmış. Şimdi tesadüf bu ya, bugünlerde bir kitap yayınlandı: 'Kissinger'in Yargılanması'¹⁸⁸ Kitap, çevirisi iyi olmamakla birlikte kıymetli bilgiler içeriyor. Faydalı eserde Nixon döneminin Dışişleri Bakanı Kissinger'in Şili'deki askeri darbenin mimarlığından başlayarak çeşitli uluslararası icraatlarından bahsediyor. Ama kitabın 'Kâr Marjı' diye bir bölümü de var...¹⁸⁹

Ve bir diğer artı da "Enron:¹⁹⁰ Tam 200 milyar dolarlık ciroya sahip, Türkiye'nin milli geliri kadar! Dünyanın yedinci büyük firması. Enerji piyasasında, petrol, elektrik ya da doğalgaz, kuralları o belirliyor. Politik güç ve etkinlik denilince, akla ilk o geliyor! (...)

11 Eylül sonrasında, ABD'nin Afganistan'a savaş açması, ilk bakışta terörle mücadele. Daha derinde ise Orta Asya petrolünün Afganistan üzerinden Hint Okyanusu'na taşınması. İşte, bu projenin fikir babası Enron!

Hayır, 11 Eylül'le birlikte değil. 11 Eylül'den çok önce. Enron, son yıllarda Orta Asya'da zaten çok faal. Hint

¹⁸⁸ Christopher Hitchens, *Kissinger'in Yargılanması*, çev: Mehmet Harmancı, Everest Yay., 2001.

¹⁸⁹ Ece Temelkuran, "Biraz Kissinger Alır mıydınız?", *Milliyet*, 23 Kasım 2001, s.15.

¹⁹⁰ "Fortune listesinde 7. sıradayken, 2 Aralık'ta, iflas ettiğini açıklayan Enron, enerji sektöründeki deregülasyon ve Bush ailesiyle olan yakınlığı sayesinde son yıllarda fırtına gibi büyümüştü. Enron Yönetim Kurulu, çalışanlarını emeklilik fonlarını kendi hisselerine yatırmaya zorlamış, ama hisseleri satmalarını da yasaklamış. Üst düzey yöneticileri, Enron iflasını açıklamadan önce(!) hisselerini satmışlar. Böylece, direktörler malı götürürken, çalışanlara da sapı kalmış. Bu arada öğreniyoruz ki Enron'un denetimini yapan Arthur Andersen, bazı önemli Enron belgelerini imha etmiş, Başsavcı Ashcroft, geçmişte Enron'dan 100.000 dolar aldığından, soruşturmadan çekilmek zorunda kalmış; Enron geçen seçimlerde Cumhuriyetçiler için 1.700 milyon, Demokratlar için 700 milyon dolar harcamış, doğrudan Bush'a yapılan bağış ise 2 milyon dolar. Bu arada Dick Cheney'in (Başkan Yardımcısı) bürosu yakın zamana kadar Enron müdürleriyle görüşmüyormuş. Beyaz Saray Enron için komşu kapısıymış. Enron hisselerine sahip olduğu bilinen Rumsfeld (Dışişleri Bakanı), Winkenverder (Yardımcısı), Weinberger (Hazine Bakan Yardımcısı), Zoellick, (ABD Ticaret Temsilcisi, DTÖ) gibi üst düzey yetkililerin bu hisse senetlerini çöküşten önce satıp satmadığı araştırılmıyormuş. Bu iktidar çarkının içinde başka ilginç şirketler de var. Cheney'in şirketi Halliburton (petrol boru hattı yapıyor - halen Kosova'dan geçecek hatla meşgul). UNOCAL ise gözünü Afganistan boru hattına takmış, hatta bir danışmanını, Hamid Karzai'yi Devlet Başkanı bile yapmayı becermiş. ABD'nin Afganistan özel temsilcisi Zalmay Halilzade de UNOCAL'ın danışmanlarından: Sırbistan rekabette Amerikan modeli..." (Ergin Yıldızoğlu, "Enron, Kaligula ve Siğlik Üstüne...", *Cumhuriyet*, 16 Ocak 2002, s.4.)

Okyanusu'na petrol taşımak fikri, kafasında eskiden beri var. Seçimde desteklediği Bush'un başkanlığı, 11 Eylül'le birleştiğinde, Enron için büyük bir fırsat doğuyor. Bush'un Enron'a diyetini ödeme fırsatı: Afganistan müdahalesi"ydi!¹⁹¹

Afganistan saldırısının "getirileri"ne gelince: "ABD, Afganistan'daki hava saldırılarını azaltsa bile Orta Asya'daki askeri varlığını kalıcı hale getirmeyi planlıyor. New York Times gazetesi, askeri kaynaklara dayanarak verdiği haberde, Orta Asya'ya adım atan ABD'nin bölgedeki varlığını güçlendirerek kalıcı kılma hazırlıkları içinde olduğunu yazdı.

Gazeteye göre Washington ve müttefikleri, Kırgızistan'da 3 bin asker ve birçok uçağın konuşlanabileceği bir hava üssünün inşasına başladılar. Gazetede, ABD'nin Florida'da Tampa üssündeki Merkez Komutanlığı'nın üst düzey sözcülerinden Tuğamiral Craig R. Quigley' in şu sözlerine yer verildi: 'Daha yapacak çok iş var. Afganistan'ın çevresindeki çeşitli yerlerde uçak pistleri inşa etmekte büyük yarar görüyoruz. Bu üsleri ileriki dönemde, insani yardım, tahliye operasyonları gibi çeşitli işlevler için kullanabiliriz'...¹⁹²

"Japonya Başbakanı Junıçiro Koizumi Asya'daki yeni ekonomik ortaklıklarda ABD müdahalesine ihtiyaç olduğunu söyledi. Bir haftalık Güneydoğu Asya gezisinin son durağı olan Singapur'da konuşan Koizumi 'bölgeye müdahalenin ABD için doğal olduğunu' belirtti."¹⁹³

Ve bir diğer artı da şu: ABD başkanlarının şimdi emekliye ayrılmış ünlü güvenlik danışmanı Z. Brzezinski, *Der Spiegel* muhabirinin, "Avrupa için teröre karşı mücadele ne kadar önemlidir?" sorusuna şu yanıtı veriyor: "Bir Avrupa'dan söz etmek mümkün değil, yalnızca bazı Avrupa devletleri var. Bu savaşta Avrupa yok. İngiltere operasyona katıldı ve böylece anlamlı bir öncelik kazandı. Ötekiler, önceden 'Avrupa, güvenlik politikasında bağımsız ve dünya çapında rol oynayacak' diyenler geride kaldılar. (...) Çokulusluluk söz konusu değil. Bizim gibi yaşadığımız durum, dünya politikasında Amerika'nın ağır üstünlüğüdür. Washington'a kimlerin geldiğine bir bakın: Dün Cezayir Başkanı, bugün Fransız; sonra İngiliz Başbakanı ve Putin. Alman Şansölyesi bir daha gelmeyecek mi? Hükümetlerin çoğunluğu yeni durumu açıklığa kavuşturmaya çalışıyor; dünya anarşiye teslim olacak mı, ABD gerçekten stabilize olacak mı? Herkesin korkusu bu. Yalnızca ABD'nin tahakkümündeki bir dünyadan söz edilebilir."¹⁹⁴

Toparlarsak: Ortadoğu ve Ön Asya'da, bölgenin özellikleri nedeniyle her zaman tarihin ve güncelin biriktirdiği sorunlar üst üste bindi. Bölgedeki tüm süreçler karmaşık dinamikler taşıyor. Karmaşıklık, bir yandan

¹⁹¹ Yalçın Doğan, "Afganistan Müdahalesi: Fikir Babası Enron!", *Cumhuriyet*, 17 Ocak 2002, s.9.

¹⁹² "ABD, Asya'da Kalıcı", *Cumhuriyet*, 10 Ocak 2002, s.9.

¹⁹³ "ABD'ye Asya Daveti", *Cumhuriyet*, 15 Ocak 2002, s.9.

¹⁹⁴ Z. Brzezinski, *Der Spiegel*, No:46, 12 Aralık 2001.

emperyalistler arası yeni paylaşım hesaplarından, öbür yandan da bölgenin siyasi, ekonomik ve coğrafi yapısından kaynaklanıyor. Bölge oldukça istikrarsızdır. İttifaklar, dostluklar ve düşmanlıklar sık sık değişiyor.

Soğuk savaşın bitişiyle birlikte iki kutuplu dünya, tek kutuplu dünyaya dönme sancılılarıyla karşılaştı. ABD, tek süper güç olduğunu kanıtlayacak, kendi şemsiyesi altında kapitalist sistemin askeri siyasi açıdan egemenliğini tam olarak pekiştirecek yeni yollar aramaktadır. Avrupa Birliği'nin henüz asker gücünü oluşturamamasından yararlanmayı, Asya'da da Çin ve Rusya'nın önünü kesmeyi planlamaktadır.

Emperyalist kapitalist sistemde iki eğilim her zaman vardır: Birincisi bütünlüşme, öteki çatışma ve ayrışmadır. Bütünlüşme "küreselleşme" biçiminde karşımıza çıkarken, ayrışma ve çatışmada ibre petrol kaynaklarını göstermektedir. Dünya kapitalist sisteminin zayıf halkalarından biri Ortadoğu ve Ön Asya'dır. Dünyanın en zengin doğalgaz ve petrol yatakları da buradadır.

Bölgedeki olası savaş, XXI. yüzyılın siyasi coğrafyasını, stratejisini, kültürünü ve sosyal yapısını değiştirecek dinamikleri taşımaktadır. Olası savaşın din motifleri aldattıcıdır. Savaş ne "Haçlı" seferi ne de "Cihat" olacaktır. Ancak taraflar arası kıyasıya bir ideolojik savaş sürecektir. İslâmiyetin siyasetin temel aracı olarak kullanılması Müslüman dünyasının bir gerçeğidir.¹⁹⁵ Bu gerçeğin bir parçası olarak İslâmiyet, içinde şiddet ve çaresizliğe dayanan radikal unsurların barınmasına olanak vermektedir. ABD'nin de zaman zaman radikal İslâmı desteklediği biliniyor.

ABD, olası üçüncü paylaşım savaşıyla kapitalizmin "küreselleşme" dayatmasını askeri yönden de dünyaya kabul ettirmeyi planlamaktadır. Böylece tartışılmaz tek egemen süper güç olacağını hesaplamaktadır. Hedef yalnızca Afganistan, Taliban ve Usame Bin Ladin ile sınırlı değildir. ABD bölgede tartışılmaz egemenlik istiyor.¹⁹⁶ Ancak bunun çok kolay olmayacağı açıktır.

Emperyalistleşme siyasetleri ve karşı siyasetleri aynı ortamdan, aynı ekonomik temelden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de zamanla masum insanlar katledildikçe terör, devlet eliyle teröre dönüştükçe savaş karşıtı gösteriler, anti-küresel gösteriler, anti-emperyalist çıkışlar yaygınlaşacaktır.¹⁹⁷ Yaygınlaşması oranında da demokratik hakların giderek kısıtlandığı gericilik ve baskı yöntemleri gelecektir.

¹⁹⁵ Bkz: *Medeniyetler Çatışması*, Der: Murat Yılmaz, Vadi Yay., 3'üncü baskı, 2000; *Küreselleşme Sivil Toplum ve İslâm*, Der: E. Fuat Keyman-A. Yaşar Sarıbay, Vadi Yay., 1998; *Postmodernizm ve İslâm - Küreselleşme ve Oryantalizm*, Der: Abdullah Topçuoğlu - Yaşin Aktay, Vadi Yay., 2'inci baskı, 1999.

¹⁹⁶ Bkz: "Afganistan'a ABD Üssü", *Evrensel*, 30 Ekim 2001, s.10.

¹⁹⁷ "İslâmcılarla 'mücadele için' Filipinler'e asker gönderen ABD'yi Filipinler Komünist Partisi'ne (FKP) bağlı cephe örgütü Ulusal Demokratik Cephe (UDC), ikinci ABD askeri birliğinin ülkeye ulaşmasının ardından Filipinler'in "yeni bir Vietnam" olabileceği uyarısında bulundu." ("İkinci Vietnam Kapıda", *Cumhuriyet*, 21 Ocak 2002, s.9.)

Emperyalizmin böl-yönet taktiğine günümüzde "yok et" de eklenmiştir. Böl-yönet-yok et. ABD kendi yandaşları saf değiştirdiği zaman hiç acımadan, "Benimle olmayan yok olsun" u uygulamaktadır. ABD karşıtlarını tümüyle imhaya hazırlanmaktadır.

Bu bağlamda Jeremy Rifkin'in, "Küreselleşmenin 11 Eylül'de öldüğüne inanıyorum,"¹⁹⁸ küresel ölçekli emperyalist müdahalenin "Terörizme karşı savaş süreci içinde uluslararası jeopolitik, iki basınç altında yeniden şekillenmeye başladı. Birincisi, ABD Orta Asya'ya yeni askeri üsler inşa ederek yerleşiyor. İkincisi, ABD'nin 'terörizme karşı savaş'ta, birçok bölgede çok farklı özellikler gösteren güçlerle ittifak kurması, işbirliği yapması bazı ülkeleri, hatta yerel güç odaklarını güçlendiriyor.

ABD Savunma Bakan Yardımcısı Wolfowitz basına yaptığı bir açıklamada, ABD'nin Orta Asya'da kurduğu yeni üslerle ilgili olarak 'Yeni üsler ve yapılan manevralar, Özbekistan gibi ülkeler de dahil herkese, geri gelebilecek kapasiteye sahip olduğumuzu göstermeyi amaçlıyor' dedikten sonra, 'gelişmelerin daha çok siyasi olduğunu' vurguladı.

ABD'nin, Körfez Savaşı'ndan sonra Suudi Arabistan'da kurduğu üste 5000, Bosna ve Kosova'da kurduğu iki üste de sırasıyla 3100 ve 5400 askeri vardı. New York Times'a göre ABD, Orta Asya'ya yeni üslerle yerleşirken, Bosna ve Kosova'da uyguladığı modeli örnek alıyor. ABD'nin Orta Asya'da kalıcı bir biçimde yerleşme hazırlığı, 11 Eylül'den hemen sonra açıklanan Dört Yıllık Savunma da 'yerel koşullara uygun ordular bulundurmak' konseptine de uygun.

ABD'nin bir taraftan Orta Asya'ya bu şekilde kalıcı bir biçimde yerleşmekte olması, bölgede jeopolitiği, Rusya, Çin, Hindistan ve ABD arasındaki ilişkiler bağlamında değiştirirken diğer taraftan 'terörizme karşı' kurduğu ittifaklar yelpazesi, bir seri ülkeye ve siyasi gruba, kendi özgün çıkarları doğrultusunda yeni olanaklar ve manevra alanları açıyor. Örneğin stratejik analiz kuruluşu Stratfor'a göre Rusya ile yapılan stratejik işbirliği Rusya'yı güçlendiriyor, Almanya ve Japonya ise 'terörizme karşı savaşa' katılmayı, uluslararası güvenlik sistemi içinde kendi yükselişlerinin bir aracı olarak kullanıyorlar.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez deniz aşırı alanlara büyük çaplı asker gönderen Almanya ve Japonya'nın, şimdi Afrika Boynuzu'nda ve Hint Okyanusu'nda azımsanmayacak bir askeri varlığı oluştu. Nüfusu, sanayisi ve nükleer silahlarıyla bölgede Çin'e karşı önemli bir dengeleyici güç olmasının yanı sıra Hindistan'ın ABD açısından yeni bir işlevi daha var. ABD, Hindistan'ı Taliban yandaşlarına karşı yeterince kararlı gidemediğini düşündüğü Pakistan üzerinde baskı aracı olarak kullanıyor. Hindistan İçişleri Bakanı L. K. Advani'nin, 8 Ocak günü başlayan Washington gezisinin gündeminin, Times of

¹⁹⁸ Jeremy Rifkin, "Küreselleşme 11 Eylül Günü Öldü", *Cumhuriyet*, 15 Kasım 2001, s.11.

India'nın aktardığına göre, bugüne kadar görülmemiş bir yoğunlukta programlanmış olması, iki ülke arasında başlayan sıra dışı yakınlaşma sürecinin bir sonucu. Bu süreç içinde stratejik önemi hızla artan Hindistan, aynı zamanda bir yerel 'süper güç' olarak yükseliyor.

ABD, Somali, Yemen gibi bölgelere de planladığı operasyonlar için yerel ittifaklar arıyor. Bu ittifaklar, buralarda da kimi yerel grupların desteklenmesine, silahlandırılmasına yol açacak. Stratfor, bu güçlerin, İran'a karşı desteklenen Saddam, Ruslara karşı desteklenen Bin Ladin gibi, bir süre sonra ABD karşıtı tutumlar geliştirebileceğine işaret ediyor.

AB'nin de yeni jeopolitik ortamdan, dolaylı olarak da olsa, kendi askeri yapılanmasını güçlendirmek için faydalandığını düşünenler var. The Times, Afganistan'a gidecek 'Barış Gücü'nü oluştururken, İngiltere'nin, yalnızca Avrupa ülkelerine ve Türkiye'ye yer vermiş olmasını, Avrupa ordusunun de-facto kurulma çabası olarak yorumladığını bildirdi. Barış Gücü'ne alınmayan Kanada'nın Savunma Bakanı'na göre 'Avrupa politikası, karar verme mekanizmasının bir parçası haline gelmiş', Belçika Dışişleri Bakanı'na göre de 'bu esas olarak bir Avrupa inisiyatifi...' ¹⁹⁹

Bu gelişmelerin güzergâhında

1- 11 Eylül YDD'nin kuruluşunda belirleyici bir yeni dönemin açılmasına ortam hazırlamıştır. ²⁰⁰ ABD emperyalizmi, 11 Eylül'ün Amerikan toplumunda ve dünyada yarattığı büyük şoku değerlendirerek Avrasya ve daha genel olarak Asya üzerinde hâkimiyet amacıyla hazırlanmış olan planlarını uygulamaya koymaya yönelmiştir.

2- Amerika'nın Afganistan'a saldırısı ile başlayan kampanya üç düzeyde ele alınabilir:

1- Amerikan karşıtı bir İslâmcılığın Afganistan'daki hâkimiyetine ve (Bin Ladin'in son derece popüler olduğu kendi memleketi) Suudi Arabistan'da iktidara tırmanmasına karşı mücadele. (Afganistan Savaşı)

2- Petrol ve doğal gazın dünya çapında bir numaralı merkezi olan Orta doğu ile onun uzantısı olarak yeni yeni emperyalizmin hâkimiyetine açılan Kafkasya/Orta Asya bölgesini, yani bir bütün olarak Avrasya bölgesini, kendi karşısında yer alan rejim ve hareketleri temizleyerek mutlak bir hegemonya altına almak. (Petrol savaşları)

3- Orta Asya üzerinde kurulacak hâkimiyet politik, ekonomik, ideolojik ve askeri bir sıçrama tahtası olarak kullanarak Rusya'yı ve Çin'i nihai biçimde hâkimiyetine tabi kılmak. (Avrasya savaşları) (...)

4- Sürekli savaş döneminin ilk evresini tanımlayan 11 Eylül olayı ve Afganistan Savaşı, birçok bakımdan ABD'nin bir ileri atılım yapmasını sağlamıştır. Amerikan toplumu için de savaş taraftarlığında Vietnam yenilgisinden beri

¹⁹⁹ Ergin Yıldızoğlu, "Dengeler Değişiyor", Cumhuriyet, 12 Ocak 2002, s.1-17.

²⁰⁰ "20 Aralık 2001 tarihli Herald Tribune'da 11 Eylül'le ilgili olarak yayımlanan ankete göre, Amerikalıların oranı yüzde 78; Amerikalı olmayanların yüzde 79'u 11 Eylül saldırısının dünyada yeni bir dönem başlattığı kanısında." (Murat Belge, "11 Eylül Anketi", Radikal, 1 Ocak 2002, s.7.)

görülme keskin bir yükselme, AB ülkelerinin, bütün kaygılarına rağmen Amerika'ya vermek zorunda kaldıkları destek, Kosova Savaşı'nda NATO operasyonuna karşı tavrı almış olan bir dizi ülkenin tavrını değiştirmesi, özel olarak Rusya'nın izlediği taktik hat aracılığıyla Amerika'ya Orta Asya'ya girme olanağını sağlamış olması, Amerika açısından, Avrasya ve Asya fetih seferine beklenmedik avantajlarla başlama olanağını yaratmıştır. (...)

5- Afganistan'a karşı açılan savaş, emperyalist bir savaştır. Böyle bir savaş karşısında, Marksistlerin temel amacı emperyalizmin yenilgiye uğratılmasıdır. Dolayısıyla, Afganistan savaşı sırasın da solda ileri sürülen 'ne cihat, ne haclı seferi' tavrı, savaşa karşı barış savunusu ve 'savaşa hayır' şiarı yetersiz, hatta yanlıştır. Elbette böyle durumlarda barış hareketi içinde yer alınacaktır. Elbette savaşın durdurulması talep edilecektir. Ama bunun yanısıra ABD (ve müttefik) birliklerinin Ortadoğu ve Orta Asya'dan çekilmesi mutlaka talep edilmelidir. 'Birliklerin geri çekilmesi' talebi devrimci bozgunculuğun başlangıç noktasıdır. ²⁰¹

Yerkürenin Kavafis'in "Barbarları Beklerken" başlıklı dizelerinde;

"Neden bekliyoruz böyle hep birlikte pazar yerinde? Barbarlar gelecekmiş bugün. Senato niçin böylesine durgun? Neden kanun yapmıyor senatörler? Çünkü bugün barbarlar gelecek. Hangi kanunları çıkarırsın ki senatörler? Barbarlar, geldiklerinde, yapar kanunları. İmparatorumuz niçin bu kadar erken kalkmış? Ve niçin şehrin en büyük kapısında, oturuyor tahtında, ihtişamlı, kafasındaki tacıyla? Çünkü bugün barbarlar gelecek. Ve imparator bekliyor kabul etmeyi, onların liderini. Bir takdirname de hazırlamış onun için. Sıfatlarla dopdolu. İki konsül ve hâkimimiz neden bugün büründüler al renkli, işlemeli tolgalarına? Mor kristalli bileziklerini, pırlıdayan zümrüt yüzüklerini neden takıyorlar? Niçin taşıyorlar altın gümüş kakmalı muhteşem değneklerini? Çünkü bugün barbarlar gelecek. Ve böyle şeyler gözlerini kamaştırır barbarların. Ve saygıdeğer hatiplerimiz her zamanki gibi neden nutuk atmıyor, neden söylemiyorlar söyleyeceklerini? Çünkü bugün barbarlar gelecek; Ve onların canı sıkılır, güzel söz ve haması nutuklardan. Ne anlama geliyor bu huzursuzluk, ve bu şaşkınlık? (Ne kadar vahim bir ifadeye büründü yüzler) Sokaklar ve meydanlar neden boşalvermeye başladı birdenbire ve neden herkes, düşüncelerinde kayıp, tutmuş yollarını evlerinin? Çünkü artık gece ve barbarlar gelmedi, Ve sınırlardan gelen erkekler barbarların artık olmadığını söylüyorlar. Ve şimdi, ne olacak barbarların yokluğunda halimize? Bir tür çözüm gibiydiler, ²⁰² diye betimlediği atmosferi yaşadığı koşullarda kimsenin kuşkusu olmasın: Yerküreyi kana bulayan onlar bir gün mutlaka çekip gidecekler. Silahları, şiddetleri ve dehşetleriyle; akla, insan(lık)a ve doğa düşman karanlıklarıyla; piyasa değerleriyle, meta fetişizmleri ve savaşa tapan ahlâk(sızlık)larıyla bir gün mutlaka hayatımızdan sökülüp atılacaklar. Geriye "ötekisiz" biz kalacağız; eşit ve özgür kardeşler... Ankara, 30 Ocak 2002

²⁰¹ "Avrasya Savaşları Üzerine Tezler-Sürekli Savaşa Karşı Sürekli Devrim!", İşçi Mücadelesi Kitap Dizisi, No:1, Ocak-Şubat 2002, s.10-11.

²⁰² C. P. Kavafis, Yunancadan İngilizceye çeviren Edmund Keeley ve Philip Sherrard. Türkçe çeviri: G. Vassaf, 2001.